အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော အမျိုးသားဘဝ ခန္ဓာငါးပါး, အမျိုးသမီးဘဝ ခန္ဓာငါးပါး, နတ်ဘဝ ခန္ဓာငါးပါး, ဗြဟ္မာဘဝ ခန္ဓာငါးပါး ဤသို့စသည့် အကျိုးဝိပါက်ခန္ဓာတို့၏ ထူးထွေကွဲပြားမှုကို လည်းကောင်း မျက်စိဖြင့်မြင်နေရသကဲ့သို့ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏစက္ခုတည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်မျက်လုံးဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် သိအောင် မြင်အောင် သိမ်းဆည်းရှုပွားရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းသို့ သိပါမှ မြင်ပါမှသာလျှင် –

ဣတိ ရူပဿ သမုဒယော။ ပ ။ ဣတိ ဝိညာဏဿ သမုဒယော —

ဟူသော ဤ ဥပနိသသုတ္တန်၌ လာရှိသော သမုဒယသဘောရှုကွက်ကို သိသည် မြင်သည် မည်ပေသည်။

ခေတ္တရပ်နား၍ စဉ်းစားကြည့်ပါ

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အသက်(၆၀) အရွယ်သို့ ရောက်ရှိနေသည်ဖြစ်အံ့၊ အသင်သူ- တော်ကောင်း၏ ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ်တို့သည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း (၆၀)ကျော်ခန့်က အမိဝမ်းတွင်းဝယ် ပဋိသန္ဓေ ကလလရေကြည် တည်စခိုက်က ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်း ပဋိသန္ဓေရုပ်နာမ်တို့၏ စ၍ဖြစ်ခြင်း နိဗ္ဗတ္တိသဘော = သမုဒယသဘောကိုလည်း ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိအောင် မြင်အောင် ရှုရန် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့က ညွှန်ကြားတော်မူလျက် ရှိကြ၏။

တစ်ဖန် ယင်း ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ် အစရှိသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ဝိပါကဝဋ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေ- တတ်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံတို့မှာလည်း —

ပုရိမကမ္မဘဝသ္မိံ . . . (ပဋိသံ-၅၀။)

ပုရိမကမ္မဘဝသ္မိံန္တိ ပုရိမေ ကမ္မဘဝေ၊ အတီတဇာတိယံ ကမ္မဘဝေ ကရိယမာနေတိ အတ္ထော။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၄။)

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့က အတိတ်ဘဝဝယ် ကမ္မဘဝကို ထူထောင်ခဲ့စဉ်က ဖြစ်ပေါ် ခဲ့ကြသော တရားစုတို့သာ ဖြစ်ကြောင်းကို မိန့်ဆိုထားတော်မူကြ၏။

ဘုရားရှင်ကလည်း — ဤ **ဥပနိသသုတ္တန်**တွင် ယင်းအဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ် အစရှိသော အကျိုးဝိပါက် ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဖြစ်မှု သမုဒယသဘောကိုလည်းကောင်း, ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါး အစရှိသော ယင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့၏ စ၍ဖြစ်ခြင်း နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာ = နိဗ္ဗတ္တိသဘောကိုလည်းကောင်း ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိပါမှ မြင်ပါမှသာ- လျှင် သိသသူအား မြင်သသူအားသာလျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ဖိုလ်ကို ရရှိနိုင်- ကြောင်းကို ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် မသိသသူအား မမြင်သသူအား အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ဖိုလ်ကို မရရှိနိုင်ကြောင်းကိုလည်း ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း- တရားကြောင့် အနာဂတ်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံ သမုဒယသဘော, အနာဂတ်အကျိုးတရားတို့၏ စ၍ ဖြစ်ခြင်း နိဗ္ဗတ္တိသဘောဟူသော သမုဒယသဘော — ဟူသော ဤရှုကွက်တို့၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်သားပါ။ (ရှုကွက် အကျယ်ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းတွင်လည်းကောင်း, ဝိပဿနာပိုင်း ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ခန်းတွင်လည်းကောင်း ကြည့်ပါလေ။)

ထိုကြောင့် အသင်သူတော်ကောင်းသည် အတိတ် အနာဂတ်ကို သို့မဟုတ် အတိတ် အနာဂတ် ဘဝတို့၌ အကျုံးဝင်သော အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်

မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ရှုသင့် မရှုသင့်ကို စဉ်းစားပါလေလော။

အန္ဝယဉာဏ်ဖြင့် အတိတ် အနာဂတ်၌ ရှုပုံ

အနမတဂ္ဂေါယံ ဘိက္ခဝေ သံသာရော၊ ပုဗ္ဗာ ကောဋိ န ပညာယတိ. . . (သံ-၂-၁၂၁။)

ဤသို့စသော ဒေသနာတော်များနှင့်အညီ သတ္တဝါတစ်ဦး၏ အတိတ်သံသရာခရီးသည်ကား ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့သော်လည်း သံသရာ၏ ရှေ့အစွန်းကို မသိနိုင်လောက်အောင် ရှည်လျားလှ၏။ ယင်းသို့ ရှည်လျားလှသော သံသရာတစ်ခွင်၌ ဖြစ်ပျက်ခဲ့ကြကုန်သော ရုပ်နာမ်တို့ကိုလည်းကောင်း, အကြောင်း-တရား အကျိုးတရားတို့ကိုလည်းကောင်း သာဝကတစ်ဦး အနေဖြင့် ကုန်စင်အောင်ကား မရှုနိုင်၊ မသိမ်းဆည်းနိုင်၊ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ကား မယူနိုင်။

ဒီဃော ဗာလာန သံသာရော၊ သဒ္ဓမ္မံ အဝိဇာနတံ။ (ခု-၁-၂၂ - ဓမ္မပဒ။)

သစ္စာလေးပါးတည်းဟူသော သူတော်ကောင်းတရားကို မသိကြကုန်သေးသော ပုထုဇန်ငမိုက်သားတို့ အဖို့လည်း အနာဂတ် သံသရာခရီးသည် ရှည်လျားလှသည်သာ ဖြစ်၏။ ယင်းအနာဂတ် သံသရာခရီး တစ်လျှောက်၌ ဖြစ်ပေါ်လတ္တံ့ ဖြစ်ကြကုန်သော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတို့ကိုလည်းကောင်း, အကြောင်းတရား အကျိုး တရားတို့ကိုလည်းကောင်း သာဝကတစ်ဦးအနေဖြင့် အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင်ကား မရှုနိုင်၊ မသိမ်း ဆည်းနိုင်၊ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ကား မယူနိုင်။

တစ်ဖန် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် အမည်ရသော ပဋိသန္ဓေမှသည် စုတိသို့တိုင်အောင်သော ဘဝတစ်လျှောက်အတွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်းကောင်း, အကြောင်းတရား အကျိုးတရား-တို့ကိုလည်းကောင်း သာဝကတစ်ဦးအနေဖြင့် အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင်ကား မရှုနိုင်၊ မသိမ်းဆည်းနိုင်၊ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ကား မယူနိုင်။ သာဝကတို့သည် ဧကဒေသ = အချို့အဝက် တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှကိုသာ ရှုပွားနိုင် သိမ်းဆည်းနိုင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

ထပ်မံ၍ အနည်းငယ် ရှင်းလင်းတင်ပြပါရစေ — ပဋိသန္ဓေမှသည် စုတိသို့တိုင်အောင် ဘဝတစ်လျှောက် အတွင်း ဖြစ်ပေါ်ပြီး ဖြစ်ပေါ်ဆဲ ဖြစ်ပေါ်လတ္တံ့ ရုပ်ကလာပ်တို့ကား သတ္တဝါတစ်ဦး၏ သန္တာန်ဝယ် အလွန့်အ-လွန် များပြားလှကုန်၏။ ဘဝတစ်လျှောက်လုံး၌ ဖြစ်ပေါ်ပြီး ဖြစ်ပေါ်ဆဲ ဖြစ်ပေါ်လတ္တံ့ ရုပ်တို့ကို ထားလိုက်ဘိဦး၊ ဤခန္ဓာကိုယ်ဝယ် ရုပ်သန္တတိအစဉ်တစ်ခုအခိုက်ဝယ် ဥပါဒ်အနေအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း, ဌီအနေအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း, ဘင်အနေအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း တည်ရှိခွင့်ရှိကြကုန်သော ရုပ်တရားတို့ကို အလုံး အရပ် အားဖြင့် အလယ်အလတ်ဖြစ်သော လူသားတစ်ဦး၏ ခန္ဓာကိုယ်၌ ရသင့်သော အလယ်အလတ် ပမာဏ အားဖြင့် ပညာဖြင့် ကြံဆ၍ ယူအပ်သည်ရှိသော် ပရမာဏုမြူခန့် အလွန်သေးငယ်သော ရုပ်ကလာပ်မှုန်ပေါင်း **ဒေါဏမတ္တာ = တစ်စိတ်သားခန့်** ရှိမည်ဟု (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၃၆၁။) ၌ ဖွင့်ဆိုထား၏။ ယင်း ရုပ်ကလာပ်တိုင်း၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါး ရှိကြသည်ချည်း ဖြစ်၏။ သို့သော် ယင်းရုပ်ကလာပ်တိုင်း ရုပ်ကလာပ်တိုင်း၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီးလေးပါးတိုင်းကိုကား သာဝကတို့သည် ကုန်စင်အောင် မရှုနိုင်။ ရုပ်ကလာပ် အချို့အဝက်၌ တည်ရှိ ကြသော ဓာတ်ကြီး လေးပါး အချို့အဝက်မျှကိုသာ ရှုနိုင်ကြ၏။ ရှုလိုက်နိုင်သော ပထဝီဓာတ်လည်း အချို့အဝက် မျှသာ ရှိလေရာ၏၊ မရှုလိုက်နိုင်သော ပထဝီဓာတ်လည်း အချို့အဝက် ရှိလေရာ၏။ အာပေါဓာတ် စသည်တို့၌-လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။ ဥပါဒါရုပ်တို့၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။

အလားတူပင် ဘဝတစ်ခု အတွင်းဝယ် ဖြစ်ပေါ်သွားကြသော စက္ခုဝိညာဏ်ပေါင်း = စက္ခုဝိညာဏဝီထိပေါင်းလည်း များစွာပင် ရှိလေရာ၏။ ၎င်းတို့တွင် သာဝကတစ်ဦးအနေဖြင့် ရှုလိုက်နိုင်သော စက္ခုဝိညာဏ်ပေါင်း = စက္ခုဝိညာဏဝီထိပေါင်းလည်း များစွာပင် ရှိလေရာ၏၊ မရှုလိုက်နိုင်သော စက္ခုဝိညာဏ်ပေါင်း = စက္ခုဝိညာဏဝီထိပေါင်းလည်း များစွာပင် ရှိလေရာ၏။ သောတဝိညာဏ် = သောတဝိညာဏဝီထိ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။

အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် အမည်ရသော ပစ္စုပ္ပန် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းရာ ဝိပဿနာရှုရာ၌ အချို့အဝက်မျှကိုသာ သိမ်းဆည်းနိုင် ဝိပဿနာရှုနိုင်သကဲ့သို့, အချို့အဝက်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို မသိမ်းဆည်းနိုင် ဝိပဿနာမရှုနိုင်သကဲ့သို့ အလားတူပင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး အနေဖြင့် အတိတ် အနာဂတ် တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ ဝိပဿနာရှုရာ၌လည်း သိမ်းဆည်းလိုက်နိုင်သော ဝိပဿနာရှုပွားလိုက်နိုင်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကား အချို့အဝက် အနည်းငယ်မျှသာဖြစ်၏။ မသိမ်းဆည်းလိုက်နိုင် ဝိပဿနာမရှုပွားလိုက်နိုင်သော ရုပ်နာမ်တို့ကသာ သာ၍ သာ၍ များလှပေသည်။

အလားတူပင် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ ဝိပဿနာရှုရာ၌လည်း သိမ်းဆည်းလိုက်နိုင် ဝိပဿနာရှုပွားလိုက်နိုင်သော အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကား အချို့အဝက် အနည်းငယ်သာ ရှိ၍ မသိမ်းဆည်းလိုက်နိုင် ဝိပဿနာမရှုလိုက်နိုင်သော အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကား အလွန့်အလွန် သာ၍ သာ၍ များလှသည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ သာဝကတို့သည် ကံ-ကံ၏အကျိုးကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသ အချို့-အဝက်သာ သိရှိနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

ဘုရားရှင်၌ ဝိပါက်တော် (၁၂)ပါးရှိ၏။ ဝိပါက်တော် (၁)ပါး (၁)ပါး၌ ယင်းဝိပါက်တော်ကို ဖြစ်စေတတ်-သော ကံမှာ သီးသန့် တစ်ခုစီ ဖြစ်၏။ အလားတူပင် သာဝကတစ်ဦးသည်လည်း ဘဝတစ်ခုဝယ် ဣဋ္ဌာရုံ အမျိုးမျိုး အနိဋ္ဌာရုံ အမျိုးမျိုးနှင့် တွေ့ကြုံရသည်မှာ ဓမ္မတာပင် ဖြစ်၏။ ဣဋ္ဌာရုံ အမျိုးမျိုးနှင့် တွေ့ကြုံရသည်မှာ အတိတ်ကုသိုလ်ကံ အမျိုးမျိုးကြောင့် ဖြစ်၏။ အနိဋ္ဌာရုံ အမျိုးမျိုးနှင့် တွေ့ကြုံရသည်မှာလည်း အတိတ် အကုသိုလ်ကံ အမျိုးမျိုးကြောင့်ပင် ဖြစ်၏။ ယင်း ကံ-ကံ၏အကျိုးတရားများကို သာဝကတစ်ဦးသည် အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်-စင်အောင်ကား မသိမ်းဆည်းနိုင် ဝိပဿနာမရှုနိုင်။ သာဝကတို့၏ အရာမဟုတ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ သိမ်းဆည်း-လိုက်နိုင် ဝိပဿနာရှုပွားလိုက်နိုင်သော ကံ-ကံ၏အကျိုးတရားမှာ အနည်းငယ်သာ ဖြစ်၏။ မသိမ်းဆည်းလိုက်နိုင် ဝိပဿနာမရှုပွားလိုက်နိုင်သော ကံ-ကံ၏အကျိုးတရားမှာ အလွန့်အလွန် သာ၍ သာ၍ များလှသည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ယင်း ရုပ်တရား နာမ်တရား အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သင်္ခါရတရားဟု ခေါ်ဆို၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းလိုက်နိုင်သော ဝိပဿနာရှုပွားလိုက်နိုင်သော သင်္ခါရတရားတို့ကို **ဒိဋ္ဌ**တရားဟုလည်းကောင်း, ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မသိမ်းဆည်းလိုက်နိုင် ဝိပဿနာမရှုပွားလိုက်နိုင်သော ဝိပဿနာမရှုပွား-လိုက်မိသော သင်္ခါရတရားတို့ကို **အဒိဋ္ဌ**တရားဟုလည်းကောင်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာတွင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထား၏။

ပစ္စက္ခတော ဒိဋ္ဌဿ အာရမ္မဏဿ . . . (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။)

ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်လိုက်သော သင်္ခါရအာရုံ . . .

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာဆရာတော်ကလည်း – ယင်းဒိဋ္ဌတရားကို **သမ္မုတိ ဒိဋ္ဌ = သမ္မုတိ ဥပဋ္ဌိတ** သင်္ခါရ-တရားဟုလည်းကောင်း, အဒိဋ္ဌ တရားကို **သမ္မုတိ အဒိဋ္ဌ = သမ္မုတိ အနုပဋ္ဌိတ** သင်္ခါရတရားဟုလည်းကောင်း

ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၂။)

သမ္ပတိ ဒိဋ္ဌ = သမ္ပတိ ဥပဋ္ဌိတ သင်္ခါရတရားကား ပစ္စက္ခဉာဏ်တည်းဟူသော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် လက်-ငင်းထင်ထင် ရှုမြင်လိုက်မိသော သင်္ခါရတရားတည်း။ သမ္ပတိ အဒိဋ္ဌ = သမ္ပတိ အနုပဋ္ဌိတ သင်္ခါရတရားကား ပစ္စက္ခဉာဏ်တည်းဟူသော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် လက်ငင်းထင်ထင် မရှုမြင်လိုက်မိသော မရှုမြင်လိုက်နိုင်သော, ဝိပဿနာဉာဏ်၌ ပစ္စက္ခအားဖြင့် မထင်လာသော သင်္ခါရတရားစုတည်း။ ယင်းသမ္ပတိ အဒိဋ္ဌ = သမ္ပတိ အနုပဋ္ဌိတ သင်္ခါရတရားတို့ကို **အန္ဝယ**ဉာဏ်ဖြင့်ရှုရ၏။ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းသည့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ ဉာဏ်ပိုင်းတွင် အန္ဝယဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာတွင် ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။

သော ဧဝံ ပစ္စယတော နာမရူပဿ ပဝတ္တိံ ဒိသွာ ယထာ ဣဒံ ဧတရဟိ၊ ဧဝံ အတီတေပိ အဒ္ဓါနေ ပစ္စယတော ပဝတ္တိတ္ထ၊ အနာဂတေပိ ပစ္စယတော ပဝတ္တိဿတီတိ သမနုပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၃၄။၂၃၅။)

ပဝတ္တိံ ဒိသွာတိ ဧတရဟိ ပဝတ္တိံ ဒိသွာ။ **ဧဝန္တိ** ဣမိနာ န ကေဝလံ သပ္ပစ္စယဘာဝမတ္တမေဝ ပစ္စာမဋ္ဌံ၊ အထ ခေါ ယာဒိသေဟိ ပစ္စယေဟိ ဧတရဟိ ပဝတ္တတိ၊ တာဒိသေဟိ အဝိဇ္ဇာဒိပစ္စယေဟေဝ အတီတေပိ ပဝတ္တိတ္ထာတိ ပစ္စယသဒိသတာပိ ပစ္စာမဋ္ဌာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (မဟာဋီ-၂-၃၇၃။)

= ထိုယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် ဤသို့ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံစသော အကြောင်းတရား-ကြောင့် ယခုမျက်မှောက်၌ နာမ်ရုပ်၏ ဖြစ်ခြင်းကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်ပြီးသောအခါ —

"ဤ နာမ်ရုပ်သည် ယခုမျက်မှောက်၌ အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းတရားကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသကဲ့သို့ အလားတူပင် — အတိတ်ဖြစ်သော အခွန့်ကာလ၌လည်း ဤနာမ်ရုပ်သည် အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းတရား-ကြောင့် ဖြစ်ခဲ့လေပြီ။ နောင် အနာဂတ် အခွန့်ကာလ၌လည်း အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းတရားကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ရပေလတ္တံ့။" — ဟု

ဤသို့လျှင် အန္ဝယဉာဏ်ဖြင့် အဖန်တလဲလဲ ရှု၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၃၄။ မဟာဋီ-၂-၃၇၃။)

ဤ အန္ဝယဉာဏ်ကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏ နောက်သို့ အစဉ်လိုက်သော အန္ဝယဉာဏ်တည်း။ အတိတ်-အကြောင်းတရားကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံ, ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားကြောင့် အနာဂတ်အကျိုးတရား ဖြစ်ပုံ ဟူသော ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှု သဘောတရားကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်ပြီးသောအခါမှ မရှုလိုက်မိ မရှုလိုက်နိုင်သော အတိတ် အနာဂတ်တရားတို့၌လည်း နည်းကိုဆောင်၍ အန္ဝယဉာဏ်ဖြင့် ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ အတိတ်အကြောင်းတရားကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံ, ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားကြောင့် အနာဂတ်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် လုံးလုံးမသိရသေးဘဲ လုံးလုံးမမြင်ရသေးဘဲ လုံးလုံးမရှုရသေးဘဲ, အတိတ် အနာဂတ်၌လည်း ထိုနည်းလည်းကောင်း ဟု အနုမာန မျက်ရမ်း မှန်းဆ၍ ရှုရသည့် ရှုကွက်မျိုး မဟုတ်သည်ကိုကား သတိပြု၍ မှတ်သားလေရာသည်။ (ပိုမို၍ သဘောပေါက်ရန် ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၃၃-၂၃၅-တို့၌ ကြည့်ပါ။)

တိုက်တွန်းချက်

အသင် သူတော်ကောင်းသည်လည်း — ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် = အကြောင်းတရားကြောင့် အကျိုးတရား ဖြစ်ပုံကို သိမ်းဆည်းတတ် ပိုင်းခြားယူတတ်သော ဉာဏ်ကို ရရှိပြီးသောအခါ အထက်ပါအတိုင်း အန္ဝယဉာဏ်-ဖြင့်လည်း အဒိဋ္ဌ ဖြစ်သော အတိတ် အနာဂတ်တရားတို့၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

(အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံကို **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း**တွင် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။ အလိုရှိက ထိုအပိုင်းတွင် ကြည့်ပါ။)

တစ်ဖန် ဝိပဿနာပိုင်း၌ အန္ဒယဉာဏ်ဖြင့် ဝိပဿနာရှုပုံကိုလည်း ဆက်လက်၍ တင်ပြမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ မတင်ပြမီ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်း၌ လာရှိသော ပစ္စုပ္ပန် အယူအဆကို ရှေးဦးစွာ တင်ပြပေအံ့။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော် ကောက်နုတ်ချက်

ဇာတံ ရူပံ ပစ္စုပ္ပန္နံ၊ တဿ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ဥဒယော၊ ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ ဝယော၊ အနုပဿနာ ဉာဏံ ။ ပ ။ ဇာတာ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စုပ္ပန္နာ၊ တဿာ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ဥဒယော၊ ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ ဝယော၊ အနုပဿနာ ဉာဏံ ။ ပ ။ ဇာတော ဘဝေါ ပစ္စုပ္ပန္နော၊ တဿ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ ဥဒယော၊ ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ ဝယော၊ အနုပဿနာ ဉာဏံ။ (ပဋိသံ-၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၅။)

ပစ္စုပ္ပန္နရူပံ နာမ ဇာတံ ခဏတ္တယပရိယာပန္နန္တိ အတ္ထော။ တံ ပန အာဒိတော ဒုပ္ပရိဂ္ဂဟန္တိ သန္တတိပစ္စုပ္ပန္နဝသေန ဝိပဿနာဘိနိဝေသော ကာတဗ္ဗော။ (မဟာဋီ-၂-၄၁၉။)

= ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် အားဖြင့် သရုပ်အထည်ကိုယ် ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ခြင်းဟူသော ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝဟူသော ရအပ်သော အတ္တဘောရှိသော = ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝဟူသော အတ္တဘောကို ရဆဲဖြစ်သော ရုပ်သည် ပစ္စုပ္ပန် မည်၏။ (ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ရုပ်မည်သည် ဖြစ်ဆဲဖြစ်၍ ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟူသော ခဏသုံးပါး အပေါင်း၌ အကျုံးဝင်သော ရုပ်ပင်တည်း ဟူလိုသည်။) ထိုပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ရုပ်၏ စ၍ဖြစ်ခြင်းဟူ၍ မှတ်အပ်သော သင်္ခတလက္ခဏာသည် ဥဒယ = ဖြစ်ခြင်း မည်၏။ ဖောက်ပြန် ပျက်စီးခြင်းဟူ၍ မှတ်အပ်သော သင်္ခတလက္ခဏာသည် ဝယ = ပျက်ခြင်း မည်၏။ ယင်း ဥဒယ-ဝယ ကို အဖန်တလဲလဲ ရှုသော ပညာသည် ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ် မည်၏။ ပ ။

ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်အားဖြင့် သရုပ်အထည်ကိုယ် ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ခြင်းဟူသော ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝဟူသော ရအပ်သောအတ္တဘောရှိသော = ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝဟူသော အတ္တဘောကို ရဆဲဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသည် ပစ္စုပ္ပန်မည်၏။ (ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာမည်သည် ဖြစ်ဆဲဖြစ်၍ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါး အပေါင်း၌ အကျုံးဝင်သော အဝိဇ္ဇာပင်တည်း ဟူလိုသည်။) ထိုပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ၏ စ၍ ဖြစ်ခြင်းဟူ၍ မှတ်အပ်သော သင်္ခတလက္ခဏာသည် ဥဒယ = ဖြစ်ခြင်း မည်၏။ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်း ဟူ၍ မှတ်အပ်သော သင်္ခတလက္ခဏာသည် ဝယ = ပျက်ခြင်း မည်၏။ ယင်း ဥဒယ-ဝယ ကို အဖန်တလဲလဲ ရှုသော ပညာသည် ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ် မည်၏။ ပ ။

ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်အားဖြင့် သရုပ်အထည်ကိုယ် ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်ခြင်းဟူသော ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝဟူသော ရအပ်သောအတ္တဘောရှိသော = ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝဟူသော အတ္တဘောကို ရဆဲဖြစ်သော ဘဝသည် ပစ္စုပ္ပန်မည်၏။ (ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်သော ဘဝမည်သည် ဖြစ်ဆဲဖြစ်၍ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော ခဏသုံးပါး အပေါင်း၌ အကျုံးဝင်သော ဘဝပင်တည်း ဟူလိုသည်။) ထိုပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ဘဝ၏ စ၍ ဖြစ်ခြင်းဟူ၍ မှတ်အပ်သော သင်္ခတလက္ခဏာသည် ဥဒယ = ဖြစ်ခြင်း မည်၏။ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်းဟူ၍ မှတ်အပ်သော သင်္ခတလက္ခဏာသည် ဝယ = ပျက်ခြင်း မည်၏။ ယင်း ဥဒယ-ဝယ ကို အဖန် တလဲလဲ ရှုသော ပညာသည် ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ် မည်၏။ (ပဋိသံ-၅၂။)

ဤဒေသနာတော်၌ အဝိဇ္ဇာမှသည် ဇာတိအမည်ရသော ဥပပတ္တိဘဝသို့ တိုင်အောင်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်အားလုံးကို ပစ္စုပ္ပန်ဟူ၍ပင် တစ်ပြေးညီတည်း ဟောကြားထားတော်မူ၏။

ယင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်တို့ကို ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝကို ဗဟိုထား၍ အခွန့်ကာလအားဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်-လိုက်သော် အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့ကား အတိတ်အခွန့်ကာလတရားစုတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ (ကမ္မဘဝ) တို့ကား ပစ္စုပ္ပန်အခွန့်ကာလတရားစုတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဇာတိအမည်ရသော ဥပပတ္တိဘဝကား အနာဂတ်တရားစု ဖြစ်၏။ ယင်းတရားအားလုံးကိုပင် ပစ္စုပ္ပန်ဟု တစ်ပြေးညီတည်း ဟောကြားထားတော်မူ၏။

အထက်တွင် တင်ပြထားသော - ပစ္စုပ္ပန္နရူပံ နာမ ဇာတံ ခဏတ္တယပရိယာပန္နန္တိ အတ္ထော (မဟာဋီ-၂-၄၁၉။) ဟူသော မဟာဋီကာအဖွင့်နှင့် အညီ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော ခဏသုံးပါးအပေါင်း၌ အကျုံးဝင်နေခိုက် တည်ရှိနေခိုက်ကို ရည်ညွှန်းထားသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဆိုလိုသည်မှာ ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် အတိတ်အခွန့်ကာလက ဖြစ်ခဲ့သော အတိတ်အခွန့်ကာလတရား ဖြစ်-သည်ကားမှန်၏။ (ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ဝိပါကဝဋ်တရားစု၏အကြောင်းရင်း အဝိဇ္ဇာကိုသာ ရည်ညွှန်းထားပါသည်။) သို့သော်လည်း ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် အတိတ်ဘဝ အတိတ်ကာလ၌ ဖြစ်ခဲ့စဉ်က ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် အနေအားဖြင့်သာ ထင်ရှားဖြစ်ခဲ့၏။ ယင်းဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော ခဏသုံးပါးအခိုက် ထင်ရှားတည်ရှိနေခိုက်ဝယ် ယင်းအဝိဇ္ဇာမှာ ပစ္စုပ္ပန်တရားသာဖြစ်၏။ ယင်းပစ္စုပ္ပန်အဝိဇ္ဇာ၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ဤဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်က မြင်အောင် ရှုရမည် ဖြစ်၏။ ပစ္စက္ခဉာဏ်ပင်တည်း။

အလားတူပင် ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ ဟူသော အကြောင်းတရားကြောင့် (သို့မဟုတ် အတိတ်ဘဝထိုထိုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အပရာပရိယဝေဒနီယကံ-ကြောင့်) ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ဇာတိအမည်ရသော ဥပပတ္တိဘဝမှာလည်း အနာဂတ်အခွန့်ကာလတရားပင် ဖြစ်၏။ ယင်း ဥပပတ္တိဘဝသည်လည်း နောင်အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် အနေအား-ဖြင့်သာ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပေလတ္တံ့။ ယင်းသို့ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် အနေအားဖြင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်နေခိုက် တည်ရှိ-နေခိုက် ယင်းဘဝမှာလည်း ပစ္စုပ္ပန်သာတည်း။ ယင်းပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ဤဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ ဉာဏ်က မြင်အောင် ရှုရမည် ဖြစ်၏။ ပစ္စက္ခဉာဏ်ပင်တည်း။

အလားတူပင် ကြွင်းကျန်နေသေးသော သင်္ခါရမှသည် ဥပါဒါန်သို့ တိုင်အောင်သော တရားတို့ကို ပစ္စုပ္ပန်ဟု ဟောတော်မူရာ၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။

လိုရင်းမှတ်သားရန်

အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် မည်သည့်အခွန့်ကာလ၌မဆို တည်ရှိပြီး တည်ရှိဆဲ တည်ရှိလတ္တံ့ ဖြစ်သော တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုရာ၌ ထို မိမိ ဝိပဿနာရှုလိုက်သော တရား၏ ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် ယင်း-တရား၏ ဖြစ်ဆဲဆဲ ဥပါဒ်ကိုလည်းကောင်း, ပျက်ဆဲဆဲ ဘင်ကိုလည်းကောင်း ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ လက္ခဏာရေး သုံးတန်သို့ တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာရှုပါဟု ဆိုလိုပေသည်။

တတ္ထ အဒ္ဓါနဝသေန ပဂေဝ ဥဒယံ ပဿိတွာ ဌိတော ဣမံ သန္တတိဝသေန ဒိသွာ အနုက္ကမေန ခဏဝသေန ပဿတိ။ (မဟာဋီ-၂-၄၂၁။)

ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ **အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန**။ (ပဋိသံ-၅၁။)

တသ္မာ ဧသ ယံ **အတီတံ** ရူပံ၊ တံ ယသ္မာ အတီတေယေဝ ခီဏံ၊ နယိမံ ဘဝံ သမ္ပတ္တန္တိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၅။ သမ္မသနဉာဏ်ပိုင်း။)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာဆရာတော်က အထက်တွင် တင်ပြထားသော ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ **အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန** = အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ရုပ်သည် ကုန်တတ် ပျက်တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် အနိစ္စဟု ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူသော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်ကြီးကို ကိုးကား၍ —

"အတိတ်ရုပ်သည် အတိတ်၌သာလျှင် ကုန်ဆုံးခဲ့ပြီး ဖြစ်၏၊ ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝသို့တိုင်အောင် မဆိုက်ရောက်လာ၊ ယင်းသို့ ကုန်တတ် ပျက်တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် အနိစ္စ"

ဤသို့ စသည်ဖြင့် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် တရားတို့ကို အဒ္ဓါအခွန့်ကာလ၏ အစွမ်းဖြင့် ပိုင်းခြား၍ နယဝိပဿနာ အမည်ရသော ကလာပသမ္မသနဉာဏ်ဖြင့် ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၅ ၌ ကြည့်ပါ။)

ဤသို့ ညွှန်ကြားထားသည့်အတိုင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါး = အာယတန (၁၂)ပါး = ဓါတ် (၁၈)ပါး, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ် (၁၂)ပါး - ဤသို့ စသည့် ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့ကို အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော အခွန့်ကာလ အဒ္ဓါ၏ အစွမ်းဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သမ္မသနဉာဏ်ဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်သဖြင့် အခွန့်ကာလ အဒ္ဓါ၏ အစွမ်းဖြင့် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှု ဥဒယ (ပျက်မှု ဝယ) ကို သမ္မသနဉာဏ်ဖြင့် မြင်ပြီး ဖြစ်နေ၏။

ယင်းသို့ မြင်ပြီး၍ သမ္မသနဉာဏ်၏ ကမ်းတစ်ဘက်သို့ ရောက်ရှိလာသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိလာသောအခါ ရုပ်သန္တတိ အစဉ်အတန်း နာမ်သန္တတိ အစဉ်အတန်း-တည်းဟူသော သန္တတိ အစဉ်အတန်း၏ အစွမ်းဖြင့် ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်မှု (ပျက်မှု) ကို ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာ-ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ဝိပဿနာရှုပြီး၍ အစဉ်သဖြင့် ခဏ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း = ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် ဝိပဿနာ ရှု၏။ ယင်းသို့ ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် လက်ငင်း ရှုမြင်လိုက်နိုင်သော သင်္ခါရတရားတို့ကား **သမ္ပတိဒိဋ္ဌ သင်္ခါရ** တို့တည်း။ ယင်းသို့ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် လက်ငင်း မရှုမြင်လိုက်နိုင်သော အတိတ် အနာဂတ်တရားတို့ကား **သမ္ပတိအဒိဋ္ဌ သင်္ခါရ** တို့တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။ မဟာဋီ-၂-၄၄၂။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သမ္ပတိဒိဋ္ဌသင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှု ဥဒယ ဝယကို ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်ဟူသော **ပစ္စက္ခဉာဏ်**ဖြင့် ဝိပဿနာရှုပြီးသောအခါ သမ္ပတိအဒိဋ္ဌသင်္ခါရဟူသည့် အတိတ် အနာဂတ်-တရားတို့ကိုလည်း **အန္ဝယဉာဏ်**ဖြင့် ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုရန် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာက ဤသို့ ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ —

ဧဝံ ဧကေကဿ ခန္ဓဿ ဥဒယဗ္ဗယဒဿနေ ဒသ ဒသ ကတွာ ပညာသလက္ခဏာနိ ဝုတ္တာနိ။ တေသံ ဝသေန ဧဝမ္ပိ ရူပဿ ဥဒယော ဧဝမ္ပိ ရူပဿ ဝယော၊ ဧဝမ္ပိ ရူပံ ဥဒေတိ၊ ဧဝမ္ပိ ရူပံ ဝေတီတိ ပစ္စယတော စေဝ ခဏတော စ ဝိတ္ထာရေန မနသိကာရံ ကရောတိ။

တဿေဝံ မနသိကရောတော "ဣတိ ကိရိမေ ဓမ္မာ အဟုတွာ သမ္ဘောန္တိ၊ ဟုတွာ ပဋိဝေန္တီ"တိ ဉာဏံ ဝိသဒတရံ ဟောတိ။ တဿေဝံ ပစ္စယတော စေဝ ခဏတော စ ဒွေဓာ ဥဒယဗ္ဗယံ ပဿတော သစ္စပဋိစ္စ-သမုပ္ပါဒနယလက္ခဏဘေဒါ ပါကဋာ ဟောန္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၇။)

ဇဝံ မနသိ ကရောတော န ယာဝ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တာဝ ဥဒယဗ္ဗယာ သုဋ္ဌု ပါကဋ္ဌာ န ဟောန္တီတိ ကတွာ ဝုတ္တံ **"ဏ္ဏတိ ကိရိမေ ဓမ္မာ။ ပ ။ ပဋိဝေန္တီ"**တိ၊ နယဒဿနဝသေန ဝါ ဇဝံ ဝုတ္တံ။ ပဌမဥ္ဟိ ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ ဒိသွာ အထ အတီတာနာဂတေ နယံ နေတိ။ (မဟာဋီ-၂-၄၂၃။)

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

ရူပက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယဉာဏ် (၅) ပါး

၁။ အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ ရူပသမုဒယော၊
၂။ တဏှာသမုဒယာ ရူပသမုဒယော၊
၃။ ကမ္မသမုဒယာ ရူပသမုဒယော၊
၄။ အာဟာရသမုဒယာ ရူပသမုဒယော၊
၅။ နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏံ. . . (ပဋိသံ-၅၃-၅၄။) (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၆။)

၁။ အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် (ကမ္မဇ) ရုပ် ဖြစ်၏၊
၂။ တဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် (ကမ္မဇ) ရုပ် ဖြစ်၏၊
၃။ ကံ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် (ကမ္မဇ) ရုပ် ဖြစ်၏၊
၄။ အာဟာရ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် (အာဟာရဇ) ရုပ် ဖြစ်၏၊
၅။ ရုပ်၏ ဖြစ်ခြင်းသဘော . . .

ရူပက္ခန္ဓာ၌ ဝယဉာဏ် (၅) ပါး

၁။ အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓော၊
၂။ တဏှာနိရောဓာ ရူပနိရောဓော၊
၃။ ကမ္မနိရောဓာ ရူပနိရောဓော၊
၄။ အာဟာရနိရောဓာ ရူပနိရောဓော၊
၅။ ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ. . . (ပဋိသံ-၅၃-၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၆။)

၁။ အဝိဇ္ဇာ ချုပ်ခြင်းကြောင့် (ကမ္မဇ) ရုပ် ချုပ်၏၊
၂။ တဏှာ ချုပ်ခြင်းကြောင့် (ကမ္မဇ) ရုပ် ချုပ်၏၊
၃။ ကံ ချုပ်ခြင်းကြောင့် (ကမ္မဇ) ရုပ် ချုပ်၏၊
၄။ အာဟာရ ချုပ်ခြင်းကြောင့် (အာဟာရဇ) ရုပ် ချုပ်၏၊
၅။ ရုပ်၏ ချုပ်ခြင်းသဘော = ပျက်ခြင်းသဘော . . .

ဤသို့လျှင် ခန္ဓာ တစ်ပါးတစ်ပါး၌ ဥဒယဉာဏ် (၅)ပါး, ဝယဉာဏ် (၅)ပါး — နှစ်ရပ်ပေါင်းသော် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် (၁၀)ပါးဖြစ်၏။ ခန္ဓာ (၅)ပါးလုံး၌ကား ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် (၅၀)ဖြစ်၏။ (အကျယ်ကို **ဝိပဿနာပိုင်း ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ခန်း**တွင် ကြည့်ပါ။)

ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် တစ်ခုတစ်ခုသော ခန္ဓာ၏ ဥဒယသဘော ဝယသဘောကို ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်သဖြင့် ခန္ဓာ တစ်ပါး တစ်ပါး၌ ဆယ်ပါး ဆယ်ပါးတို့ကို ပြု၍ အကြင် (၅၀)သော

လက္ခဏာတို့ကို ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ ဟောကြားထားတော်မူအပ်ကုန်၏၊ ထို (၅၀)သော လက္ခဏာတို့၏ အစွမ်းဖြင့် အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော ဥဒယဗ္ဗယ အကျယ်ရှုပွားနည်းအတိုင်း —

"ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း ရုပ်သည် ဖြစ်၏၊
ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း ရုပ်သည် ချုပ်၏၊
ဤသို့လည်း ရုပ်သည် ဖြစ်၏၊
ဤသို့လည်း ရုပ်သည် ပျက်၏၊" ဟု —

ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန = အကြောင်းတရားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရားဖြစ်ပုံ, အကြောင်းတရား ချုပ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရားချုပ်ပုံ သဘောကို မြင်အောင်ရှုခြင်း, **ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန** = ယင်း ရုပ်နာမ်တို့၏ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော ခဏပစ္စုပ္ပန် သဘောအားဖြင့် ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို မြင်အောင် ရှုခြင်း ဟူသော နှစ်မျိုးသော ဥဒယဗ္ဗယ သဘောကို အကျယ်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းရှုပွား၏။

ဤသို့ ရှုပွားနေသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား —

"ဤသို့လျှင် ဤတရားတို့သည် ရှေးကမရှိမူ၍ ယခုမှ ရုတ်ချည်း ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သတတ်၊ ဖြစ်ပြီး၍လည်း ချုပ်ပျက်ပျောက်ကင်း၍ သွားကြကုန်သတတ်"— ဟု

ဤသို့လျှင် ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်သည် အထူးသဖြင့် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်လာ၏။ ဤသို့ ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန, ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန ဟူသော နှစ်မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဥဒယဗ္ဗယကို ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ —

၁။ သစ္စာလေးပါး,
၂။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒတရား ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရား,
၃။ ဧကတ္တနည်း စသော နည်းလေးပါး,
၄။ အနိစ္စလက္ခဏာ စသော လက္ခဏာငါးပါး —

ဤ သဘောတရားတို့သည် ထင်ရှားလာကုန်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၇။)

ပြည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ မှတ်ချက်

ဤသို့ နှလုံးသွင်းသော ထိုယောဂီအား အကြင်ရှေ့လောက် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် မဖြစ်သေး၊ ထိုရှေ့လောက် ဥဒယဗ္ဗယတို့သည် လွန်စွာထင်သည် မဖြစ်ကုန်ရကား ဝိုးဝါးသာမျှ အနုမာန ဆ၍ အလျော်ရမ်းလိုက်ရသည်ကို အကြောင်းပြု၍ — " ဣတိ ကိရိမေ ဓမ္မာ ။ ပ ။ ပဋိဝေန္တိ " — ဟု ပစ္စက္ခမဟုတ် အနုမာနပြ ကိရ-သဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်၍ ဆိုသတည်း။ ။ တစ်နည်း — နယဒဿန အားဖြင့် ဤသို့ ဆိုသတည်း။ ရှေးဦးစွာ ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မတို့၏ ဥဒယဗ္ဗယကို ပစ္စက္ခဖြင့်ပြီး၍ ထိုနောင်မှ အတိတ်အနာဂတ်တို့၌ ၎င်းနည်းဟု နည်းကိုဆောင်သည် ဖြစ်ဘိသော်။ (ပြည်-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယ-ပဥ္စမတွဲ-၁၆၅။)

ဤအထက်ပါ ပြည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ မှတ်ချက်မှာ အထက်တွင် ရေးသားတင်ပြထားသော မဟာဋီကာ ဒုတိယတွဲ (မဟာဋီ-၂-၄၂၃။) ၌ လာရှိသော စကားရပ်ကို ဘာသာပြန်ဆိုထားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

ယင်းစကားရပ်တွင် — အကြင်ရှေ့လောက် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် မဖြစ်သေး၊ ထိုရှေ့လောက် ဥဒယဗ္ဗယ-တို့သည် လွန်စွာထင်သည် မဖြစ်ကုန်ရကား ဝိုးဝါးသာမျှ အနုမာန ဆ၍ အလျော်ရမ်းလိုက်ရသည် — ဟူသော စကားရပ်ဖြင့် ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့၏ ဥဒယဗ္ဗယကို မမြင်မီသာ အနုမာနဉာဏ်ဖြင့် မျက်ရမ်းဆ၍ ရှုရသည်။ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့၏ ဥဒယဗ္ဗယကို မြင်ပြီးသော အခါ၌ကား အနုမာနဉာဏ်ဖြင့် မျက်ရမ်းဆ၍ ယင်း-သင်္ခါရတို့ကို ထပ်မံ၍ ရှုဖွယ်မလိုဟု စကားကျ၏။ ထိုကြောင့် ဤနည်းကို အားရတော် မမူလှသဖြင့် ဋီကာဆရာတော်က ဒုတိယတစ်နည်း ထပ်မံ ဖွင့်ဆို ထားတော်မူ၏။ ယင်း ဒုတိယတစ်နည်း အဖွင့်ကို ပြည်ဆရာတော်ဘုရားကြီးက —

"တစ်နည်း — နယဒဿနအားဖြင့် ဤသို့ ဆိုသတည်း။ ရှေးဦးစွာ ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မတို့၏ ဥဒယဗ္ဗယကို ပစ္စက္ခဖြင့် ပြီး၍ ထိုနောင်မှ အတိတ်အနာဂတ်တို့၌ ၎င်းနည်းဟု နည်းကို ဆောင်သည် ဖြစ်ဘိသော်။" —

ဤသို့ အဓိပ္ပါယ် ရှင်းလင်း ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ ဤ ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုချက်နှင့် အညီ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးဦးစွာ —

၁။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထင်ရှား-ရှိခြင်းကြောင့် ပစ္စုပ္ပန် ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာရပုံကိုလည်းကောင်း,

၂။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့၏ (အရဟတ္တမဂ် အခိုက်၌) နောင်-တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဖြင့် ချုပ်ခြင်းဟူသော အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်း၍ သွားခြင်းကြောင့် ခန္ဓာငါးပါးတို့၏လည်း နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဖြင့် ချုပ်ခြင်းဟူသော အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောကိုလည်းကောင်း,

၃။ ယင်း ပစ္စုပ္ပန် ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှု ဥဒယဗ္ဗယ = နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာ ဝိပရိဏာမလက္ခဏာကိုလည်းကောင်း —

ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်ဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ဝိပဿနာရှုထားပြီး ဖြစ်ရမည်။ ထိုသို့ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်ပြီးသောအခါမှ အတိတ် အနာဂတ် တရားတို့၌ **အန္ဝယဉာဏ်**ဖြင့် ၎င်းနည်းဟု နည်းကို ဆောင်၍ ရှုရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း အန္ဝယဉာဏ်ကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏ နောက်သို့ အစဉ်လိုက်သော အန္ဝယဉာဏ်ပင်တည်း။

သတိပြု၍ မှတ်သားရန်

အထက်ပါ မဟာဋီကာ၏ အဖွင့်တွင် —

ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ ဒိသွာ . . . (မဟာဋီ-၂-၄၂၃။)

ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မတို့၏ ဥဒယဗ္ဗယကို မြင်ပြီး၍ ဟူသော စကားရပ်၌ —

၁။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့၏ ထင်ရှား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့် ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ပုံ၊

၂။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့၏ အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် အကျိုးခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းပုံ၊

(ဤ နှစ်မျိုးကား ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယတည်း။)

၃။ ယင်း ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မတို့၏ ဖြစ်မှု = နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာ, ပျက်မှု = ဝိပရိဏာမလက္ခဏာ,
(ဤ နှစ်မျိုးကား ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယတည်း။)

ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ ဒိသွာ - (မဟာဋီ-၂-၄၂၃။) ဟူသော အထက်ပါ မဟာဋီကာ စကားရပ်၌ကား ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယ, ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယ ဟူသော ဥဒယဗ္ဗယ နှစ်မျိုးလုံး ပါဝင်သည်ဟု မှတ်ပါ။ တစ်ဖန် ယင်းနှစ်မျိုးလုံးသောဥဒယဗ္ဗယကို ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိအောင် မြင်အောင် ရှုပြီးပါမှ အတိတ်အနာဂတ်တို့၌ နည်းကိုဆောင်၍ ထိုနည်းလည်းကောင်းဟု အန္ဝယဉာဏ်ဖြင့် ရှုရသည်ဟူသော ရှေးထုံးဟောင်း ဥပဒေသတစ်ရပ်ကိုလည်း ရိုသေစွာ မှတ်သားထားပါ။

တစ်ဖန် — ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၉။) **ရူပနိဗ္ဗတ္တိပဿနာကာရပိုင်း**တွင် အတိတ်ဘဝက အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံလျက် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော သင်္ခါရ ကံ ကြောင့် ပဋိသန္ဓေအခိုက် ကမ္မဇရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ နိဗ္ဗတ္တိသဘောမှ စ၍ ဘဝတစ်လျှောက်ဝယ် ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရတည်းဟူသော ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ကမ္မဇရုပ် စိတ္တဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို မြင်အောင် ရှုရန်လည်း ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။

တစ်ဖန် **အရူပနိဗ္ဗတ္တိပဿနာကာရပိုင်း** (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။) တွင်လည်း အလားတူပင် အတိတ်ဘဝက အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံလျက် ပြုစုပျိုးထောင်ထားအပ်သော သင်္ခါရ ကံကြောင့် ပဋိသန္ဓေ နာမ်တရားစု ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း, ဘဝတစ်လျှောက်ဝယ် ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားများကြောင့် ထိုက်သလို ဖြစ်နေ-ကြသော ဘဝင်နာမ်တရားစုတို့နှင့်တကွ ဒွါရ (၆)ပါး၌ ဖြစ်နေကြသော နာမ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း ဝိပဿနာ ရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။

ထိုကြောင့် ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မအရတွင် ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါးကစ၍ ဘဝတစ်လျှောက် ထိုက်သလို ဖြစ်နေကြသော ခန္ဓာငါးပါးတို့ ပါဝင်ကြသည်ကိုလည်း မှတ်သားပါလေ။

ထိုကြောင့် ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန, ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန ဟူသော နှစ်မျိုးသော ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုပွား သုံးသပ်သောအခါ ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါးမှ စတင်၍ ရှုပွားသုံးသပ်ပါ ။ (ရှုပွားပုံကို **ဝိပဿနာပိုင်း ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ခန်း**တွင် ကြည့်ပါ။)

ယခုတစ်ဖန် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ပိုင်း၌ အန္ဝယဉာဏ်ဖြင့် ရှုပုံကို ဆက်လက်၍ ရေးသားတင်ပြပေအံ့။

ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ပိုင်း၌ အန္ဝယဉာဏ်ဖြင့် ရှုပုံ

အထ ဝါ သော ဧဝံ ဝိရတ္တော ယထာဒိဋ္ဌံ သင်္ခါရဂတံ၊ တထာ အဒိဋ္ဌမ္ပိ အန္ဝယဉာဏဝသေန နိရောဓေတိ၊ နော သမုဒေတိ။ နိရောဓတောဝ မနသိကရောတိ။ နိရောဓမေဝဿ ပဿတိ၊ နော သမုဒယန္တိ အတ္ထော။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၉။)

ဧဝံ ဝိရတ္တောတိ ဧဝံ ဘင်္ဂါနုပဿနာနုသာရေန ဝိရတ္တော။ ယထာ ဒိဋ္ဌံ သမ္ဘုတိ ဥပဋ္ဌိတံ သင်္ခါရဂတံ နိရောဓေတိ နိရောဓံ မနသိကရောတိ။ အဒိဋ္ဌမ္ပိ အတီတာနာဂတံ အန္ဝယဉာဏဝသေန ယထာ ဣဒံ တေရဟိ၊ ဧဝံ ဣတရေပီတိ အနုမိနန္တော နိရောဓေတိ မနသိကတဿာပိ နိရောဓံ ကရောတိ၊ **နော သမုဒေတီ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော၊ နော သမုဒယံ မနသိကရောတီတိ အတ္ထော။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၂။)

အထ ဝါ = တစ်နည်းသော်ကား။ ဧဝံ = ဤဘင်္ဂါနုပဿနာကို လျှောက်သဖြင့် (= ဤဘင်္ဂါနုပဿနာ-ဉာဏ်သို့ အစဉ်လျှောက်သဖြင့်)။ ဝိရတ္တော = တပ်ခြင်းကင်းသော။ သော ယောဂါဝစရော = ထိုယောဂါဝစရသည်။ ဒိဋ္ဌံ = မျက်မှောက်မြင်အပ်သော၊ဝါ၊ ရှေးရှုထင်လာသော။ သင်္ခါရဂတံ = သင်္ခါရတရားကို။ နိရောဓေတိ နိရောဓံ မနသိကရောတိ ယထာ = ချုပ်ခြင်းကို နှလုံးသွင်းသကဲ့သို့။ တထာ = ထို့အတူ။ အဒိဋ္ဌမ္ပိ = မမြင်အပ်သော အတိတ် အနာဂတ် သင်္ခါရတရားကိုလည်း။ အန္ဝယဉာဏဝသေန = အလျော်ဆသော ဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ဧတရဟိ = ယခုမျက်မှောက်၌။ ဣဒံ ယထာ = ဤပစ္စုပ္ပန် ဒိဋ္ဌသင်္ခါရကဲ့သို့။ ဧဝံ တထာ = ထို့အတူ။ တမ္ပိ = ထိုအဒိဋ္ဌဖြစ်သော အတိတ် အနာဂတ် သင်္ခါရတရားသည်လည်း။ ဧဝံ သဘာဝမေဝ = ဤသို့ ချုပ်ပျက်ခြင်း သဘော ရှိသည်သာတည်း။ ဣတိ = ဤသို့။ အနုမိနန္တော = နှိုင်းရှည့်လျက်။) နိရောဓေတိ = နိရောဓံ မနသိကရောတိ = နိရောဓကို နှလုံးသွင်း၏။ နော သမုဒေတိ = နော သမုဒယံ မနသိကရောတိ = သမုဒယကို နှလုံးမသွင်း။ နိရောဓတောဝ = ချုပ်သောအားဖြင့် သာလျှင်။ မနသိကရောတိ = နှလုံးသွင်း၏။ အဿ သင်္ခါရဂတဿ = ထို သင်္ခါရတရား၏။ နိရောဓမေဝ = နိရောဓကို သာလျှင်။ ပဿတိ = ရှု၏။ သမုဒယံ = သမုဒယကို။ နော ပဿတိ = မရှု။ (ပြည်-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယ-၅-၂၀၇-၂၀၈။)

= တစ်နည်း — ဤ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်သို့ အစဉ်လျှောက်သဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ အပေါ်၌ (ဝိက္ခမ္ဘန-ပဟာန်ဖြင့် ရာဂကို ခပ်ကြာကြာ ခွာထားနိုင်သောအားဖြင့်) တပ်မက်ခြင်း ရာဂကင်းသော ထိုယောဂါဝစရ-ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်သိမြင်အပ်သော, ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဝ၌ ရှေးရှု ထင်လာ-သော သင်္ခါရတရား အပေါင်းကို ယင်း သင်္ခါရတရား အပေါင်း၏ ချုပ်ခြင်းကို နှလုံးသွင်းသကဲ့သို့ ထို့အတူ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မတွေ့ မမြင် အပ်သေးသော အတိတ် အနာဂတ် သင်္ခါရတရား အပေါင်းကိုလည်း အလျော်ဆ၍ ယူတတ်သော **အန္ဝယဉာဏ်**၏ အစွမ်းဖြင့် — "ယခုမျက်မှောက် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်တည်း ဟူသော လက်ငင်း **ပစ္စက္ခဉာဏ်**ဖြင့် မြင်အပ်သော ဤသင်္ခါရတရားကဲ့သို့ ထို့အတူ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်တည်း ဟူသော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မမြင်အပ်သေးသော အတိတ် အနာဂတ် သင်္ခါရတရားသည်လည်း ဤသို့ချုပ်ခြင်း သဘောရှိသည်သာတည်း " — ဟု ဤသို့ နှိုင်းရှည့်လျက် ချုပ်ခြင်း နိရောဓသဘောကို နှလုံးသွင်း၏၊ ဖြစ်ခြင်း သမုဒယကို နှလုံးမသွင်း။ ချုပ်သောအားဖြင့်သာလျှင် = အချုပ်ကိုသာလျှင် နှလုံးသွင်း၏၊ ထို သင်္ခါရတရား-အပေါင်း၏ ချုပ်ခြင်း နိရောဓကိုသာလျှင် ရှု၏၊ ဖြစ်ခြင်း သမုဒယကို မရှု။ ဤကား အထက်ပါ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ ပါဠိတော်၏ ဆိုလိုရင်းတည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၉။ မဟာဋီ-၂-၄၄၂။)

> အာရမ္မဏအန္ဝယေန၊ ဥဘော ဧကဝဝတ္ထနာ။
> နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာ၊ ဝယလက္ခဏဝိပဿနာ။ (ပဋိသံ-၅၅။)

အာရမ္မဏအန္ဝယေန = လက်ငင်းမျက်မှောက် သိမြင်အပ်သော ဒိဋ္ဌဖြစ်သော အာရုံကို အစဉ်လျှောက်-သဖြင့်။ ဥဘော = ဒိဋ္ဌ-အဒိဋ္ဌ အာရုံ နှစ်မျိုးတို့ကို။ ဧကဝဝတ္ထနာ = ခဏဘင်ဟူသော တစ်ခုတည်းသော သဘော အားဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်းလည်းကောင်း။ နိရောဓေ = သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲ တသဲသဲ ချုပ်ပျက်ခြင်း ခဏိကနိရောဓ၌။ အဓိမုတ္တတာ = ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းသော အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဧသာ = ဤသည်ကား။ ဝယ-လက္ခဏဝိပဿနာ = သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ဝယလက္ခဏာကို ရှုသော ဝိပဿနာ မည်၏။

အာရမ္မဏအန္ဝယေန ဥဘော ဧကဝဝတ္ထနာတိ ပစ္စက္ခတော ဒိဋ္ဌဿ အာရမ္မဏဿ အန္ဝယေန အနုဂမနေန ယထာ ဣဒံ၊ တထာ အတီတေပိ သင်္ခါရဂတံ ဘိဇ္ဇိတ္ထ၊ အနာဂတေပိ ဘိဇ္ဇိဿတီတိ ဧဝံ ဥဘိန္နံ ဧကသဘာဝေ-နေဝ ဝဝတ္ထာပနန္တိ အတ္ထော။

ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ပေါရာဏေဟိ —

> “သံဝိဇ္ဇမာနမှိ ဝိသုဒ္ဓဒဿနော၊
> တဒန္ဓယံ နေတိ အတီတနာဂတေ။
> သဗ္ဗေပိ သင်္ခါရဂတာ ပလောကိနော၊
> ဥဿာဝဗိန္ဒူ သူရိယေဝ ဥဂ္ဂတေ”တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။)

ဥဘောတိ ဒိဋ္ဌာဒိဋ္ဌဘာဝေန ဒွေပိ အာရမ္မဏာနိ။ **ကေဝဝတ္ထုနာ**တိ ခဏဘင်္ဂုရတာယ သမာနာတိ ဝဝတ္ထာပနာ။ ။ **သံဝိဇ္ဇမာနမှီ**တိ ပစ္စက္ခတော ဥပလဗ္ဘမာနေ ပစ္စုပ္ပန္နေ။ **ဝိသုဒ္ဓဒဿနော**တိ ဘင်္ဂဒဿနသ ပရိပန္ထဝိဓမနေန ဝိသုဒ္ဓဉာဏော၊ သုဝိသုဒ္ဓဘင်္ဂဒဿနောတိ အတ္ထော။ **တဒန္ဓယံ နေတီ**တိ တဿ ပစ္စုပ္ပန္နသင်္ခါရဘင်္ဂဒဿိနော ဉာဏဿ အန္ဓယံ အနုဂတဘူတံ ဉာဏံ ပဝတ္တေတိ။ ကတ္ထ ပန ပဝတ္တေတီတိ အာဟ **“အတီတ–နာဂတေ”**တိ။ အတီတေ, အနာဂတေ စ သင်္ခါရဂတေ။ **သဗ္ဗေပီ**တိအာဒိ တဿ ပဝတ္တနာကာရဒဿနံ။
(မဟာဋီ-၂-၄၄၃။)

ဉာတဥ္စ ဉာဏဥ္စ ဥဘောပိ ဝိပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၈။)

အာရမ္မဏအန္ဓယေန ဥဘော ကေဝဝတ္ထုနာ — ပစ္စက္ခအားဖြင့် (= ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့်) ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်အပ်ပြီးသော ရှုမြင်အပ်ပြီးသော ဉာတအမည်ရသော ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရား, ဉာဏအမည်ရသော (လောကီမဂ္ဂသစ္စာတရားတည်းဟူသော) ဝိပဿနာဉာဏ် — ဤ ဉာတဉာဏအမည်ရသော သင်္ခါရအာရုံကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့်, ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် လက်ငင်းဒိဋ္ဌ သိမြင်အပ်သော ဤပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မ သင်္ခါရတရားသည် ပျက်သကဲ့သို့ ထို့အတူ အတိတ်၌လည်း သင်္ခါရတရားအပေါင်းသည် ပျက်ခဲ့ပြီ၊ နောင်အနာဂတ်၌လည်း ပျက်လတ္တံ့ဟု — ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်အပ်ပြီးသော ဒိဋ္ဌအာရုံ, ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မရှုမြင်အပ်သေးသော အဒိဋ္ဌအာရုံဟူသော နှစ်ပါးကုန်သော အာရုံတို့ကို ဤခဏဘင်အားဖြင့် ခဏမစဲ တသဲသဲ ပျက်ခြင်းဟူသော တူသောသဘောအားဖြင့်သာလျှင် ကောင်းစွာ မှတ်သားခြင်းကို ပြုလုပ်အပ်ပေသည်။ ဤကား ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောတည်း။ မှန်ပေသည် — ရှေးရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတော်တို့သည် ဤစကားကို မိန့်ဆိုတော်မူကြကုန်၏။ —

သံဝိဇ္ဇမာနမှိ ။ ပ ။ ဥဂ္ဂတေ ။ (အထက်တွင် ကြည့်ပါ။)

သံဝိဇ္ဇမာနမှိ = ပစ္စက္ခအားဖြင့်, ရအပ်သော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်အပ်သော ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မ သင်္ခါရတရားအပေါင်း၌ (= ဒိဋ္ဌတရားဟူလိုသည်)။ ဝိသုဒ္ဓဒဿနော = အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော, သင်္ခါရတရားတို့၏ ဘင်ကို ရှုသော ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်အမြင်ရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်။ တဒန္ဓယံ = ထိုပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မ သင်္ခါရတရား၏ ပျက်ခြင်းဘင်ကို ရှုသော ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို။ အတီတေ = အတိတ် ဖြစ်သော သင်္ခါရတရား၌ လည်းကောင်း။ အနာဂတေ = အနာဂတ် ဖြစ်သော သင်္ခါရတရား၌လည်းကောင်း။ နေတိ = ဆောင်၏ = ဖြစ်စေ၏။ သဗ္ဗေပိ = ကြွင်းမဲ့ဉဿုံ အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော။ သင်္ခါရဂတာ = အတိတ်သင်္ခါရ အနာဂတ်သင်္ခါရ ပစ္စုပ္ပန်သင်္ခါရ တရားအပေါင်းတို့သည်။ ပလောကိနော = ပျက်ခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။ ကိမိဝ = အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူကား — သူရိယေ = နေသည်။ ဥဂ္ဂတေ = တက်လတ်သည် ရှိသော်။ ဥဿာဝဗိန္ဒူ = ဆီးနှင်းပေါက်သည်။ ပလောကတိက္ကံဝ = ပျောက်ပျက်သကဲ့သို့တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။)

= ပစ္စက္ခအားဖြင့် ရအပ်သော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်အပ်သော ဒိဋ္ဌအမည်ရသော ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မ သင်္ခါရ-တရားအပေါင်း၌ ပျက်ခြင်းဘင်ကို ရှုသော အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်အမြင်ရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မ သင်္ခါရတရား၏ ဘင်ကို ရှုသော ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို အတိတ်သင်္ခါရတရား အနာဂတ်သင်္ခါရတရား၌ နည်းကို ဆောင်၏၊ ဝိပဿနာ-ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ကြွင်းမဲ့ဥဿုံ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် သင်္ခါရတရား မှန်သမျှတို့သည် ပျက်ခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူကား– နေခြည်ထိပျောက် ဆီးနှင်းပေါက် ကဲ့သို့တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။ မဟာဋီ-၂-၄၄၃။)

နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာ = ခဏနိရောဓ၌ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းမှု

နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာတိ ဧဝံ ဉဘိန္နံ ဘင်္ဂဝသေန ဧကေဝတ္ထာနံ ကတွာ တသ္မိံယေဝ ဘင်္ဂသင်္ခါတေ နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာ တဂ္ဂရုတာ တန္နိန္နတာ တပ္ပေါဏတာ တပ္ပဗ္ဘာရတာတိ အတ္ထော။ **ဝယလက္ခဏဝိပ-ဿနာ**တိ ဧသာ ဝယလက္ခဏဝိပဿနာ နာမာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။)

ဘင်္ဂသင်္ခါတေ နိရောဓေ၊ န နိဗ္ဗာနသင်္ခါတေတိ အဓိပ္ပါယော။ **သော**တိ ယာ အာရမ္မဏန္ဝယေန ဉဘော ဒိဋ္ဌာဒိဋ္ဌေ ခဏဘင်္ဂုရတာယ ဧကဘာဝေန ဝဝတ္ထာပနာ၊ ဧသာ ဝယလက္ခဏေ ဝိပရိဏာမလက္ခဏေ **ဝိပဿနာ** ဘင်္ဂါနုပဿနာတိ အတ္ထော။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၃။)

= **နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာ = ခဏနိရောဓ၌ ညွတ်ကိုင်းရှိုင်းမှု** ဟူသည်ကား — ဤသို့လျှင် ဒိဋ္ဌသင်္ခါရ အဒိဋ္ဌသင်္ခါရအားဖြင့် နှစ်မျိုးကုန်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတို့၏ ခဏမစဲ တသဲသဲ ပျက်နေသော ခဏဘင်၏ အစွမ်းအားဖြင့် တူမျှကုန်၏ - ဟု ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်းကို ပြု၍ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဘင် ဟု ဆိုအပ်သော ထိုချုပ်ခြင်း ခဏနိရောဓ၌သာလျှင် နှလုံးသွင်းသည်၏အဖြစ်သည် ထိုခဏနိရောဓ၌သာလျှင် အလေးပြုသည်၏အဖြစ်သည် ထိုခဏနိရောဓ၌သာလျှင် ညွတ်သည်၏အဖြစ်သည် ထိုခဏနိရောဓသို့သာလျှင် ရှိုင်းသည်၏အဖြစ်သည် နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာ = နိရောဓ၌ နှလုံးသွင်းမှု မည်၏။ ဤသို့ ပစ္စက္ခအားဖြင့် ရှုမြင်အပ်သည့် = ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်အပ်သည့် သင်္ခါရအာရုံသို့ အစဉ်လျှောက်သဖြင့် နှစ်ပါးကုန်သော ဒိဋ္ဌအာရုံ အဒိဋ္ဌအာရုံတို့ကို ခဏဘင်အားဖြင့် တူသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်းသည် ပျက်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ဝယလက္ခဏာကို ရှုသော ဝယလက္ခဏာနုပဿနာ = ဘင်္ဂါနုပဿနာ မည်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။ မဟာဋီ-၂-၄၄၃။)

ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတရားများ

ယင်းဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ပစ္စက္ခအားဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရမည့် တရားများကို ပဋိသမ္ဘိဒါ-မဂ္ဂပါဠိတော်ကြီးတွင် ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူ၏။

ကထံ အာရမ္မဏံ ပဋိသင်္ခါ ဘင်္ဂါနုပဿနေ ပညာ ဝိပဿနေ ဉာဏံ — ရူပါရမ္မဏတာ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇတိ၊ တံ အာရမ္မဏံ ပဋိသင်္ခါ တဿ စိတ္တဿ ဘင်္ဂံ အနုပဿတိ။ ပ ။

ဝေဒနာရမ္မဏတာ။ ပ ။ သညာရမ္မဏတာ။ သင်္ခါရာရမ္မဏတာ။ ဝိညာဏာရမ္မဏတာ။ ။ စက္ခု။ ပ ။ ဇရာမရဏာရမ္မဏတာ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇတိ၊ တံ အာရမ္မဏံ ပဋိသင်္ခါ တဿ စိတ္တဿ ဘင်္ဂံ အနုပဿတိ။

(ပဋိသံ-၅၅။)

= ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ် စသော သင်္ခါရအာရုံကို ကုန်တတ် ပျက်တတ်သော ခယ-ဝယ သဘောအားဖြင့်သာလျှင် ဆင်ခြင်၍ = ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၍, ထိုသို့ ရှုနေသော ဝိပဿနာစိတ်၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ အဖန်တလဲလဲ ရှုတတ်သော အပြားအားဖြင့် သိတတ်သော ပညာသည် ရှိ၏။ ဤပညာကို ဝိပဿနာဉာဏ် = ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ် ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ထိုဉာဏ်သည် အဘယ်သို့ ဖြစ်သနည်း။

ရုပ်တရားလျှင် အာရုံရှိသော ဝိပဿနာစိတ်သည် ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်၏။ ထိုရုပ်တရားတည်းဟူသော အာရုံကို ကုန်တတ် ပျက်တတ်သော ခယ-ဝယ သဘောအားဖြင့် မြင်၍, ထို ခယ-ဝယ သဘောအားဖြင့် သိသော ဝိပ-ဿနာစိတ်၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ကို နောက်ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် အဖန်တလဲလဲ ဝိပဿနာရှု၏။ ပ ။ (ပဋိသံ-၅၅။)

ဉာတ တရား နှင့် ဉာဏ တရား

ဤ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ပိုင်းဝယ် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံ တရားများကို – ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်အပ်သည့် တရားဖြစ်၍ **ဉာတ** တရားဟု ဆိုအပ်၏။ ယင်း ဉာတတရားတို့မှာ ခန္ဓာ (၅)ပါး, အာယတန (၁၂)ပါး, ဓာတ် (၁၈)ပါး, အဝိဇ္ဇာမှသည် ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ် (၁၂)ပါးတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ကို ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် = ဝိပဿနာစိတ်-မှာ **ဉာဏ** တရားတည်း။

ယင်း ဉာတတရားတို့၏ အပျက် ဘင်ကို အာရုံယူ၍လည်း လက္ခဏာရေး သုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုရ၏။ ယင်းသို့ ဝိပဿနာရှုနေသော ဉာဏ် = ဝိပဿနာရှုနေသော စိတ်ကိုလည်း, ယင်း စိတ်၏ ပျက်ခြင်းဘင်ကို အာရုံယူ၍ နောက်ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့် လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်ကာ တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာ ရှုရ၏။ ထိုကြောင့် ရှေးရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတော်တို့က —

ဉာတဉ္စ ဉာဏဉ္စ ဥဘောပိ ဝိပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၈။ ပဋိသံ-ဋ္ဌ-၁-၂၃၉။)

ဉာတတရား ဉာဏတရား - ဤ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ဝိပဿနာ ရှုပါ - ဟု ညွှန်ကြားထားတော်မူကြ၏။ ယင်းသို့ ညွှန်ကြားထားတော်မူသော ဉာတတရား ဉာဏတရား နှစ်မျိုးလုံးကား ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ သင်္ခါရတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်အပ်သော ဒိဋ္ဌသင်္ခါရ-တရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်း ဒိဋ္ဌတရားတို့တွင် - အဝိဇ္ဇာမှသည် ဇရာမရဏသို့ တိုင်အောင်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ (၁၂)ရပ်တို့လည်း ပါဝင်ကြသည်ကိုလည်း သတိပြုပါလေ။

ဤ၌ ဇာတိ ဇရာမရဏ - တို့အရ — ဇာတိဇရာမရဏဝန္တာနံ ခန္ဓာနံ ဝသေန ပရိယာယေန ဝုတ္တာနိ။ (ပဋိသံ-ဋ္ဌ-၁-၂၂၂။) ဇရာမရဏသီသေန စေတ္ထ ဇရာမရဏဝန္တော ဓမ္မာ ဂဟိတာ။ (သံ-ဋီ-၂-၇၈။) ဟူသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာအဖွင့်များနှင့် အညီ ဇာတိ ဇရာမရဏ သဘောတရား ထင်ရှားရှိကြကုန်သော ခန္ဓာတို့ကိုပင် ဆိုလိုသည်ဟု မှတ်ပါ။

စိတ္တန္တိ စေတ္ထ သသမ္ပယုတ္တစိတ္တံ အဓိပ္ပေတံ။ (ပဋိသံ-ဋ္ဌ-၁-၂၃၉။)

ဤအရာဝယ် **ရှေ့ဝိပဿနာစိတ်၏ ဘင်ကို နောက်ဝိပဿနာစိတ်ဖြင့်** တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ ထိုသို့ ညွှန်ကြားထားတော်မူရာ၌ စိတ်-အရ ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်စေတသိက်တရား-များနှင့်တကွသော ဝိပဿနာစိတ်ကို အလိုရှိအပ်ပေသည်။ ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ် စေတသိက်များနှင့် အတူတကွ-သော ဝိပဿနာစိတ်ဟူသည် သေက္ခအရိယာ သူတော်ကောင်းများနှင့် ပုထုဇန် သူတော်ကောင်းတို့၏ သန္တာန်၌

မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိက ဝိပဿနာဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်များသာ ဖြစ်ကြသည်။

ထို့ကြောင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ယင်းပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်တို့ကို ဝိပဿနာ ရှုလိုပါက ဉာတ - ဉာဏ တရားနှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ဝိပဿနာ ရှုရမည် ဖြစ်သည်။

အခွန့်ကာလသုံးပါးဖြင့် ပိုင်းခြားထားအပ်သော အဝိဇ္ဇာမှသည် ဇရာမရဏသို့ တိုင်အောင်သော ပဋိစ္စ-သမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်တို့ကား **ဉာတ** တရားစုတို့ပင်တည်း။ ယင်း ဉာတတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ကို အာရုံပြု၍ လက္ခဏာယာဉ် တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် (= ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်) ကား (= ပုထုဇန်နှင့် သေက္ခများအတွက် မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိက ဝိပဿနာဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်ကား) **ဉာဏ**-တရားတည်း။ ယင်း ဉာဏ တရားကို, ယင်း ဉာဏ တရား၏ အပျက်ကိုပင် အာရုံပြု၍ တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာ ရှုတတ်သော ဉာဏ်ကား ဘင်္ဂါနုပဿနာ ဉာဏ်ပင်တည်း။ ယင်း ဉာတ တရား ဉာဏ တရား နှစ်မျိုးလုံးကား ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်အပ်သော ဒိဋ္ဌသင်္ခါရတရားစုတည်း။ ယင်း ဒိဋ္ဌသင်္ခါရတရားစုကို ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ထွင်းဖောက်သိမြင်ပြီးသောအခါမှ ထို ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်၏ နောက်သို့ အစဉ်လိုက်သော အနွယဉာဏ်ဖြင့် အဒိဋ္ဌဖြစ်သည့် အတိတ် အနာဂတ် သင်္ခါရတရားစုကိုလည်း ၎င်းနည်းဟု နည်းကိုဆောင်၍ ဝိပဿနာရှုရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း အနွယဉာဏ်ကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏ နောက်သို့ အစဉ်လိုက်သော အနွယဉာဏ်ပင်တည်း။

ယခုတစ်ဖန် ဆက်လက်၍ အထက်တွင် ဦးတည်၍ ရှင်းလင်းတင်ပြနေသော **ဥပနိသသုတ္တန်**၌ ဟော-ကြားထားတော်မူအပ်သော ဣတိ ရူပဿ အတ္ထင်္ဂမော - စသော ရှုကွက်ကို တင်ပြပေအံ့။

ဣတိ ရူပဿ အတ္ထင်္ဂမော ॥ ပ ॥ ဣတိ ဝိညာဏဿ အတ္ထင်္ဂမော

ဣတိ ရူပဿ အတ္ထင်္ဂမောတိ ဧဝံ အဝိဇ္ဇာနိရောဓာဒိဝသေန ပဉ္စဟာကာရေဟိ ရူပဿ အတ္ထင်္ဂမော။ ဝေဒနာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ ၊ ဝိတ္ထာရော ပန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏကထာယ ဝုတ္တော။ (ဒီ-ဋ္ဌ-၂-၃၇၃။)

၁။ အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ ပစ္စယနိရောဓဋ္ဌေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ၊
၂။ တဏှာနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ ပစ္စယနိရောဓဋ္ဌေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ၊
၃။ ကမ္မနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ ပစ္စယနိရောဓဋ္ဌေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ၊
၄။ အာဟာရနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ ပစ္စယနိရောဓဋ္ဌေန ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ၊
၅။ ဝိပရိဏာမလက္ခဏံ ပဿန္တောပိ ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿတိ။

ရူပက္ခန္ဓဿ ဝယံ ပဿန္တောပိ ဣမာနိ ပဉ္စ လက္ခဏာနိ ပဿတိ။ (ပဋိသံ-၅၃။) (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၆၆။)

ဤဒေသနာတော်များနှင့် အညီ ရှုကွက်အတိုချုပ်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

၁။ အဝိဇ္ဇာ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ရုပ် ချုပ်၏၊ (အနုပ္ပါဒနိရောဓတည်း။)
၂။ တဏှာ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ရုပ် ချုပ်၏၊ (အနုပ္ပါဒနိရောဓတည်း။)
၃။ ကံ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ရုပ် ချုပ်၏၊ (အနုပ္ပါဒနိရောဓတည်း။)
၄။ အာဟာရ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ရုပ် ချုပ်၏၊ (အနုပ္ပါဒနိရောဓတည်း။)
၅။ ရုပ်၏ ချုပ်ခြင်းသဘော။ (ဉပ္ပါဒနိရောဓတည်း။)

အနုပ္ပါဒနိရောဓ

အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ အနာဂတဘဝဿ ပစ္စယဘူတာယ ဣမသ္မိံ ဘဝေ အဝိဇ္ဇာယ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏေန နိရောဓေ ကတေ ပစ္စယာဘာဝါ အနာဂတဿ ရူပဿ အနုပ္ပါဒေါ နိရောဓော ဟောတီတိ အတ္ထော။ **ပစ္စယနိရောဓဋ္ဌေနာတိ** ပစ္စယဿ နိရုဒ္ဓဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ နိရောဓော စေတ္ထ အနာဂတ-ပဋိသန္ဓိပစ္စယာနံ ဣမေ အဝိဇ္ဇာတဏှာကမ္မာနံယေဝ နိရောဓော။ (ပဋိသံ-ဋ-၁-၂၃၆။)

အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓောတိ အဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏေန အဝိဇ္ဇာယ အနုပ္ပါဒနိရောဓတော အနာဂတဿ ရူပဿ အနုပ္ပါဒနိရောဓော ဟောတိ ပစ္စယာဘာဝေ အဘာဝတော။ **ပစ္စယနိရောဓဋ္ဌေနာတိ** အဝိဇ္ဇာသင်္ခါတဿ အနာဂတေ ဥပ္ပဇ္ဇနကရူပပစ္စယဿ နိရုဒ္ဓဘာဝေန။ **တဏှာနိရောဓာ ကမ္မနိရောဓာတိ** ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ (မဟာဋီ-၂-၄၂၁။)

သံသရာတစ်လျှောက်ဝယ် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်- ဟူသော သက်တမ်းစေ့သဖြင့် ဘင်ကာလသို့ ရောက်ခိုက် ချုပ်ပျက်၍ သွားခြင်းကား အကြောင်းမကုန်သေးက နောင်တစ်ဖန် ဖြစ်ခွင့် ရှိနေသေးသော ချုပ်ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ယင်း သင်္ခါရတို့၏ ဘင်ကာလ၌ ချုပ်ပျက်ခြင်းကို ဥပ္ပါဒနိရောဓဟု ခေါ်ဆို၏။

အရဟတ္တမဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်သောအခါ ယင်းအရဟတ္တမဂ်ကြောင့်, အရဟတ္တမဂ်က သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်လိုက်သဖြင့် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ တို့သည် နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားကြ၏။ အနုပ္ပါဒနိရောဓတည်း။ အကယ်၍ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်က မပေါ်ပေါက်ခဲ့၍ ယင်း အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ တို့သည် မချုပ်ငြိမ်းခဲ့လျှင် ယင်း အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ တို့သည် နောင်တစ်ဖန် ဘဝသစ်ဟူသော အနာဂတ် ပဋိသန္ဓေ၏ အကြောင်းရင်းတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။

သို့သော် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်တစ်ဦးသည် အရဟတ္တမဂ်သို့ဆိုက်အောင် ကြိုးပမ်းလိုက်သောအခါ အရဟတ္တမဂ်ကြောင့် ယင်း အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ တို့သည် နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားကြ၏။ အနုပ္ပါဒနိရောဓတည်း။ ယင်းသို့ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံတို့၏ အရဟတ္တမဂ်-ကြောင့် အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားသောအခါ နောင်အနာဂတ်ပဋိသန္ဓေဟူသော ရုပ်နာမ်-တို့သည်လည်း နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားကြ၏။ အနုပ္ပါဒနိရောဓပင်တည်း။

အလားတူပင် ပဝတ္တိပစ္စယ အမည်ရသော စိတ်-ဥတု-အာဟာရ စသော အကြောင်းတရားတို့၏လည်း နောင်တစ်ဖန်မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းခြင်းတည်းဟူသော အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်း-သွားသောအခါ နောင်အနာဂတ်တွင် (ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားများ မချုပ်သေးပါက ဖြစ်ခွင့်ရှိကြသော)စိတ္တဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အာဟာရဇရုပ် စသည်တို့သည်လည်း ချုပ်ငြိမ်းသွားကြကုန်၏။ အနုပ္ပါဒနိရောဓပင်တည်း။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့၏ အရဟတ္တမဂ်ကြောင့် အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် နောင်အနာဂတ် ပဋိသန္ဓေ စသော အကျိုးခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းပုံကို ဥဒယဗ္ဗယာ-နုပဿနာဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ ယင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ခဏမစဲ တသဲသဲ ပျက်နေသည့် ခဏဘင်တည်း ဟူသော ဥပ္ပါဒနိရောဓကိုလည်း အလားတူပင် သိအောင် မြင်အောင် ရှုရမည် ဖြစ်သည်။

အကယ်၍ ဤဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်ကို ရရှိအောင်အားသစ်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် ပုထုဇန် အဆင့်တွင်သာ တည်ရှိနေသေးသည် ဖြစ်ပါက ယင်း အရဟတ္တမဂ်ကို ရမည့်အချိန်မှာ ဤဘဝ အနာဂတ်သော်လည်း ဖြစ်ချင်ဖြစ်မည်။ ယဋိကာရပြဟ္မာကြီးတို့ကဲ့သို့ အနာဂတ်ဘဝသော်လည်း ဖြစ်ချင်ဖြစ်မည်။ ဤဘဝ၌ အရဟတ္တမဂ်ကို ဧကန်ရမည့် ပစ္ဆိမဘဝိကအစစ် ဖြစ်အံ့၊ ယင်း အရဟတ္တမဂ်ကို ရမည့်အချိန်မှာ ဤဘဝ အနာဂတ်ပင်ဖြစ်၏။ အနာဂတ်ဘဝတစ်ခုခုတွင်မှ အရဟတ္တမဂ်ကို ရမည်ဧကန် မှန်ပါက ယင်း အရဟတ္တမဂ်ကို ရရှိမည့်အချိန်မှာ နောင်အနာဂတ်ဘဝတစ်ခုခုပင် ဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ အနာဂတ်ဝယ် အရဟတ္တမဂ်ကို ရမည့်အချိန်၌ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့၏ အရဟတ္တမဂ်ကြောင့် အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားသောအခါ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ၏ နောက်ဆွယ်ဝယ် အနာဂတ် ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းပုံကို ရှုရာ၌ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ရှုရမည်လော၊ အနွယဉာဏ်ဖြင့် ရှုရမည်လောဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။ —

ဉာဏသမင်္ဂီ ပုဂ္ဂလော စက္ခုမာ ဝိယ စက္ခုနာ ရူပါနိ, ဉာဏေန ဝိဝဋ္ဋေ ဓမ္မေ ပဿတိ။ (သံ-၄-၂-၄၉။)

ဇာနတောတိ ဝါ ဝတွာ န ဇာနနံ အနုဿဝါကာရပရိဝိတက္ကမတ္တဝသေန ဣဓာဓိပ္ပေတံ၊ အထ ခေါ ရူပါနိ ဝိယ စက္ခုဝိညာဏေန ရူပါဒီနိ တေသံ စ သမုဒယာဒိကေ ပစ္စက္ခေ ကတွာ ဒဿနန္တိ ဝိဘာဝေတုံ **“ပဿတော”**တိ ဝုတ္တန္တိ ဧဝံ ဝါ ဧတ္ထ အတ္ထော။ (သံ-ဋီ-၂-၆၃။)

မျက်စိအမြင်ရှိသော ယောကျာ်းသည် စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် ရူပါရုံအမျိုးမျိုးတို့ကို တွေ့မြင်ရသကဲ့သို့, ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်တည်းဟူသော ဝိပဿနာဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် ရှုနေသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဉာဏ်လင်းရောင်ခြည်ကြောင့် ဟင်းလင်းပွင့်နေသော —

၁။ ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တည်းဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့ကိုလည်းကောင်း,
၂။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့၏ ထင်ရှား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ပုံ သမုဒယသဘောကိုလည်းကောင်း, ယင်း ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်း နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာကိုလည်းကောင်း,
၃။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့၏ အရဟတ္တမဂ်ကြောင့် အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်း၍ သွားခြင်းကြောင့် အနာဂတ် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၏ အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းပုံ အတ္ထင်္ဂမသဘောကိုလည်းကောင်း, ယင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ဟူသော ဝိပရိဏာမလက္ခဏာကိုလည်းကောင်း,

ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြု၍ သိမြင်အောင်ရှု၏။ ယင်းကဲ့သို့သော သိမြင်ခြင်းမျိုးကို သာလျှင် ထင်ရှားပြတော်မူခြင်းငှာ ဘုရားရှင်က — ဇာနတော - ဟု ဟောတော်မူပြီးလျက်လည်း — ပဿတော - ဟု ထပ်မံ၍ ဟောတော်မူရပြန်ပေသည်။ (သံ-၄-၂-၄၉။ သံ-ဋီ-၂-၆၃။)

ဇာနံ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ။ (သံ-၂-၂၆၇။ ဥပနိသသုတ္တန်)

= ရဟန်းတို့ . . . ဤသို့ သိသသူအားသာလျှင် ဤသို့ မြင်သသူအားသာလျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ဖိုလ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (သံ-၂-၂၆၇။)

ဤ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့နှင့် အညီ - ဣတိ ရူပဿ အတ္ထင်္ဂမော။ ပ ။ ဣတိ ဝိညာဏဿ အတ္ထင်္ဂမော - ဟူသော ရှုကွက်များမှာ ရှေးဦးစွာ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိအောင် မြင်အောင် ရှုရမည့် ရှုကွက်များပင် ဖြစ်ကြသည်။ သို့သော် —

န ဇာနနံ အနုဿဝါကာရပရိဝိတက္ကမတ္တဝသေန ဣစ္ဆာမိပွေတံ။ (သံ-ဋီ-၂-၆၃။)

ဆရာ့အပြောနှင့် အလွမ်းကြီး လွမ်းနေရသည့် အနုဿဝ အသိမျိုးကိုလည်းကောင်း, "ဤသို့ကား ဖြစ်လေတန်ရာ၏ ဤသို့ကား ဖြစ်လေတန်ရာ၏"ဟု အခြင်းအရာ အာကာရကို ထက်ဝန်းကျင်ကြံဆခြင်း = အာကာရ ပရိဝိတက္က = အတွေးအခေါ် မျှ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အသိမျိုးကိုလည်းကောင်း ဤအရာ၌ကား အလို မရှိအပ်ပေ။ (သံ-ဋီ-၂-၆၃။)

သို့သော် — ပဌမဥ္စ ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ ဒိသွာ အထ အတီတာနာဂတေ နယံ နေတိ။ (မဟာဋီ-၂-၄၂၃။) ဟူသော မဟာဋီကာနှင့် အညီ ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မ ဖြစ်သည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ကို လည်းကောင်း, ယင်းတို့၏ သမုဒယသဘော, အတ္ထင်္ဂမသဘောတို့ကိုလည်းကောင်း ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခ-ဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်ပြီးသော အခါ၌မူကား အတိတ်အနာဂတ် သင်္ခါရတရားး၌လည်း ၎င်းနည်းဟု နည်းကိုဆောင်၍ အန္ဝယဉာဏ်ဖြင့်လည်း ရှုနိုင်ပေသည်။ သို့သော် —

၁။ ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့ကိုလည်းကောင်း,
၂။ ယင်းတို့၏ သမုဒယသဘောကိုလည်းကောင်း,
၃။ ယင်းတို့၏ အတ္ထင်္ဂမသဘောကိုလည်းကောင်း,

ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်တည်း ဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိအောင် မြင်အောင် ရှုရာ၌ကား အတိတ် အနာဂတ်နှင့် မကင်းနိုင်သည်ကိုကား သတိပြုလေရာသည်။

ဤတွင် ဥပနိသသုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက် ပြီး၏။

ယခုတစ်ဖန် ဆက်လက်၍ (ခုဒ္ဒကနိကာယ ဣတိဝုတ္တကပါဠိတော်၌ လာရှိသော) အာသဝက္ခယသုတ္တန် စသည့် ထိုထိုသုတ္တန်တို့မှ ကောက်နုတ်ချက်များကို ဆက်လက်၍ ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

အာသဝက္ခယသုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက်

ဇာနတောဟံ ဘိက္ခဝေ ပဿတော အာသဝါနံ ခယံ ဝဒါမိ၊ နော အဇာနတော နော အပဿတော။ ကိဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဇာနတော ကိံ ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ? — "ဣဒံ ဒုက္ခ"န္တိ ဘိက္ခဝေ ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ၊ "အယံ ဒုက္ခသမုဒယော"တိ ဘိက္ခဝေ ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ၊ "အယံ ဒုက္ခနိရောဓော"တိ ဘိက္ခဝေ ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ၊ "အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ"တိ ဘိက္ခဝေ ဇာနတော ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ။ ဧဝံ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော အာသဝါနံ ခယော ဟောတိ။ (ခု-၁-၂၆၅။ ဣတိဝုတ္တက။)

= ရဟန်းတို့ . . . သိသသူအားသာလျှင် မြင်သသူအားသာလျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိခြင်းကို ငါဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူ၏။ မသိသသူအား မမြင်သသူအား အာသဝေါ-တရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိခြင်းကို ငါဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မမူ။ (အဟံ အရိယ-မဂ္ဂါဓိဂမံ ဝဒါမီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣတိဝုတ္တက-ဋ-၃၁၁။)

ရဟန်းတို့ . . . အဘယ်တရားကို သိသသူအားသာလျှင် မြင်သသူအားသာလျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိခြင်းသည် ဖြစ်လေသနည်း။ —

၁။ ရဟန်းတို့ . . . "ဤကား ဒုက္ခအရိယသစ္စာတည်း" ဟု သိသသူအားသာလျှင် မြင်သသူအားသာလျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိခြင်းသည် ဖြစ်၏။

၂။ ရဟန်းတို့ . . . "ဤကား ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း ဒုက္ခသမုဒယအရိယသစ္စာတည်း" ဟု သိသသူအားသာလျှင် မြင်သသူအားသာလျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိခြင်းသည် ဖြစ်၏။

၃။ ရဟန်းတို့ . . . "ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ ဒုက္ခနိရောဓအရိယသစ္စာတည်း" ဟု သိသသူအားသာလျှင် မြင်သသူအားသာလျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိခြင်းသည် ဖြစ်၏။

၄။ ရဟန်းတို့ . . . "ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် = မဂ္ဂအရိယသစ္စာတည်း" ဟု သိသသူအားသာလျှင် မြင်သသူအားသာလျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိခြင်းသည် ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဤသို့ သိသသူအားသာလျှင် ဤသို့ မြင်သသူအားသာလျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိခြင်းသည် ဖြစ်၏။ (ခု-၁-၂၆၅။ ဣတိဝုတ္တက။)

အဋ္ဌကထာအဖွင့်များ – ပထမအဖွင့်

ဇာနတောတိ ဇာနန္တဿ။ **ပဿတော**တိ ပဿန္တဿ။ ယဒိပိ ဣမာနိ ဒွေပိ ပဒါနိ ဧကတ္ထာနိ၊ ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ၊ ဧဝံ သန္တေပိ "ဇာနတော"တိ ဉာဏလက္ခဏံ ဥပါဒါယ ပုဂ္ဂလံ နိဒ္ဒိသတိ။ ဇာနနလက္ခဏံ ဟိ ဉာဏံ။ "ပဿတော"တိ ဉာဏပ္ပဘာဝံ ဥပါဒါယ။ ဒဿနပ္ပဘာဝံ ဟိ ဉပါဒါယ ဉာဏသမင်္ဂီ ပုဂ္ဂလော စက္ခုမာ ဝိယ ပုဂ္ဂလော စက္ခုနာ ရူပါနိ၊ ဉာဏေန ဝိဝဋေ ဓမ္မေ ပဿတိ။ (ဣတိဝုတ္တက-ဋ-၃၁၀။)

ဇာနတော = သိသသူအားသာလျှင်, **ပဿတော** = မြင်သသူအားသာလျှင်။ (ဇာနတော ဧဝ ပဿတော ဧဝါတိ ဧဝမေတ္ထ နိယမော ဣစ္ဆိတော။ သံ-ဋီ-၂-၆၄။)

ဤ နှစ်ပုဒ်တို့ကား သဒ္ဒါသာ ကွဲပြား၍ တူသောအနက် ရှိကြသော်လည်း — **ဇာနတော** - ဟူသော ပုဒ်က အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထိုးထွင်းသိခြင်း သဘောလက္ခဏာကို အစွဲပြု၍ သိတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြ၏။ မှန်ပေသည် — သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်သည် အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထိုးထွင်း သိခြင်း သဘောလက္ခဏာ ရှိ၏။

ပဿတော – ဟူသော ပုဒ်က အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို မြင်တတ်သော ဉာဏ်၏ စွမ်းအားရှိန်စော် အာနုဘော်ကို အစွဲပြု၍ မြင်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြ၏။ မှန်ပေသည် — သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်သည် အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို မြင်ခြင်း စွမ်းအားရှိန်စော် အာနုဘော် ရှိ၏။ မျက်စိအမြင် ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရူပါရုံတို့ကို စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်သကဲ့သို့ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို မြင်အောင် အရောင်အလင်းကို ထွန်းပြခြင်းကိစ္စရှိသော ဉာဏ်က ဖွင့်ပြအပ်သော သစ္စာလေးရပ်တရားမြတ်တို့ကို မြင်တတ်၏။ (ဣတိဝုတ္တက-ဋ-၃၁၀။)

အဋ္ဌကထာ – ဒုတိယအဖွင့်

အထ ဝါ **ဇာနတော**တိ အနုဗောဓဉာဏေန ဇာနတော။ **ပဿတော**တိ ပဋိဝေဓဉာဏေန ပဿတော။
(ဣတိဝုတ္တက-ဋ္ဌ-၃၁၀။)

တစ်နည်း — **ဇာနတော** – ဟူသည် အနုဗောဓဉာဏ်ဖြင့် သိသသူအားသာလျှင် ဟု ဆိုလို၏။ **ပဿတော** ဟူသည် ပဋိဝေဓဉာဏ်ဖြင့် သိသသူအားသာလျှင် ဟု ဆိုလို၏။

ဒုဝိဓံ ဟိ သစ္စဉာဏံ အနုဗောဓဉာဏံ ပဋိဝေဓဉာဏဉ္စ။ တတ္ထ အနုဗောဓဉာဏံ လောကိယံ အနုဿဝါဒိဝသေန နိရောဓေ မဂ္ဂေ စ ပဝတ္တတိ။ ပဋိဝေဓဉာဏံ လောကုတ္တရံ နိရောဓမာရမ္မဏံ ကတွာ ကိစ္စတော စတ္တာရိ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၄၂။)

ဒုဝိဓံ ဟိ သစ္စဉာဏံ လောကိယံ လောကုတ္တရဉ္စ။ လောကိကံ ဒုဝိဓံ အနုဗောဓဉာဏံ ပစ္စဝေက္ခဏ-ဉာဏဉ္စ။ **အနုဗောဓဉာဏံ** အာဒိကမ္မိကဿ အနုဿဝါဒိဝသေန နိရောဓေ မဂ္ဂေ စ ပဝတ္တတိ၊ ဒုက္ခေ သမုဒယေ စ အာရမ္မဏကရဏဝသေန။ **ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ** ပဋိဝိဒ္ဓသစ္စဿ စတူသုပိ သစ္စေသု အာရမ္မဏကရဏဝသေန။ လောကုတ္တရံ ပဋိဝေဓဉာဏံ နိရောဓမာရမ္မဏံ ကတွာ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ။ (ပဋိသံ-ဋ္ဌ-၁-၃၄၂။)

= သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိတတ်သော သစ္စဉာဏ်သည် လောကီသစ္စဉာဏ် လောကုတ္တရာသစ္စဉာဏ်ဟု သစ္စဉာဏ် နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် လောကီဖြစ်သော သစ္စဉာဏ်သည်လည်း အနုဗောဓဉာဏ် ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏ်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားသစ်စသာ ဖြစ်သော ပုထုဇန် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် လောကုတ္တရာသစ္စာ ဖြစ်ကြကုန်သော အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်တည်းဟူသော နိရောဓ သစ္စာတရား၌လည်းကောင်း, ယင်းနိရောဓသစ္စာကို အာရုံယူတတ်သော အရိယမဂ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော မဂ္ဂင် တရားကိုယ် (၈)ပါးတည်းဟူသော မဂ္ဂသစ္စာတရား၌လည်းကောင်း —

၁။ အနုဿဝ = ဆရာသမားစသူတို့ထံမှ အဆင့်ကြား၍ သိခြင်း,

၂။ အာကာရပရိဝိတက္က = “သေခြင်းတရားသည် ထင်ရှားရှိပါမူ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်တရားသည် ထင်ရှား ရှိလေရာ၏” ဤသို့ စသည်ဖြင့် အခြင်းအရာ အာကာရကို ကြံဆခြင်းဖြင့် သိခြင်း,

၃။ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိအနုဂတ = စူးစိုက်ကြည့်ရှု၍ နှစ်သက်ကျေနပ်၍ ယူအပ်သောအယူ = စဉ်းစားတွေးကြံ လက်ခံနှစ်သိမ့်သောအယူနောက်သို့ အစဉ်လိုက်သော သိခြင်း - ဟူသော

ဤသုံးမျိုးသော သိခြင်းမျိုးဖြင့်သာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏ သိ၏။ ယင်း အသိမျိုးကိုလည်း **အနုဗောဓဉာဏ်** **အနုဗောဓသိ**ဟု ခေါ်ဆို၏။ (အနုမာနဉာဏ်တည်း။) သို့သော် ယင်း**အနုဗောဓဉာဏ်**သည် ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရား၌ကား အာရုံမျက်မှောက်ပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏ သိ၏။ (ပစ္စက္ခဉာဏ်တည်း။) **ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏ်**သည်ကား သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိမြင်ပြီးသော အရိယာသူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌ သစ္စာလေးပါးလုံးတို့၌ပင် အာရုံမျက်မှောက်ပြုသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ လောကုတ္တရာသစ္စဉာဏ် ဖြစ်သော **ပဋိဝေဓဉာဏ်**သည်ကား အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ်နိဗ္ဗာန်ဟူသည့် နိရောဓသစ္စာတရားကို အာရုံ ပြု၍ ကိစ္စအားဖြင့် သစ္စာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်းသိ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၄၂။ ပဋိသံ-ဋ္ဌ-၁-၃၄၂။)

ဧဝမဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဒွီသု သစ္စေသု ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာသဝနဓာရဏသမ္မသနပဋိဝေဓော ဟောတိ၊ ဒွီသု သဝနပဋိဝေဓောယေဝ။ အပရဘာဂေ တီသု ကိစ္စတော ပဋိဝေဓော ဟောတိ၊ နိရောဓေ အာရမ္မဏပဋိဝေဓော။

တတ္ထ သဗ္ဗမ္ပိ ပဋိဝေဓဉာဏံ လောကုတ္တရံ။ သဝနဓာရဏသမ္မသနဉာဏံ လောကိယံ ကာမာဝစရံ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၀၉။)

= ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားသစ်စဖြစ်သော ပုထုဇန် ယောဂါဝစရရဟန်းတော်၏ သန္တာန်၌ အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်မီ အရိယမဂ်၏ ရှေးအဖို့၌ ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ နှစ်မျိုးတို့၌ —

၁။ ဥဂ္ဂဟပဋိဝေဓ = ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာနှင့် ဆက်စပ်သော ပါဠိကို သင်ယူခြင်းအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း,

၂။ ပရိပုစ္ဆာပဋိဝေဓ = ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာနှင့် ဆက်စပ်သော ပါဠိ၏ အဋ္ဌကထာအနက်ကို အဖန်ဖန် မေးမြန်းခြင်းအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း,

၃။ သဝနပဋိဝေဓ = ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို ရိုသေစွာ နာယူခြင်းအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍သိခြင်း,

၄။ ဓာရဏပဋိဝေဓ = ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို နှုတ်ငုံဆောင်ရွက် မှတ်သားခြင်းအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း,

(ဤလေးမျိုးကား သင်သိ = ကြားသိတည်း။)

၅။ သမ္မသနပဋိဝေဓ = ယင်း ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း, (ဝိပဿနာဉာဏ်အားလုံးတည်း။)

ဤပဋိဝေဓ ငါးမျိုးသည် ဖြစ်၏။ ယင်း ပဋိဝေဓကား လောကီ မဟာကုသိုလ် ကာမာဝစရတရားတည်း။ နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာ နှစ်မျိုးတို့၌ကား —

နိရောဓသစ္စံ ဣဋ္ဌံ ကန္တံ မနာပံ၊ မဂ္ဂသစ္စံ ဣဋ္ဌံ ကန္တံ မနာပံ။ (သံ-ဋ္ဌ-၃-၁၆၀။)

= "နိရောဓသစ္စာသည် အလိုရှိအပ် နှစ်သက်အပ် မြတ်နိုးအပ်သော တရားတည်း၊ မဂ္ဂသစ္စာသည် အလိုရှိအပ် နှစ်သက်အပ် မြတ်နိုးအပ်သော တရားတည်း" —

ဤသို့လျှင် သူတော်ကောင်းတို့ထံမှ နာယူရခြင်းအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း = သဝနပဋိဝေဓ = သင်သိမျှသာလျှင် ဖြစ်၏။ (အရိယမဂ်သို့မဆိုက်မီ ရှေးပိုင်း = ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါပိုင်းတည်း။)

အရိယမဂ်၏ ဥပစာရခဏမှ နောက်အဖို့ဖြစ်သော အရိယမဂ်ခဏ၌ ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာ သုံးမျိုးတို့၌ ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း ပရိညာကိစ္စ, သမုဒယသစ္စာကို ပယ်စွန့်ခြင်း ပဟာနကိစ္စ, မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားများခြင်း ဘာဝနာကိစ္စဟူသော ကိစ္စအားဖြင့် ပရိညာပဋိဝေဓ, ပဟာနပဋိဝေဓ, ဘာဝနာပဋိဝေဓ ဟူသော ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း ပဋိဝေဓသည် ဖြစ်၏။ အသင်္ခတဓာတ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိရောဓသစ္စာ၌ အာရမ္မဏပဋိဝေဓ = အာရုံပြုသောအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း = (သစ္ဆိကိရိယပဋိဝေဓ = မျက်မှောက်ပြုသောအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း) သည် ဖြစ်၏။ ဤပဋိဝေဓဉာဏ် အားလုံးသည် လောကုတ္တရာတည်း။

ပဋိဝေဓဉာဏ် - အရ လောကုတ္တရာ အရိယမဂ်ကို အရကောက်ယူရာ၌ ယင်းပဋိဝေဓဉာဏံ - အရ ဥဂ္ဂဟပဋိဝေဓ, ပရိပုစ္ဆာပဋိဝေဓ, သဝနပဋိဝေဓ, ဓာရဏပဋိဝေဓ, သမ္မသနပဋိဝေဓဟူသော ပဋိဝေဓ ငါးမျိုးကို မကောက်ယူရ၊ လောကုတ္တရာ သက်သက်ဖြစ်သော ပရိညာပဋိဝေဓ, ပဟာနပဋိဝေဓ, ဘာဝနာပဋိဝေဓ, အာ-ရမ္မဏပဋိဝေဓတို့ကိုသာ အရကောက်ယူရသည်။ ထို့ကြောင့် — သဗ္ဗမ္ပိ ပဋိဝေဓဉာဏံ လောကုတ္တရံ = ပဋိဝေဓဉာဏ်အားလုံးသည် လောကုတ္တရာတည်းဟု ဆိုသည်။ (မူလဋီ-၂-၇၂။)

တစ်နည်း — ဥဂ္ဂဟပဋိဝေဓ စသော (၅)မျိုးသော ပဋိဝေဓဉာဏ်သည် လောကုတ္တရာ ပဋိဝေဓဉာဏ်၏ အကြောင်းရင်း အခြေခံ ဖြစ်သောကြောင့် ဥဂ္ဂဟပဋိဝေဓ စသည်ကိုလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် ပဋိဝေဓဉာဏ်ဟုပင် ခေါ်နိုင်၏။ ဤအလို - သဗ္ဗမ္ပိ ပဋိဝေဓဉာဏံ - အရ ဥဂ္ဂဟပဋိဝေဓစသော ဉာဏ်တို့ကိုပါ ကောက်ယူနိုင်၏။ (မူလဋီ-၂-၇၂။)

အရိယသစ္စာလေးပါးတို့ကို အနုဗောဓဉာဏ်ဖြင့် သိသသူအားသာလျှင် ပဋိဝေဓဉာဏ်ဖြင့် မြင်သသူအား သာလျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိခြင်းကို ဘုရားရှင်ကဟောကြားထားတော်မူ၏။ အနုဗောဓဉာဏ်ဖြင့် မသိသသူအား ပဋိဝေဓဉာဏ်ဖြင့် မမြင်သသူအား အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိခြင်းကို ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မမူပေ။ ဤကား အထက်ပါ အဋ္ဌကထာအဖွင့်၏ ဆိုလိုရင်းတည်း။ တစ်ဖန် အဋ္ဌကထာဆရာတော်က နောက်တစ်နည်း ထပ်မံ၍ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူပြန်သည်။

အဋ္ဌကထာ – တတိယအဖွင့်

ပဋိလောမတော ဝါ ဒဿနမဂ္ဂေန ပဿတော၊ ဘာဝနာမဂ္ဂေန ဇာနတော။ (ကင်္ခါဝိတရဏီ-ဋီ...

တစ်နည်း — ပြောင်းပြန် ပဋိလောမအားဖြင့် - သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို မြင်သသူ-အားသာလျှင်, အထက်မဂ်သုံးပါးဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို သိသသူအားသာလျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းခြင်းကို ငါဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူ၏၊ ယင်းသို့ မသိသသူအား မမြင်သသူအား အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းခြင်းကို ငါဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မမူ — ဟု ဆိုလိုသည်။

အဋ္ဌကထာ စတုတ္ထအဖွင့် – ကေစိဝါဒ

ကေစိ ပန "ဉာတတီရဏပဟာနပရိညာဟိ ဇာနတော၊ သိခါပတ္တဝိပဿနာယ ပဿတော"တိ ဝဒန္တိ။ (ဣတိဝုတ္တက-ဋ္ဌ-၃၁၀။)

ကေစိဆရာတို့ကား - ဉာတပရိညာ တီရဏပရိညာ ပဟာနပရိညာ ဟူသော ပရိညာသုံးမျိုးတို့ဖြင့် (လောကီသစ္စာလေးပါးကို) သိသသူအား, အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိသွားသော သိခါပတ္တဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် (လောကီသစ္စာလေးပါးကို) မြင်သသူအား အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ဖိုလ်ကို ရရှိနိုင်ကြောင်းကို ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူ၏ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူကြ၏။ (ဣတိဝုတ္တက-ဋ္ဌ-၃၁၀။)

[**မှတ်ချက်** — ပရိညာသုံးပါးအကြောင်းကို နောက်တွင် ဆက်လက်၍ တင်ပြပါမည်။ လောကီသစ္စာ လေး-ပါးကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်ပုံကို **ပဉ္စမတွဲ – ဝိပဿနာပိုင်း – ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ခန်း**တွင် ကြည့်ပါ။]

အဋ္ဌကထာ – ပဉ္စမအဖွင့်

အထ ဝါ ဒုက္ခံ ပရိညာဘိသမယေန ဇာနတော၊ နိရောဓံ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယေန ပဿတော။ တဒုဘယေ စ သတိ ပဟာနဘာဝနာဘိသမယာ သိဒ္ဓါ ဧဝ ဟောန္တီတိ စတုသစ္စာဘိသမယော ဝုတ္တော ဟောတိ။ (ဣတိဝုတ္တက-ဋ္ဌ-၃၁၀။)

တစ်နည်း — ဒုက္ခသစ္စာကို ပရိညာဘိသမယဖြင့် သိသသူအားသာလျှင်, သမုဒယသစ္စာကို ပဟာနာဘိ-သမယဖြင့် သိသသူအားသာလျှင်, နိရောဓသစ္စာကို သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယဖြင့် မြင်သသူအားသာလျှင်, မဂ္ဂသစ္စာကို

ဘာဝနာဘိသမယဖြင့် မြင်သသူအားသာလျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိခြင်းကို ငါဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော် မူ၏၊ ယင်းသို့ မသိသသူအား မမြင်သသူအား အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိနိုင်ကြောင်းကို ငါဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မမူဟု ဆိုလိုသည်။
(ဣတိဝုတ္တက-ဋ-၃၁၀။)

ခဒိရပတ္တသုတ္တန် နှင့် ကူဋာဂါရသုတ္တန် တရားတော် ကောက်နုတ်ချက်

ယော စ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဧဝံ ဝဒေယျ “အဟံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အနဘိသမေစ္စ၊ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အနဘိသမေစ္စ၊ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အနဘိသမေစ္စ၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိံ ပဋိပဒံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အနဘိသမေစ္စ၊ သမ္မာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿာမီ”တိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။
(သံ-၃-၃၉၄။ သံ-၃-၃၈၃။)

အနဘိသမေစ္စာတိ ဉာဏေန အနဘိသမာဂန္တွာ။ အပ္ပဋိဝိဇ္ဈိတွာတိ အတ္ထော။ (သံ-ဋ-၃-၃၃၀။)

= ရဟန်းတို့ . . . တစ်ဦးတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်က — “ငါသည် ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်မသိဘဲ, ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်မသိဘဲ, ဒုက္ခချုပ်ကြောင်း နိရောဓအရိယသစ္စာတရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်မသိဘဲ, ဒုက္ခချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်မသိဘဲ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ကောင်းမွန်စွာ ပြုလုပ်ပေအံ့” — ဟု ပြောဆိုလာငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုပြောဆိုချက်သည် ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသော ထိုအကြောင်း-အရာမျိုးသည် မရှိသည်သာလျှင်တည်း။ (သံ-၃-၃၉၄။ သံ-၃-၃၈၃။)

ထိုသို့ မဖြစ်နိုင်ပုံကို ဘုရားရှင်က အောက်ဖော်ပြပါ ဥပမာနှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ အောက်ပါအတိုင်း ဆက်လက် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ဖြစ်၏။

ရဟန်းတို့ . . . ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်က — “ငါသည် အိမ်၏ အောက်ပိုင်းအဆောက်အဦကို မပြုလုပ်ဘဲ အထက်ပိုင်း အဆောက်အဦကို တင်ပေအံ့ ”— ဟု ပြောဆိုလာသည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုပြောဆိုချက်သည် ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသော အကြောင်း မရှိသည်သာလျှင်တည်း။ ဤ ဥပမာ အတူပင် — “ငါသည် အရိယသစ္စာလေးပါးကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်း-ဖောက် မသိဘဲ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကို ကောင်းကောင်းကြီး ကုန်ဆုံးသွားအောင် ပြုလုပ်ပြလိုက်မည် ”- ဟု ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်က ပြောဆိုလာငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုပြောဆိုချက်သည် ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသော ထိုအကြောင်းသည် မရှိသည်သာတည်း။ (သံ-၃-၃၉၄။)

တစ်ဖန် သစ္စသံယုတ် ခဒိရပတ္တသုတ္တန် (သံ-၃-၃၈၃-၃၈၄။) ၌လည်း ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူ၏။

ရဟန်းတို့ . . . ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်က -“ငါသည် ရှားရွက်တို့ကိုလည်းကောင်း, ထင်းရှူးရွက်တို့ကိုလည်းကောင်း, ဇီးဖြူရွက်တို့ကိုလည်းကောင်း ဖက်ခွက် ပြုလုပ်၍ ရေကိုမူလည်း သယ်ဆောင်လာပေအံ့၊ နားချောင်း ပြုလုပ်၍မူလည်း ပန်ဆင်ပြပေအံ့” — ဟု ပြောဆိုလာငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုပြောဆိုချက်သည် ပြောဆိုသည့်

အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသော ထိုအကြောင်းသည် မရှိသကဲ့သို့ ဤဥပမာ အတူပင် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်က “ငါသည် အရိယသစ္စာလေးပါးကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်း-ဖောက်မသိဘဲ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကို ကောင်းကောင်းကြီး ကုန်ဆုံးသွားအောင် ပြုလုပ်ပြလိုက်မည်”- ဟု ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်က ပြောဆိုလာငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုပြောဆိုချက်သည် ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသော ထိုအကြောင်းသည် မရှိသည်သာတည်း။ (သံ-၃-၃၈၃-၃၈၄။)

တစ်ဖန် ဆက်လက်၍ ဟောကြားထားတော်မူပြန်သည်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

ယော စ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဧဝံ ဝဒေယျ “ အဟံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အဘိသမေစ္စ၊ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အဘိသမေစ္စ၊ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အဘိသမေစ္စ၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိံ ပဋိပဒံ အရိယသစ္စံ ယထာဘူတံ အဘိသမေစ္စ၊ သမ္မာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿာမီ”တိ ဌာနမေတံ ဝိဇ္ဇတိ။

(သံ-၃-၃၈၄။ သံ-၃-၃၉၄။)

= ရဟန်းတို့ . . . တစ်ဦးတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် —“ငါသည် ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ပြီး၍, ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ပြီး၍, ဒုက္ခချုပ်ကြောင်း နိရောဓအရိယသစ္စာတရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ပြီး၍, ဒုက္ခချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ် မဂ္ဂအရိယသစ္စာတရားကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ပြီး၍ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ကောင်းမွန်စွာ ပြုလုပ်ပေအံ့ ” — ဟု ပြောဆိုလာငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြောဆိုချက်သည် ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသော ထိုအကြောင်းသည် ရှိသည်သာတည်း။ (သံ-၃-၃၈၄။ သံ-၃-၃၉၄။)

တစ်ဖန် ဥပမာထုတ်ဆောင်၍ ဤသို့လည်း ဟောကြားထားတော်မူပြန်၏။ —

ရဟန်းတို့ . . . ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက — “ ငါသည် အိမ်၏ အောက်ပိုင်း အဆောက်အဦကို ပြုလုပ်ပြီးမှ အထက်ပိုင်း အဆောက်အဦကို တင်ပေအံ့ ”— ဟု ပြောဆိုလာငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြောဆိုချက်သည် ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသော ထိုအကြောင်းသည် ရှိသကဲ့သို့ — (သံ-၃-၃၉၄။)

ရဟန်းတို့ . . . ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက — “ ငါသည် ပဒုမ္မာကြာရွက်တို့ကိုလည်းကောင်း, ပေါက်ရွက်တို့ကို-လည်းကောင်း, ငွေးတောက်ရွက်တို့ကိုလည်းကောင်း ဖက်ခွက်ပြုလုပ်၍ ရေကိုမူလည်း သယ်ဆောင်လာပေအံ့၊ နားဍောင်းပြုလုပ်၍မူလည်း ပန်ဆင်ပြပေအံ့ ” — ဟု ပြောဆိုလာငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြောဆိုချက်သည် ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသော ထိုအကြောင်းသည် ရှိသကဲ့သို့ — (သံ-၃-၃၈၄။)

ဤဥပမာ အတူပင် — ရဟန်းတို့ . . . ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်က — “ ငါသည် အရိယသစ္စာလေးပါးကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်ပြီး၍ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ကောင်းမွန်စွာ ပြုလုပ်ပေအံ့ ” — ဟု ပြောဆိုလာငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြောဆိုချက်သည် ပြောဆိုသည့်အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာသော ထိုအကြောင်းသည် ရှိသည်သာတည်း။

(သံ-၃-၃၈၃။ သံ-၃-၃၉၄။)

တစ်ဖန် ဘုရားရှင်က ဆက်လက်၍ အောက်ပါအတိုင်း တိုက်တွန်းထားတော်မူ၏။ —

တသ္မာ တိဟ ဘိက္ခဝေ “ဣဒံ ဒုက္ခ”န္တိ ယောဂေါ ကရဏီယော၊ “အယံ ဒုက္ခသမုဒယော”တိ ယောဂေါ ကရဏီယော၊ “အယံ ဒုက္ခနိရောဓော”တိ ယောဂေါ ကရဏီယော၊ “အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ”တိ ယောဂေါ ကရဏီယော။ (သံ-၃-၃၈၄။ သံ-၃-၃၉၄။)

ရဟန်းတို့ . . . ထို့ကြောင့် ဤသာသနာတော်၌ သင်တို့သည် —

၁။ “ဤကား ဒုက္ခအရိယသစ္စာတည်း” ဟု သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။
၂။ “ဤကား ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတည်း” ဟု သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။
၃။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ကြောင်း နိရောဓအရိယသစ္စာတည်း” ဟု သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။
၄။ “ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ် မဂ္ဂအရိယသစ္စာတည်း” ဟု သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။ (သံ-၃-၃၈၄။ သံ-၃-၃၉၄။)

ဤ သုတ္တန်များ၌ ဘုရားရှင်က သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ ကုန်ဆုံးရေးအတွက် သစ္စာလေးပါးကို သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ဖို့ရန် တိုက်တွန်းထားတော်မူသဖြင့် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ ဘေးဒုက္ခဆိုးကြီးမှ ကျွတ်လွတ် ထွက်မြောက်လိုသူ သူတော်ကောင်းမှန်သမျှတို့သည် သစ္စာလေးပါးကို သိအောင် အားသွန်ခွန်စိုက် ကြိုးပမ်း-ကြရမည်သာ ဧကန်ဖြစ်သည်ဟု သန္နိဋ္ဌာန်ကျ မုချပုံသေ မှတ်သားနာယူလေရာသည်။

သစ္စာလေးပါးကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်အောင် မည်သို့ မည်ပုံ ကြိုးပမ်းရမည်နည်းဟူမူ အဖြေမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

ဝဋ္ဋသစ္စာ – ဝိဝဋ္ဋသစ္စာ

တတ္ထ ပုရိမာနိ ဒွေ သစ္စာနိ ဝဋ္ဋံ၊ ပစ္ဆိမာနိ ဝိဝဋ္ဋံ။ တေသု ဘိက္ခုနော ဝဋ္ဋေ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိနိဝေသော ဟောတိ၊ ဝိဝဋ္ဋေ နတ္ထိ အဘိနိဝေသော။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၀၉။ ဒီ-ဋ္ဌ-၂-၃၉၁။ သံ-ဋ္ဌ-၃-၁၆၀။)

ထိုသစ္စာလေးပါးတို့တွင် ရှေးဖြစ်ကြကုန်သော ဒုက္ခအရိယသစ္စာ သမုဒယအရိယသစ္စာ နှစ်ပါးတို့သည် ဝဋ္ဋသစ္စာတို့တည်း။ နောက်ဖြစ်ကြကုန်သော နိရောဓအရိယသစ္စာ မဂ္ဂအရိယသစ္စာ နှစ်ပါးတို့သည်ကား ဝိဝဋ္ဋ-သစ္စာတို့တည်း။ ထို ဝဋ္ဋသစ္စာ ဝိဝဋ္ဋသစ္စာတို့တွင် ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်အဖို့ ဝဋ္ဋသစ္စာ၌သာ ကမ္မဋ္ဌာန်း (ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း) နှလုံးသွင်းခြင်း = ရှုပွားခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဝိဝဋ္ဋသစ္စာ၌ကား (ဝိပဿနာ) ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်း = ရှုပွားခြင်းသည် မရှိသည်သာတည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၀၉။ ဒီ-ဋ္ဌ-၂-၃၉၁။ သံ-ဋ္ဌ-၃-၁၆၀။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာများ၏ သတ်မှတ် ညွှန်ကြားချက်နှင့် အညီ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သစ္စာလေးပါးတို့တွင် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံဖြစ်ကြကုန်သော ဒုက္ခသစ္စာတရားနှင့် သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို ဥဂ္ဂဟပဋိဝေဓ, ပရိပုစ္ဆာပဋိဝေဓ, သဝနပဋိဝေဓ, ဓာရဏပဋိဝေဓတည်းဟူသော သင်သိဖြင့် ထိုးထွင်းသိရန်လည်းကောင်း, သမ္မသနပဋိဝေဓတည်း ဟူသော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း သိရန် = ကျင့်သိ သိရန်လည်းကောင်း ကြိုးပမ်းရတော့မည် ဖြစ်၏။ သင်သိဖြင့် အောင်မြင်မှုကို ရရှိပြီးသောအခါ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကျင့်သိ သိအောင် ယင်းဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို စတင် သိမ်းဆည်းရမည် နှလုံးသွင်းရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ဤတွင် ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို ဆက်လက်၍ ရှင်းလင်းတင်ပြအပ်ပါသည်။

ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရား

ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ။ "ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ"တိဿ ဝစနီယံ။ သေယျထိဒံ။ ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓော ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓော သညုပါဒါနက္ခန္ဓော သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓော ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓော။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ။ (သံ-၃-၃၇၃။ ခန္ဓသုတ္တန်။)

ရဟန်းတို့ . . . ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရား ဟူသည် အဘယ်နည်း? ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ဤဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသည် အဘယ်နည်း? — ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓာ သညုပါဒါနက္ခန္ဓာ သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာတည်း။ ရဟန်းတို့ . . . ဤဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးကို ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရား ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ (သံ-၃-၃၇၃။)

ဤခန္ဓဒေသနာတော်နှင့်အညီ ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓာ သညုပါဒါနက္ခန္ဓာ သင်္ခါရုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဝိညာဏုပါဒါနက္ခန္ဓာတည်း ဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးကို ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားဟု ခေါ်ဆိုသည် မှတ်ပါ။ တစ်ဖန် ဘုရားရှင်သည် ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် ခန္ဓသုတ္တန်၌ မည်သည့်တရားများကို ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓာ စသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ဟု ခေါ်ဆိုကြောင်းကို ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။

ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသည်

ယံ ကိဉ္စိ ဘိက္ခဝေ ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟီနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ သာသဝံ ဥပါဒါနိယံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓော။ (သံ-၂-၃၉။ခန္ဓသုတ္တန်)

ရဟန်းတို့ . . . အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံယူရာဖြစ်သော (၁၁-ဘုံ အတွင်း၌ တည်ရှိသော) တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် "ငါ - ငါ့ဟာ"ဟု စွဲယူရာဖြစ်သော —

၁။ အတိတ်ရုပ်တရား အားလုံး,
၂။ အနာဂတ်ရုပ်တရား အားလုံး,
၃။ ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်တရား အားလုံး,
၄။ အဇ္ဈတ္တရုပ်တရား အားလုံး,
၅။ ဗဟိဒ္ဓရုပ်တရား အားလုံး,
၆။ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဩဠာရိကရုပ်တရား အားလုံး,
၇။ သိမ်မွေ့နူးညံ့သော သုခုမရုပ်တရား အားလုံး,
၈။ ယုတ်ညံ့သော ဟီနရုပ်တရား အားလုံး,
၉။ မွန်မြတ်သော ပဏီတရုပ်တရား အားလုံး,
၁၀။ (ရှုနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်နှင့် ဝေးသော) ဒူရရုပ်တရား အားလုံး,
၁၁။ (ရှုနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်နှင့် နီးကပ်သော) သန္တိကရုပ်တရား အားလုံး, —

ဤ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ရုပ်တရား အားလုံးကို ရူပုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဟု ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။ (သံ-၂-၃၉။)

ဝေဒနုပါဒါနက္ခန္ဓာ စသည်တို့ကိုလည်း ပုံစံတူပင် ဆက်လက်၍ ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ထိုကြောင့် အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံယူရာဖြစ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် "ငါ - ငါ့ဟာ"ဟု စွဲယူရာဖြစ်သော (၁၁)မျိုးသော

အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဒုက္ခအရိယသစ္စာတရားဟု ဘုရားရှင် ဟောကြား-ထားတော်မူကြောင်းကို ရိုသေစွာ ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်၍ မှတ်သားနာယူလေရာသည်။

ယင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် အတိတ် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး, အနာဂတ် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့လည်း ပါဝင်ကြ၏။ ယင်း အတိတ် အနာဂတ် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ရှုလေသလော အန္ဝယဉာဏ်ဖြင့် ရှုလေသလောဟူမူ အောက်ပါ အာသဝက္ခယသုတ္တန်အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို ကြည့်ပါ။ —

ဒဿနပ္ပဘာဝံ ဟိ ဥပါဒါယ ဉာဏာသမင်္ဂီ ပုဂ္ဂလော စက္ခုမာ ဝိယ ပုဂ္ဂလော စက္ခုနာ ရူပါနိ, ဉာဏေန ဝိဝဋ္ဋေ ဓမ္မေ ပဿတိ။ (ဣတိဝုတ္တက-ဋ္ဌ-၃၁၀။)

ဇာနတောတိ ဝါ ဝတွာ န ဇာနနံ အနုဿဝါကာရပရိဝိတက္ကမတ္တဝသေန ဣစ္စာဓိပ္ပေတံ၊ အထ ခေါ ရူပါနိ ဝိယ စက္ခုဝိညာဏေန ရူပါဒီနိ တေသံ စ သမုဒယာဒိကေ ပစ္စက္ခေ ကတွာ ဒဿနတ္ထံ ဝိဘာဝေတုံ **“ပဿတော”**တိ ဝုတ္တန္တိ ဧဝံ ဝါ ဧတ္ထ အတ္ထော။ (သံ-ဋီ-၂-၆၃။)

မျက်စိအမြင်ရှိသော ယောကျ်ားသည် စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် ရူပါရုံ အမျိုးမျိုးတို့ကို တွေ့မြင်ရသကဲ့သို့, ဝိပဿနာဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည်, ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝအာရုံကို ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာမြင်တတ်သော ဉာဏ်၏ စွမ်းအားရှိန်စော်အာနုဘော်ကို အစွဲပြု၍ ယင်း ရှုနေသောဝိပဿနာဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဉာဏ်အရောင်အလင်းဖြင့် တွေ့ထိမိသဖြင့် ဟင်းလင်းပွင့်နေသော ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယ-သစ္စာတရားတို့ကို ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း ဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြု၍ သိမြင်၏ ဟူပေ။ ဤသို့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထင်ရှားပြတော်မူခြင်းငှာ ဇာနတော ဟု ဟောပြီးလျက်လည်း **ပဿတော** ဟု ထပ်မံ ဟောကြားတော်မူအပ်၏ ဟူပေ။ (ဣတိဝုတ္တက-ဋ္ဌ-၃၁၀။ သံ-ဋီ-၂-၆၃။)

[မှတ်ချက် — ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါး အစရှိသော ပစ္စုပ္ပန် ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့၏ အကြောင်းရင်း သမုဒယ သစ္စာတရားတို့မှာ အတိတ် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြကုန်သော အတိတ်ခန္ဓာတို့၏ အစိတ်အပိုင်းတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။ သမုဒယသစ္စာပိုင်းတွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။**]**

ယင်းသို့ ဖြစ်လျှင် အတိတ်အနာဂတ်တရားတို့ကို အန္ဝယဉာဏ်ဖြင့် မရှုရတော့ပြီလောဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

နယဒဿနဝသေန ဝါ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ပဉ္စမဥ္စိ ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ ဒိသွာ အထ အတီတာနာဂတေ နယံ နေတိ။ (မဟာဋီ-၂-၄၂၃။)

တစ်နည်း —– နယဒဿနအားဖြင့် ဤသို့ ဆိုသတည်း။ ရှေးဦးစွာ ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မတို့၏ ဥဒယဗ္ဗယကို ပစ္စက္ခဖြင့် ပြီး၍ ထိုနောင်မှ အတိတ် အနာဂတ်တို့၌ ၎င်းနည်းဟု နည်းကို ဆောင်သည် ဖြစ်ဘိသော်။

(ပြည်-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယ-၅-၁၆၅။)

သတိပြုရန် —– ဤ၌ ပစ္စုပ္ပန္နဓမ္မတို့၏ ဥဒယဗ္ဗယ ဟူရာ၌ —

၁။ ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယ = အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါး အစရှိသော အကျိုး ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း, အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့၏ အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်း၍ သွားခြင်းကြောင့် အကျိုး ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့၏ အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဟူသော ဥဒယဗ္ဗယ၊

၂။ ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယ = အကျိုးခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှု ပျက်မှု။ ။ တစ်နည်း — [သပ္ပစ္စယနာမရူပဝသေန တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ — မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၁။] အကြောင်း အကျိုး နှစ်ရပ်လုံးတို့၏ ဖြစ်မှု - ပျက်မှု ဟူသော ဥဒယဗ္ဗယ၊

ဤ ဥဒယဗ္ဗယ နှစ်မျိုးလုံးပင် ပါဝင်ပေသည်။ ထိုတွင် အကျိုးဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကား ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ ဟူသော အကြောင်းတရားတို့ကား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့၏ ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယ, ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယ ဟူသော နှစ်မျိုးသော ဥဒယဗ္ဗယကို ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်ပြီးသော အခါ အတိတ်အနာဂတ်တို့၌ ၎င်းနည်းဟု နည်းကိုဆောင်၍ အန္ဝယဉာဏ်ဖြင့် ရှုပါလေ။ ဤကား အဖြေတည်း။

အဘိညာဏ်နှင့် ဝိပဿနာ

၁။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဏ်ဖြင့် အတိတ်ကို ရှု၍ရသည် ဟူသော စကားရပ်,

၂။ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သော အနာဂတံသဉာဏ်ဖြင့်လည်း အနာဂတ်ကို ရှု၍ရသည် ဟူသော စကားရပ် —

ဤစကားရပ် အကြောင်းအရာ အချက်အလက်နှင့်ပတ်သက်၍ အလွယ်တကူ လက်ခံနိုင်ပြားသော်လည်း ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်လည်း အတိတ်အနာဂတ် (ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ)တို့ကို ရှု၍ ရရှိနိုင်သည်ဟူသော အဆိုအမိန့်နှင့် ပတ်သက်၍ကား သိပ်ပြီး အားရပါးရ လက်မခံလိုကြပေ။ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်လည်း အတိတ် အနာဂတ် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ကို ရှု၍ ရရှိနိုင်သည်ဟူသော အဆိုအမိန့်နှင့် ပတ်သက်သော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင် ဟောကြားထားတော်မူသော ပါဠိတော်နှင့် ယင်းပါဠိတော်၏ အဋ္ဌကထာအဖွင့်တို့မှာ အောက်ပါ အတိုင်း ဖြစ်ကြ၏။ —

ယေဟိ ကေစိ ဘိက္ခဝေ သမဏာ ဝါ ဗြာဟ္မဏာ ဝါ အနေကဝိဟိတံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရမာနာ အနုဿရန္တိ၊ သဗ္ဗေတေ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓေ အနုဿရန္တိ၊ ဧတေသံ ဝါ အညတရံ။ (သံ-၂-၇၁။ ခဇ္ဇနိယသုတ္တန်။)

ပုဗ္ဗေနိဝါသန္တိ ဣဒံ န အဘိညာဝသေန အနုဿရဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ဝိပဿနာဝသေန ပန ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရန္တေ သမဏဗြာဟ္မဏေ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ တေနေဝါဟ "သဗ္ဗေတေ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓေ အနုဿရန္တိ ဧတေသံ ဝါ အညတရ"န္တိ။ အဘိညာဝသေန ဟိ သမနုဿရန္တဿ ခန္ဓာပိ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာပိ ခန္ဓပဋိဗဒ္ဓါပိ ပဏ္ဏတ္တိပိ အာရမ္မဏံ ဟောတိယေဝ။ **ရူပံယေဝ အနုဿရတီ**တိ ဧဝံ ဟိ အနုဿရန္တော န အညံ ကိဉ္စိ သတ္တံ ဝါ ပုဂ္ဂလံ ဝါ အနုဿရတိ၊ အတီတေ ပန နိရုဒ္ဓံ ရူပက္ခန္ဓမေဝ အနုဿရတိ။ ဝေဒနာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

(သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၆၆။)

ဝိပဿနာဝသေနာတိ ဧတရဟိ ရူပဝေဒနာဒယော အနုဿရိတွာ "ပုဗ္ဗေပါဟံ ဧဝံ ဝေဒနော အဟောသိ"န္တိ အတီတာနံ ရူပဝေဒနာဒီနံ ပစ္စုပ္ပန္နေဟိ ဝိသေသာဘာဝဒဿနာ ဝိပဿနာ ၊ တဿာ ဝိပဿနာယ ဝသေန။ (သံ-ဋီ-၂-၂၃၅။)

= ရဟန်းတို့ . . . အချို့သော သမဏတို့သည်လည်းကောင်း, အချို့သော ဗြာဟ္မဏတို့သည်လည်းကောင်း တစ်ပါးမက များပြားလှစွာသော ရှေး၌နေခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ကြကုန်သည်ရှိသော် ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်ကြကုန်၏။ ထိုအလုံးစုံကုန်သော ဉာဏ်ဖြင့်

အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်ကြကုန်သော သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့သည် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကိုသော်လည်းကောင်း, ထို ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးကိုသော်လည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်ကြကုန်၏။ (သံ-၂-၇၁။ ခဇ္ဇနိယသုတ္တန်။)

ဤပါဠိတော်ဝယ် **ပုဗ္ဗေနိဝါသ**ဟူသော ဤ စကားရပ်ကို ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် ရှေး၌နေခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ခြင်းကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သည်ကား မဟုတ်၊ အဟုတ်သော်ကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် အတိတ်၌ နေခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ကြကုန်သော သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဤ **ပုဗ္ဗေနိဝါသံ** ဟူသော စကားရပ်ကို ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူအပ်ပေသည်။ ထိုကြောင့်ပင်လျှင် —

“သဗ္ဗေတေ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓေ အနုဿရန္တိ ဧတေသံ ဝါ အညတရံ။”

=“ထိုအလုံးစုံကုန်သော ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်ကြကုန်သော သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့သည် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့ကို သော်လည်းကောင်း, ထို ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးကိုသော်လည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်ကြကုန်၏” ဟု ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူအပ်ပေသည်။ အကြောင်းကား ဤသို့တည်း။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် ရှေး၌ နေခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့သော သမဏ ဗြာဟ္မဏအား —

၁။ လောကုတ္တရာတရားများပါဝင်သည့် ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်လည်းကောင်း,
၂။ လောကုတ္တရာတရားများမပါဝင်သည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်လည်းကောင်း,
၃။ ခန္ဓာနှင့်ဆက်စပ်နေသည့် အမျိုးအနွယ် ရုပ်အဆင်း အစာအာဟာရ သုခဒုက္ခ စသည်သည်လည်းကောင်း,
၄။ အမည်နာမပညတ်အမျိုးမျိုးသည်လည်းကောင်း —

ဤ လေးမျိုးသော အခြင်းအရာသည် ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သည်သာတည်း။ ယခုမူ ဘုရားရှင်ကား ဤ (၄) မျိုးသော အခြင်းအရာကို ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်ကြောင်းကို မဟောဘဲ ရှေး၌နေခဲ့ဖူးသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကိုသော်လည်းကောင်း, ထို ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးကိုသော်လည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်ကြောင်းကိုသာ ဟောကြားထားတော်မူသဖြင့် ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဏ်ဖြင့် ရှေး၌နေခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့မှုကို မဆိုလိုဘဲ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့မှုကိုသာ ရည်ရွယ်တော်မူကြောင်းကို သိရှိနိုင်ပေသည်။ — ထိုသို့ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှေး၌ နေခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ရာ၌ တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အတ္တကို အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့သည်ကား မဟုတ်၊ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝတို့ကို သာလျှင် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ခြင်းကို ဟောကြားတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အတိတ်၌ ချုပ်ခဲ့ပြီးသော ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်ကိုသာ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့နိုင်သည် ဟူလိုသည်။ (သံ-၂-၇၁။ သံ-ဌ-၂-၂၆၆။)

ဝိပဿနာဝသေန = ဝိပဿနာစွမ်းအားဟူသည် - ဤ ယခုပစ္စုပ္ပန်၌ ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ပြီးသောအခါ = ရှုပွားသုံးသပ်ပြီးသောအခါ -

“ရှေးအတိတ်ဘဝ၌လည်း ငါသည် ဤသို့သော ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ် ရှိခဲ့ဖူးလေပြီ” - ဟု အတိတ်ဖြစ်ကုန်သော ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့၏ ပစ္စုပ္ပန်ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်-တို့နှင့် ထူးခြားမှု မရှိသည့်သဘောကို ရှုမြင်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ရှိ၏။ ထို ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် အတိတ်၌နေခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့မှုကို ဆိုလိုပေသည်။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၇၅။)

ဤကား ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဏ်နှင့် ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ စွမ်းအင်ကွဲပြားပုံနှင့် ဝိပဿနာ-ဉာဏ်ဖြင့်လည်း အတိတ်အနာဂတ်ကို ရှုရပုံ ရှုနိုင်ပုံ ရှု၍လည်းရရှိနိုင်ပုံ ကျမ်းဂန်အထောက်အထားများတည်း။ ယခုတစ်ဖန် အတိတ်အနာဂတ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်သွားတော်မူကြသည့် ရှေးထုံးဟောင်းများကို ဆက်လက်၍ တင်ပြပေအံ့။

အနုသယသုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက်

ထိုအခါ အရှင်ရာဟုလာသည် မြတ်စွာဘုရားထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ မြတ်စွာဘုရားကို ရိုသေစွာ ရှိခိုးပြီးလျှင် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော တစ်ခုသောနေရာ၌ ထိုင်ပြီးသော် မြတ်စွာဘုရားအား ဤစကားကို လျှောက်ထား၏။ “မြတ်စွာဘုရား . . . အဘယ်သို့ သိသူ အဘယ်သို့ မြင်သူအား ဝိညာဏ်နှင့်တကွဖြစ်သော ဤကိုယ်၌လည်း-ကောင်း, ပြင်ပဖြစ်သော အလုံးစုံသော သက်ရှိ သက်မဲ့ သင်္ခါရနိမိတ်တို့၌လည်းကောင်း ငါဟု စွဲယူမှု = ဒိဋ္ဌိ, ငါ့ဥစ္စာဟု တပ်မက်မှု = တဏှာ, ကိန်းဝပ်နေသော ထောင်လွှားမှု = မာနတို့သည် မဖြစ်ပါကုန်သနည်း - ဟု လျှောက်ထား၏။ ထိုအခါ ဘုရားရှင်က အောက်ပါအတိုင်း ညွှန်ကြားတော်မူ၏။

ယံ ကိဉ္စိ ရာဟုလ ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟီနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ၊ သဗ္ဗံ ရူပံ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္မပ္ပညာယ ပဿတိ။ ယာ ကာစိ ဝေဒနာ။ ပ ။ ယာ ကာစိ သညာ။ ယေ ကေစိ သင်္ခါရာ။ ယံ ကိဉ္စိ ဝိညာဏံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟီနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ၊ သဗ္ဗံ ဝိညာဏံ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္မပ္ပညာယ ပဿတိ။ ဧဝံ ခေါ ရာဟုလ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော ဣမသ္မိံ စ သဝိညာဏကေ ကာယေ ဗဟိဒ္ဓါ စ သဗ္ဗနိမိတ္တေသု အဟင်္ကာရ မမင်္ကာရ မာနာနုသယာ န ဟောန္တီတိ။ (သံ-၁-၄၄၄။)

၁။ ရာဟုလာ. . . အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တသန္တာန် ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌လည်းဖြစ်သော ကြမ်းတမ်းသည့် = ဩဠာရိက, သိမ်မွေ့သည့် = သုခုမလည်းဖြစ်သော ယုတ်ညံ့သည့် = ဟီန, မွန်မြတ်သည့် = ပဏီတလည်းဖြစ်သော ဝေးသည့် = ဒူရ, နီးသည့် = သန္တိကလည်းဖြစ်သော ရုပ်အားလုံးကို —

“နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”

= “ဤရုပ်သည် ငါ့ဟာ မဟုတ်၊ ဤရုပ်သည် ငါ မဟုတ်၊ ဤရုပ်သည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ်” ဟူ၍ —

ဤသို့ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မှန်ကန်သော ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာဖြင့် မြင်၏။

၂။ ခံစားမှု = ဝေဒနာအားလုံးသည်။ ပ ။
၃။ မှတ်သားမှု = သညာအားလုံးသည်။ ပ ။
၄။ ပြုစီရင်မှု = စေတသိက်သင်္ခါရအားလုံးတို့သည်။ ပ ။
၅။ အသိစိတ် = ဝိညာဏ်အားလုံးသည်။ ပ ။

ရာဟုလာ. . . ဤသို့ သိသူ ဤသို့ မြင်သူအား ဝိညာဏ်နှင့်တကွဖြစ်သော ဤကိုယ်၌လည်းကောင်း ပြင်ပဖြစ်သော အလုံးစုံသော သက်ရှိသက်မဲ့ သင်္ခါရနိမိတ်တို့၌လည်းကောင်း ငါဟု စွဲယူမှု = ဒိဋ္ဌိ, ငါ့ဉစ္စာဟု တပ်မက်မှု = တဏှာ, ကိန်းဝပ်နေသော ထောင်လွှားမှု = မာနတို့သည် မဖြစ်ကုန်ဟု ဟောတော်မူ၏။ (သံ-၁-၄၄၄။ အနုသယသုတ်။)

နေတံ မမ နေသောဟမသ္မိ န မေသော အတ္တာတိ သမနုပဿာမီတိ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာတိ သမနုပဿာမိ။ (မ-ဋ္ဌ-၄-၂၃၂။ ဆန္နောဝါဒသုတ္တန်အဋ္ဌကထာ။)

ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်အညီ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်စသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို - နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ ဟု ရှုခြင်းနှင့် အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ရှုခြင်းတို့မှာ အတူတူပင်ဟု မှတ်ပါ။ ယင်းသို့ ဝိပဿနာရှုရာ၌ ယင်းဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ဝယ် ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာငါးပါးတို့သာမက အတိတ်ခန္ဓာငါးပါး အနာဂတ်ခန္ဓာငါးပါးတို့လည်း ပါဝင်ကြ၏။ ယင်း (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာ-အားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဝိပဿနာရှုရာ၌ ပစ္စက္ခဉာဏ်လေလော အန္ဝယဉာဏ်လေလော ဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေကို သိရှိလိုပါက အောက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာ အဖွင့်များကို ကြည့်ပါ။

သမ္မပ္ပညာယ ပဿတီတိ သဟ ဝိပဿနာယ မဂ္ဂပညာယ သုဋ္ဌု ပဿတိ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၁၉၇။ အနုသယသုတ္တအဋ္ဌကထာ။)

သမ္မ။ **ပ**။**ပဿတီ**တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဝိပဿနာဉာဏေန သမ္မသနဝသေန, မဂ္ဂက္ခဏေ အဘိသမယဝသေန သုဋ္ဌု အတ္တပစ္စက္ခေန ဉာဏေန ပဿတိ။ (သံ-ဋီ-၂-၁၈၁။)

သမ္မပ္ပညာယ ပဿတိ = မှန်ကန်သော ပညာဖြင့် မြင်၏ ဟူသည် — ဝိပဿနာပညာနှင့်တကွသော အရိယမဂ်ပညာဖြင့် ကောင်းစွာမြင်၏ဟု ဆိုလို၏။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၁၉၇။)

အရိယမဂ်၏ ရှေးအဖို့ဖြစ်သော ဝိပဿနာပိုင်း၌ - ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ယင်း (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ယင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်တို့ကို ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း ဟူသော **အတ္တပစ္စက္ခဉာဏ်**ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်လျက် မြင်၏။ အရိယမဂ်ခဏ၌ကား ယင်း (၁၁) မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာ တရားတို့ကို (ကိစ္စသိဒ္ဓိအားဖြင့်) ထိုးထွင်း၍သိခြင်း ပရိညာဘိသမယ၏ အစွမ်းဖြင့် ကောင်းမွန် မှန်ကန်စွာ အရိယမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော **အတ္တပစ္စက္ခဉာဏ်**ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်လျက် မြင်၏။ (အသမ္မောဟပဋိဝေဓတည်း။ ဒုက္ခသစ္စာကို မသိအောင်ဖုံးလွှမ်းထားသည့် မောဟကိုပယ်သောအားဖြင့် သိခြင်း မြင်ခြင်းတည်း။) (သံ-ဋီ-၂-၁၈၁။)

သတိပြုပါ — ဤ၌ အတိတ် အနာဂတ်စသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ရှုပွား သုံးသပ်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို **အတ္တပစ္စက္ခဉာဏ် -** ဟု ဖွင့်ဆိုထားသည်ကို သတိပြုပါ။ သို့သော် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် လက်ငင်းဒိဋ္ဌ ရှုမြင်အပ်ပြီးသော ဒိဋ္ဌတရားတို့၌ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်-တို့ကို အတ္တပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်ပြီးသောအခါ အဒိဋ္ဌဖြစ်သည့် အတိတ်အနာဂတ် တရားတို့၌လည်း ဎင်းနည်းဟု အန္ဝယဉာဏ်ဖြင့်လည်း ရှုနိုင်သည်။

မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက်

တစ်ချိန် အရှင်ရာဟုလာသည် ဘုရားရှင်၏ နောက်တော်ပါးမှ လိုက်၍ သာဝတ္ထိမြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံကြွဝင်တော်မူ၏။ စက္ကဝတ်မင်းဖျား၏ သားကြီးရတနာဖြစ်ရန် ကြံစည်မိသော အရှင်ရာဟုလာအား ဘုရားရှင်က ဤသို့ ဆိုဆုံးမတော်မူ၏။

"ယံ ကိဉ္စိ ရာဟုလ ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟီနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ ၊ သဗ္ဗံ ရူပံ 'နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ'တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္မပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။" (မ-၂-၈၄။)

= ရာဟုလာ . . . အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တသန္တာန် ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌လည်းဖြစ်သော ကြမ်းတမ်းသည့် = ဩဠာရိက, သိမ်မွေ့သည့် = သုခုမလည်းဖြစ်သော ယုတ်ညံ့သည့် = ဟီန, မွန်မြတ်သည့် = ပဏီတလည်းဖြစ်သော ဝေးသည့် = ဒူရ, နီးသည့် = သန္တိကလည်းဖြစ်သော ရုပ်အားလုံးကို —"နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ"= "ဤရုပ်သည် ငါ့ဟာ မဟုတ်၊ ဤရုပ်သည် ငါ မဟုတ်၊ ဤရုပ်သည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ်"— ဟူ၍ (= အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု) — ဤသို့ ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း မှန်ကန်သော ဝိပဿနာပညာ (မဂ်ပညာ)ဖြင့် ရှုပါ။ (မ-၂-၈၄။)

ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရ, ဝိညာဏ် ဟူသည့် နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကိုလည်း ပုံစံတူပင် ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားတော်မူလေသည်။ (မ-၂-၈၄။)

ဤ၌လည်း **သမ္မပ္ပညာယ** – အရ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း ဟူသော **အတ္တပစ္စက္ခဉာဏ်**, အရိယမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း ဟူသော **အတ္တပစ္စက္ခဉာဏ်**ကိုပင် အရကောက်ယူပါ။ ဤ မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ်ကို ဟောကြားနေတော်မူသော အချိန်ဝယ် အရှင်ရာဟုလာသည် (၁၈) နှစ်သားအရွယ် ပုထုဇန်ဘဝ၌သာ တည်ရှိနေသေးသဖြင့် - အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် စသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ အမည်ရသည့် အတ္တပစ္စက္ခဉာဏ်သို့ ဆိုက်သည်တိုင်အောင် ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော **အတ္တပစ္စက္ခဉာဏ်**ဖြင့် ရှေးဦးစွာ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားနေတော်မူသည်ဟု မှတ်သားပါ။

အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက်

ပိဋကပါဠိတော်များ၌ အတိတ် အနာဂတ် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကိုလည်း ဝိပဿနာ ရှုရန် ညွှန်ကြားထားသည့် ဒေသနာတော်များသည် များစွာပင် ရှိကြပေသည်။ ထိုဒေသနာတော်များထဲမှ အသင်သူတော်ကောင်းနှင့် အနီးစပ်ဆုံးဖြစ်နိုင်သည့် **အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်**မှ အချို့ကို ကောက်နုတ် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ဘုရားရှင်သည် သောတာပန်ဖြစ်တော်မူကြပြီးကုန်သော ပဉ္စဝဂ္ဂီဟူသော အမည်တော်ကို ရရှိကြသည့် ရဟန်းတော်တို့အား ခန္ဓာ ငါးပါးတို့၏ မိမိတို့၏ အလိုအကြိုက်သို့ မလိုက်ပါနိုင်သည့် အဝသဝတ္တနဋ္ဌ = အနတ္တသဘောကို ရှင်းလင်းတင်ပြပြီးသောအခါ ယင်း ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို အနိစ္စတစ်ကျော့ ဒုက္ခတစ်ကျော့ အနတ္တတစ်ကျော့ အမေးအဖြေများ ပြုလုပ်တော်မူ၏။ ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတော်တို့က ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ တရားတို့သာ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြန်လည်တင်ပြ လျှောက်ထားကြသောအခါ ဘုရားရှင်က ဝိပဿနာ ရှုကွက်ကို အောက်ပါအတိုင်း ညွှန်ကြားပြသတော်မူ၏။ —

တသ္မာ တိဟ ဘိက္ခဝေ . . . ယံ ကိဉ္စိ ရူပံ အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟီနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ၊ သဗ္ဗံ ရူပံ "နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ"တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္မပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (သံ-၂-၅၆။)

ရဟန်းတို့ . . . ထိုသို့ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ တရားတို့သာ ဖြစ်နေကြခြင်းကြောင့် ဤ သာသနာတော်မြတ်အတွင်း၌ သင်ချစ်သားတို့သည် —

အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်သော ရုပ်တရားအားလုံးကိုလည်းကောင်း, မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တ ရုပ်တရား ပြင်ပဖြစ်သော ဗဟိဒ္ဓရုပ်တရား အားလုံးကိုလည်းကောင်း, ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဩဠာရိက ရုပ်တရား သိမ်မွေ့နူးညံ့သော သုခုမရုပ်တရား အားလုံးကိုလည်းကောင်း, ယုတ်ညံ့သော ဟီနရုပ်တရား မွန်မြတ်သော ပဏီတရုပ်တရားအားလုံးကိုလည်းကောင်း, ဝေးသော ဒူရရုပ်တရား နီးသော သန္တိကရုပ်တရား အားလုံးကိုလည်းကောင်း ဤ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသည့် ရုပ်တရားအားလုံးကို —

"နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ"

၁။ ဤ ရုပ်တရားသည် ငါ့ဟာ မဟုတ် (= ဒုက္ခ ဟု)
၂။ ဤ ရုပ်တရားသည် ငါ မဟုတ် (= အနိစ္စ ဟု)
၃။ ဤ ရုပ်တရားသည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ် (= အနတ္တ ဟု) —

ဤသို့လျှင် မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာဖြင့် ရှုပါ။ (သံ-၂-၅၆။)

ဝေဒနာက္ခန္ဓာစသည့် နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့၌လည်း ပုံစံတူပင်ရှုရန် ဘုရားရှင်က ညွှန်ကြားတော်မူပေသည်။ ဤသို့လျှင် ဤအနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်ဒေသနာတော်မြတ်၌ အတိတ်ခန္ဓာငါးပါး အနာဂတ်ခန္ဓာငါးပါးတို့ကိုပါ ထည့်သွင်း၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရန် ဘုရားရှင်သည် ညွှန်ကြားတော်မူလိုက်၏။ ထိုညွှန်ကြားချက်များကို ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်လျက် မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိအမည်ရသည့် **အတ္တပစ္စက္ခဉာဏ်**သို့ ဆိုက်သည်တိုင်အောင် (ပဉ္စဝဂ္ဂီ-ရဟန်းတော်များအတွက် အထက်မဂ်သုံးပါးကို ဆိုလိုပါသည်။) ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိအမည်ရသည့် **အတ္တပစ္စက္ခ-ဉာဏ်**ဖြင့် ယင်း (၁၁)မျိုးသောအခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေကြသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို (ဒေသနာဉာဏ်-တော်၏ နောက်သို့ အစဉ်လိုက်လျက်) ဝိပဿနာဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းတော်မူကြသဖြင့် ပဉ္စဝဂ္ဂီဟူသော အမည်ကို ရရှိတော်မူကြသည့် ရဟန်းတော်တို့သည် အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်ဒေသနာတော်မြတ်၏ အဆုံး၌ အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်တော်မူကြလေကုန်သည်။

ဣမသ္မိံ စ ပန ဝေယျာကရဏသ္မိံ ဘညမာနေ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာနံ ဘိက္ခူနံ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တာနိ ဝိမုစ္စိံသု။ (သံ-၂-၅၆။)

ဤ ဂါထာမဖက် စကားပြေသက်သက် ဖြစ်သော အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်ဒေသနာတော်ကို ဟောကြား-တော်မူအပ်သည်ရှိသော် ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတို့၏ စိတ်တို့သည် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် "ငါ - ငါ့ဟာ" ဟု မစွဲယူမူ၍ အာသဝေါတရားတို့မှ လွတ်မြောက်တော်မူကြကုန်ပြီ။ (သံ-၂-၅၆။)

ဤကဲ့သို့ အနိစ္စတစ်ကျော့ ဒုက္ခတစ်ကျော့ အနတ္တတစ်ကျော့ အမေးအဖြေပြုလုပ်ပြီးမှ ဝိပဿနာရှုကွက်ကို ညွှန်ကြားပြသပေးသော ဒေသနာတော်မျိုးကို တေပရိဝဋ္ဋဓမ္မဒေသနာတော်ဟုခေါ်ဆို၏။ ထိုကဲ့သို့သော ပုံစံတူ တေပရိဝဋ္ဋဓမ္မဒေသနာများကား ပိဋကတော်၌ ရာနှင့်ချီ၍ များစွာပင် ရှိနေပေသည်။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်-

ပါဠိတော်တစ်လျှောက်လုံး၌ အများဆုံး တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ထိုမျှ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ညွှန်ကြား နေတော်မူသော မဟာကရုဏာတော်ရှင် သဗ္ဗညုသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ စကားတော်များကို နိဗ္ဗာန်တရားတော်- မြတ်ကြီးကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိနေသော အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် ရိုသေစွာ ဦးထိပ်ရွက် ပန်ဆင်လျက် လိုက်နာပြုကျင့်သင့်လှပေသည်။

ဤတွင် အာသဝက္ခယသုတ္တန်၌ လာရှိသော သစ္စာလေးပါးတို့အနက် ဒုက္ခအရိယသစ္စာ အကြောင်းကို ရှင်းလင်းတင်ပြ၍ ပြီးလေပြီ။ ယခုတစ်ဖန် သမုဒယအရိယသစ္စာတရားအကြောင်းကို ဆက်လက်၍ ရေးသား တင်ပြပေအံ့။

သမုဒယအရိယသစ္စာတရား

ဘုရားရှင်သည် အဘိဓမ္မာ (အဘိ-၂-၁၁၂-၁၁၅။) ဝိဘင်းပါဠိတော် သစ္စဝိဘင်း၌ —

၁။ တဏှာကို သမုဒယသစ္စာဟုလည်းကောင်း,

၂။ တဏှာနှင့် တကွသော ကိလေသာအားလုံးကို သမုဒယသစ္စာဟုလည်းကောင်း,

၃။ တဏှာ, ကိလေသာနှင့်တကွ အကုသိုလ်တရားအားလုံးကို သမုဒယသစ္စာဟုလည်းကောင်း,

၄။ အကုသိုလ်တရား အားလုံးနှင့် အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံယူရာဖြစ်သော သံသရာဝဋ်ကို လည်စေ- တတ်သော အလောဘ အဒေါသ အမောဟ = ကုသလမူလတရား သုံးပါးကို သမုဒယသစ္စာဟု လည်း- ကောင်း,

၅။ အကုသိုလ်ကံမှန်သမျှနှင့် သံသရာဝဋ်ကို လည်စေတတ်သော အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံယူရာဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံမှန်သမျှကို သမုဒယသစ္စာဟုလည်းကောင်း,

ဤသို့လျှင် သမုဒယသစ္စာကို (၅)နည်း ခွဲခြား၍ ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ဤ ဒေသနာတော်ကို ရည်- ညွှန်း၍ သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာကြီးနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာကြီးတို့က ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။

တတ္ထ ယသ္မာ ကုသလာကုသလကမ္မံ အဝိသေသေန သမုဒယသစ္စန္တိ သစ္စဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တံ။
(အဘိ-ဌ-၂-၁၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၆။)

= ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မှန်သမျှကို စေတနာ, စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မဟု အထူးမမ သာမညအားဖြင့် သမုဒယသစ္စာဟု သစ္စဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။
(အဘိ-ဌ-၂-၁၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၆။)

အထက်ပါ ဝိဘင်းပါဠိတော်နှင့် ဓမ္မစကြာဒေသနာစသော ထိုထို ဒေသနာတော်တို့၌ တဏှာကို သမုဒယ သစ္စာဟု ဟောကြားတော်မူခြင်းမှာ ပဓာနနည်းအားဖြင့် ပြဓာန်းသော အကြောင်းတစ်ခုကို ရွေးထုတ် ဦးတည်၍ ဟောကြားတော်မူခြင်းဖြစ်၏။ ရင့်ကျက်နေသော အစိုဓာတ် အစေးဓာတ် မခန်းခြောက်သေးသော သစ်စေ့သည် ရေ-မြေ-ဥတု-လင်းရောင်ခြည်စသော အကြောင်းညီညွတ်သည့် မြေနေရာ၌ ကြဲချစိုက်ပျိုးအပ်ခဲ့သော် မျိုးစေ့နှင့် တူသည့်အပင်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအားရှိသကဲ့သို့ အလားတူပင် တဏှာအစိုဓာတ် အစေးဓာတ်၏ အကူ အညီကိုရရှိသော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မှန်သမျှသည် ကံနှင့်လျော်ညီသည့် ဘဝတစ်ခုခုကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအားရှိသည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ မီးရှို့မြှိုက်ခံရသဖြင့် အစိုဓာတ် အစေးဓာတ် ခန်းခြောက်သွားသော မျိုးစေ့ သည် အပင်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအားမရှိတော့သကဲ့သို့ အလားတူပင် တဏှာအစိုဓာတ် အစေးဓာတ် ခန်း- ခြောက်ပြီးသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်၌ ကိန်းဝပ်ခဲ့ဖူးသော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ

မှန်သမျှသည်လည်း တဏှာတည်းဟူသော ကိလေသာအပေါင်းအဖော်ကို မရရှိသဖြင့် ဘဝတစ်ခုကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအား မရှိတော့ပေ။ သို့အတွက် ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရသည့် ဘဝတစ်ခုကို ဖြစ်စေရာ၌ ထိုထိုဘဝ ထိုထိုအာရုံကို တွယ်တာတပ်မက်တတ်သည့် တဏှာ အစိုဓာတ် အစေးဓာတ်ရှိမှုသည် ပဓာနပြဓာန်းသော အကြောင်း တစ်ရပ် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုကြောင့် ပဓာနနည်းအားဖြင့် တဏှာကို သမုဒယသစ္စာ ဟု ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ နံပါတ် (၂-၃-၄-) တို့၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။

ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မှန်သမျှကို သမုဒယသစ္စာ ဟု ဟောတော်မူသော ပဉ္စမနည်းသည်ကား သမုဒယသစ္စာကို အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် ဟောကြားတော်မူသည့် နိပ္ပဒေသနည်း ဖြစ်ပေသည်။ တစ်ဖန် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်တိကနိပါတ်တိတ္ထာယတနသုတ္တန်၌ ဘုရားရှင်သည် ဤသို့ဟောကြားထားတော်မူ၏။

တိတ္ထာယတနသုတ္တန် ကောက်နုတ်ချက်

ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ ၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ၊ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ၊ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ။ (အံ-၁-၁၇၈။)

= ရဟန်းတို့ . . . ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာဟူသည် အဘယ်နည်း?— အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏၊ သင်္ခါရဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်၏၊ ဝိညာဏ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် နာမ်ရုပ်ဖြစ်၏၊ နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သဠာယတနဖြစ်၏၊ သဠာယတနဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖဿဖြစ်၏၊ ဖဿဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝေဒနာဖြစ်၏၊ ဝေဒနာဖြစ်ခြင်းကြောင့် တဏှာဖြစ်၏၊ တဏှာဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဥပါဒါန်ဖြစ်၏၊ ဥပါဒါန်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝ ဖြစ်၏၊ ဘဝဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇာတိဖြစ်၏၊ ဇာတိဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇရာမရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသတရားတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်၏။ ဤသို့လျှင် သုခမဖက် သက်သက်သော ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံ၏ ဖြစ်ကြောင်းသဘော ဖြစ်ခြင်းသဘောသည် ဖြစ်ပေါ်လာပေ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ဤ ကြောင်း-ကျိုး - ဆက်နွယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတရားဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။ (အံ-၁-၁၇၈။)

သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကို ကုန်ခန်းစေလိုသော အသင်ယောဂီ သူတော်ကောင်းသည် အရိယသစ္စာ လေးပါးလုံးကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ကြိုးပမ်းရမည်ဖြစ်ရာ ထိုသစ္စာလေးပါးတို့တွင် ကြောင်း-ကျိုး -ဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတည်းဟူသော သမုဒယသစ္စာ သည်လည်း ပါဝင်လျက်ရှိနေသည်ကိုကား မမေ့သင့်ပေ။ ယင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်တို့ကို သစ္စာဖွဲ့ပုံကိုလည်း သိထားသင့်သဖြင့် ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့၌ သစ္စာဖွဲ့ပုံ

တတ္ထ ယသ္မာ ကုသလာကုသလကမ္မံ အဝိသေသေန သမုဒယသစ္စန္တိ သစ္စဝိဘင်္ဂေ ဝုတ္တံ၊ တသ္မာ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ အဝိဇ္ဇာယ သင်္ခါရာ ဒုတိယသစ္စပ္ပဘဝံ ဒုတိယသစ္စံ၊ သင်္ခါရေဟိ ဝိညာဏံ ဒုတိယသစ္စပ္ပဘဝံ ပဌမသစ္စံ။ ဝိညာဏာဒီဟိ နာမရူပါဒီနိ ဝိပါကဝေဒနာပရိယောသာနာနိ ပဌမသစ္စပ္ပဘဝံ ပဌမသစ္စံ၊ ဝေဒနာယ

တဏှာ ပဌမသစ္စပ္ပဘဝံ ဒုတိယသစ္စံ၊ တဏှာယ ဥပါဒါနံ ဒုတိယသစ္စပ္ပဘဝံ ဒုတိယသစ္စံ၊ ဥပါဒါနတော ဘဝေါ ဒုတိယသစ္စပ္ပဘဝံ ပဌမဒုတိယသစ္စဒွယံ။ ဘဝတော ဇာတိ ဒုတိယသစ္စပ္ပဘဝံ ပဌမသစ္စံ၊ ဇာတိယာ ဇရာမရဏံ ပဌမသစ္စပ္ပဘဝံ ပဌမသစ္စန္တိ ဧဝံ တာဝိဒံ **သစ္စပ္ပဘဝတော** ဝိညာတဗ္ဗံ ယထာရဟံ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၆-၂၁၇။)

သစ္စဝိဘင်းပါဠိတော်၌ သာသဝဖြစ်သည့် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ မှန်သမျှကို (စေတနာ, စေတနာနှင့် ယှဉ်သော စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မဟု အထူးအထွေ ခွဲခြားမှု မပြုတော့ဘဲ) သာမညအားဖြင့် သမုဒယသစ္စာဟုပင် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူအပ်ပေသည်။ ထိုကြောင့် - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ (၁၂) ရပ်ကို သစ္စာအားဖြင့် ခွဲတမ်းချလိုက်သော် —

အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ တဏှာ ဥပါဒါန် ကမ္မဘဝတို့ကား သမုဒယသစ္စာတရားစုတို့တည်း။ ဒုတိယသစ္စာတည်း။

ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ ဥပပတ္တိဘဝတည်းဟူသော ဇာတိ၊ ဇရာမရဏ - ဤ ဝိပါကဝဋ်တရားတို့ကား ဒုက္ခသစ္စာတရားစုတို့တည်း။ ပထမသစ္စာတည်း။ ဤသို့ အကျဉ်းအားဖြင့် မှတ်သား ထားပါ။

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ ဝယ် အဝိဇ္ဇာလည်း သမုဒယသစ္စာတရားတည်း၊ သင်္ခါရလည်း သမုဒယသစ္စာ တရားတည်း။ထိုကြောင့် အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရတို့သည်ကား အဝိဇ္ဇာဟူသော သမုဒယသစ္စာလျှင် အမွန်အစရှိသော သင်္ခါရဟူသော သမုဒယသစ္စာတို့တည်း။ ဤသည်ကိုပင် ဒုတိယသစ္စာလျှင် အမွန်အစရှိသော ဒုတိယသစ္စာဟု ဆိုသည်။

သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ - ဝယ် သင်္ခါရကား သမုဒယသစ္စာတည်း၊ ဝိညာဏ်ကား ဒုက္ခသစ္စာတည်း။ ထိုကြောင့် သင်္ခါရတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ဝိညာဏ်သည်ကား ဒုတိယသစ္စာ (= သမုဒယသစ္စာ)လျှင် အမွန်အစ ရှိသော ပထမသစ္စာ (= ဒုက္ခသစ္စာ)တည်း။

ဝိညာဏ်ကြောင့် နာမ်ရုပ်ဖြစ်ရာ, နာမ်ရုပ်ကြောင့် သဠာယတနဖြစ်ရာ, သဠာယတနကြောင့် ဖဿဖြစ်ရာ, ဖဿကြောင့် ဝိပါက်ဝေဒနာဖြစ်ရာ - ဤအရာတို့၌ အကြောင်းအကျိုး နှစ်ဘက်လုံးတို့ကား အကျိုးဝိပါကဝဋ် ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့ချည်း ဖြစ်ကြ၏။ ထိုကြောင့် ဝိညာဏ်စသည်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော နာမ်ရုပ် စသည်တို့သည် ပထမသစ္စာ (= ဒုက္ခသစ္စာ)လျှင် အမွန်အစရှိသော ပထမသစ္စာ (= ဒုက္ခသစ္စာ)တည်း။

ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ ၌ ဝေဒနာကား ဒုက္ခသစ္စာတရားတည်း၊ တဏှာကား သမုဒယသစ္စာတရားတည်း။ ဝေဒနာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော တဏှာသည်ကား ပထမသစ္စာ (= ဒုက္ခသစ္စာ)လျှင် အမွန်အစ ရှိသော ဒုတိယသစ္စာ (= သမုဒယသစ္စာ)တည်း။

တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ - ၌ တဏှာလည်း သမုဒယသစ္စာ ဥပါဒါန်လည်း သမုဒယသစ္စာတည်း။ ထိုကြောင့် တဏှာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥပါဒါန်သည်ကား ဒုတိယသစ္စာ (= သမုဒယသစ္စာ)လျှင် အမွန်အစရှိသော ဒုတိယသစ္စာ (= သမုဒယသစ္စာ)တည်း။

ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ - ဝယ် ဥပါဒါန်ကား သမုဒယသစ္စာတည်း၊ ကမ္မဘဝကား သမုဒယသစ္စာတည်း။ ဥပပတ္တိဘဝကား ဒုက္ခသစ္စာတည်း။ ထိုကြောင့် ဥပါဒါန်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘဝသည် ဒုတိယသစ္စာ (= သမုဒယသစ္စာ)လျှင် အမွန်အစရှိသော ပထမသစ္စာ ဒုတိယသစ္စာတည်း။

ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ - ဝယ် ဘဝ = ကမ္မဘဝကား သမုဒယသစ္စာတည်း။ ဇာတိကား ဒုက္ခသစ္စာတည်း။ ထိုကြောင့် ကမ္မဘဝကြောင့် ဖြစ်သော ဇာတိကား ဒုတိယသစ္စာ (= သမုဒယသစ္စာ)လျှင် အမွန်အစ ရှိသော ပဌမသစ္စာတည်း။

ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ - ဝယ် ဇာတိလည်း ဒုက္ခသစ္စာတရား, ဇရာမရဏလည်း ဒုက္ခသစ္စာတရား ပင်တည်း။ ထိုကြောင့် ဇာတိကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဇရာမရဏသည် ပဌမသစ္စာ (= ဒုက္ခသစ္စာ)လျှင် အမွန် အစရှိသော ပဌမသစ္စာ (= ဒုက္ခသစ္စာ)တည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၆-၂၁၇။)

ဤ ဖွင့်ဆိုချက်များနှင့်အညီ - အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံတို့ကား သမုဒယသစ္စာတရားတို့တည်း။ ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာတို့ကား ဒုက္ခသစ္စာတရားစုတို့တည်း။ ဤသို့ မှတ်သားပါ။

အတီတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ ဣဒါနိ ဖလပဉ္စကံ။
ဣဒါနိ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ အာယတိံ ဖလပဉ္စကံ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၄။)

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်ကြီးကို ကိုးကား၍ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြသော အထက်ပါ အဋ္ဌကထာအဖွင့်-များနှင့်အညီ —

၁။ ကမ္မဘဝကို ထူထောင်ခဲ့စဉ် အတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ တည်းဟူသော အတိတ်အကြောင်းတရားငါးပါး သမုဒယသစ္စာတရားကြောင့် ဤ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ ဟူသော ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးတရားငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရ၏။

၂။ ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ တည်းဟူသော ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းတရားငါးပါး သမုဒယသစ္စာတရားကြောင့် ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ ဟူသော အနာဂတ်အကျိုးတရားငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပေလတ္တံ့။ —

ဤသို့လည်း မှတ်သားထားပါ။

မျက်စိအမြင်ရှိသော ယောကျ်ားသည် ရူပါရုံ အမျိုးမျိုးတို့ကို စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်တွေ့ရသကဲ့သို့ အလား တူပင် ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် အတိတ်အကြောင်း တရားကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံ, ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားကြောင့် အနာဂတ်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံဟူသော အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့၏ ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော **ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့်** မျက်မှောက်ပြု၍ သိမြင်နိုင်ကြောင်းကို အထက်တွင် တင်ပြထားသော **ဥပနိသသုတ္တန်**အဋ္ဌကထာဋီကာ **အာသဝက္ခယသုတ္တန်**အဋ္ဌကထာတို့က ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။

ဘုရားရှင်ကလည်း သမုဒယသစ္စာကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကို သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့် မသိပါက မမြင် ပါက အာသဝေါတရားတို့၏ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို မရရှိနိုင်ကြောင်းကို ဤ**အာသဝက္ခယ**သုတ္တန်တွင် ဟောကြားတော်မူလျက် ရှိ၏။ ထိုကြောင့် အရိယမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် မျက်မှောက်ပြု၍ သိမြင်အပ်သော နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို အလိုရှိကုန်သော သူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့သည် သမုဒယသစ္စာကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကို, တစ်နည်း ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာကို ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာ ဟု ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ကြိုးပမ်းလေရာသည်။ ယင်းသို့လျှင်

ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ပြီးသောအခါ အဒိဋ္ဌဖြစ်သော အတိတ်အနာဂတ်-တရားတို့၌ အန္ဝယဉာဏ်ဖြင့် ရှုပါလေ။

နာနာက္ခဏိကကမ္မ၏ စွမ်းအင်

ယခုလက်ရှိပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါးစသည့် ဝိပါကဝဋ်တရားတို့၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်ကြကုန်သော အတိတ်အကြောင်းတရား ငါးပါးတို့တွင် ကမ္မဘဝ = ကံလည်း တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်၏။ ယင်း ကံမှာ **နာနာက္ခ–ဏိကကမ္မပစ္စယ** သတ္တိဖြင့် ဝိပါက်ခန္ဓာတို့အား ကျေးဇူးပြုပေးနိုင်သော ကံအကြောင်းတရားပင် ဖြစ်သည်။ အကျိုးဝိပါက်တရားတို့နှင့် အကြောင်းကံတရားတို့မှာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော အချိန်ကာလ မတူညီကြသဖြင့် **နာနာ–က္ခဏိကကမ္မပစ္စယ** = ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးတရား၏ ဖြစ်ရာခဏမှ မတူကွဲပြားသောခဏ၌ ဖြစ်သော ကံပစ္စည်း အကြောင်းတရားဟု ဆိုသည်။ ယင်း ကံအကြောင်းတရားမှာ မည်သည့်ကာလက ဖြစ်ခဲ့ပါသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။ —

ကမ္မပစ္စယေနာတိ အနေကာနမ္ပိ ကပ္ပကောဋီနံ မတ္ထကေ အတ္တနော ဖလံ ဥပ္ပါဒေတုံ သမတ္ထေန နာနာ-က္ခဏိကကမ္မပစ္စယေနာတိ အတ္ထော။ ကုသလာကုသလဉှိ ကမ္မံ အတ္တနော ပဝတ္တိက္ခဏေ ဖလံ န ဒေတိ။ ယဒိ ဒဒေယျ၊ ယံ မနုဿော ဒေဝလောကူပဂံ ကုသလကမ္မံ ကရောတိ၊ တဿာနုဘာဝေန တသ္မိံယေဝ ခဏေ ဒေဝေါ ဘဝေယျ။ ယသ္မိံ ပန ခဏေ တံ ကတံ၊ တတော အညသ္မိံ ခဏေ အဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ ကေဝလံ ကဋတ္တာယေဝ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ဥပပဇ္ဇေ ဝါ အပရေ ဝါ ပရိယာယေ အဝသေသပစ္စယသမာယောဂေ သတိ ဖလံ ဥပ္ပါဒေတိ နိရုဒ္ဓါပိ ပုရိမသိပ္ပါဒိကိရိယာ ဝိယ ကာလန္တရေ ပစ္ဆိမသိပ္ပါဒိကိရိယာယ။ တသ္မာ နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စယောတိ ဝုစ္စတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၇၄။ ပဋ္ဌာနအဋ္ဌကထာ။)

= **ကမ္မပစ္စည်းဟူသည်** — တစ်ကမ္ဘာမက များပြားလှစွာကုန်သော ကမ္ဘာပေါင်းကုဋေတို့၏သော်လည်း အထက်၌ ပြုစုပျိုးထောင်အပ်ခဲ့ပြီးသော မိမိ၏ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းပစ္စည်းတရားတည်း - ဟု ဆိုလို၏။ —

အကြောင်းပြချက် — ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံသည် မိမိ၏ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် အနေအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေဆဲ ခဏ၌ အကျိုးဝိပါက်ကို ပေးနိုင်သည့် စွမ်းအားမရှိသေးပေ။ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံသည် မိမိ၏ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် အနေအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေဆဲ ခဏ၌ အကယ်၍ အကျိုးပေးငြားအံ့။ လူသားတစ်ဦးသည် နတ်ပြည်သို့ ကပ်ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော အကြင်ကုသိုလ်ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်၏၊ ထိုကုသိုလ်ကံ၏ အာနုဘော်ကြောင့် ထိုကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ဆဲခဏ၌ပင် နတ်သားသည် ဖြစ်လေရာ၏၊ သို့သော် ဖြစ်ကား မဖြစ်ခဲ့ပေ။ အလျော်အားဖြင့် ဆိုရမူ — အကြင်ခဏ၌ ထိုကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ပြီး ဖြစ်၏။ ထိုကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ဆဲခဏမှ အခြားတစ်ပါးသော ခဏ၌ ယင်းကံသည် ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် အနေအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိပါသော်လည်း သက်သက် ကံကို ပြုအပ်ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင် —

၁။ ထိုကံသည် ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ ဖြစ်အံ့ — မျက်မှောက်ထင်ထင် ရှုမြင်အပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌သော်လည်းကောင်း,

၂။ ထိုကံသည် ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ ဖြစ်အံ့ — ကပ်၍ဖြစ်ရာ ဒုတိယဘဝ၌သော်လည်းကောင်း,

၃။ ထိုကံသည် အပရာပရိယဝေဒနီယကံ ဖြစ်အံ့ — ဒိဋ္ဌဓမ္မဘဝ ဥပပဇ္ဇဘဝမှ အခြားသော တတိယဘဝမှ စ၍ အဆက်ဆက် ရောက်ထိုက်သော ဘဝ၌သော်လည်းကောင်း, —

ကုသိုလ်ကံ ဖြစ်အံ့ - ဂတိသမ္ပတ္တိ ဥပဓိသမ္ပတ္တိ ကာလသမ္ပတ္တိ ပယောဂသမ္ပတ္တိ, အကုသိုလ်ကံ ဖြစ်အံ့ - ဂတိဝိပတ္တိ ဥပဓိဝိပတ္တိ ကာလဝိပတ္တိ ပယောဂဝိပတ္တိတည်းဟူသော ကြွင်းသော အကြောင်းတရားတို့နှင့် ပေါင်းဆုံခြင်းသည် ထင်ရှားရှိလတ်သော် အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၄၂၁ - ကြည့်ပါ။)

အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ —— ရှေးရှေး သင်ယူအပ်သော အတတ်သင်ယူမှုသည် နောက်နောက် အတတ်သင်ယူမှုအား အခြေခံအကြောင်း အထောက်အပံ့အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုရာ၌ ကာလချင်းမတူဘဲ ကာလတစ်ပါးသို့ ဆိုက်ရောက်မှ ကာလတစ်ပါး၌ ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ ကံဟူသော စေတနာသည်လည်း ကံကိုပြုစုပျိုးထောင်ရာ ခဏ၌ အကျိုးတရားကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးမပြုဘဲ နောက်နောက်ခဏသို့ ရောက်ရှိပါမှသာလျှင် ကျေးဇူးပြု၏။ ထိုကြောင့် နာနာက္ခဏိက = အကျိုးပေးရာခဏမှ အသီးအသီးဖြစ်သော (ကွဲပြားသော)ခဏ၌ ဖြစ်သော စေတနာဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၇၄။ ပဋ္ဌာနအဋ္ဌကထာ။)

ဒုက္ခသစ္စာ နှင့် သမုဒယသစ္စာ

အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် စသည့် (၁၁) မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးသည် ဒုက္ခအရိယသစ္စာမည်ကြောင်းကို အထက်တွင် ရှင်းလင်းပြခဲ့ပြီးဖြစ်၏။ ယခုတစ်ဖန် သမုဒယသစ္စာ အကြောင်းကို ထပ်မံ၍ ရှင်းလင်းတင်ပြလိုပေသည်။

လက်ရှိပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရား၏ အကြောင်းရင်းစစ်ဖြစ်သော သမုဒယသစ္စာ အရ တဏှာကို သမုဒယသစ္စာဟု ပဓာနနည်းအားဖြင့် ကောက်ယူခဲ့သော် ယင်း တဏှာသည် ဘယ်တုန်းက ဖြစ်ခဲ့သည့် တဏှာနည်းဟု ဆန်းစစ်ရန် ရှိ၏။

ရူပါရူပံ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ တံ ဟောတိ ဒုက္ခသစ္စံ၊ တံ သမုဋ္ဌာပိကာ ပုရိမတဏှာ သမုဒယသစ္စံ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၆၈-၆၉။)

= ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးသည် ခန္ဓာငါးပါးတည်း။ ထိုခန္ဓာငါးပါးသည် ဒုက္ခသစ္စာတည်း။ ထိုဒုက္ခသစ္စာကို ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးရှေးဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာတည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၆၈-၆၉။)

အကယ်၍ သမုဒယသစ္စာအရ အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံတို့ကို, တစ်နည်း အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံ၍ ပြုစုပျိုးထောင်ထားအပ်သော သင်္ခါရ ကံတို့ကို သမုဒယသစ္စာအရ ကောက်ယူခဲ့သော် - ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်ကို ကိုးကား၍ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြသော - အတီတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စ - စသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်များနှင့် အညီ - ယင်း သမုဒယသစ္စာတရားမှာလည်း အတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော တရားပင် ဖြစ်ပေသည်။

သဘာဝယုတ္တိဘက်က နှိုင်းချိန်နိုင်ရန် ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။ အကြောင်းသမုဒယသစ္စာတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့် အကျိုးဒုက္ခသစ္စာတရား ထင်ရှားဖြစ်ပွားလာရသည် ဖြစ်ရာ - ထိုအကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားနှစ်မျိုးတို့တွင် အကြောင်းတရားက အလျင်ဖြစ်မည်လော၊ အကျိုးတရားက အလျင်ဖြစ်မည်လော ဟူသော အချက်ကို ရှေးဦးစွာ စဉ်းစားပါ။ အကယ်၍ အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် အကြောင်း သမုဒယ သစ္စာတရားနှင့် အကျိုး ဒုက္ခသစ္စာတရား နှစ်မျိုးတို့တွင် အကြောင်း သမုဒယသစ္စာတရားသည် အကျိုး ဒုက္ခသစ္စာတရား ထင်ရှားဖြစ်ရာ အကျိုးပေးရာခဏမှ မတူထူးခြား ကွဲပြားသော အသီးအသီးသော ခဏ၌ ဖြစ်သော နာနာက္ခဏိကကမ္မသတ္တိ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကြောင်း သမုဒယသစ္စာတရားသည် အကျိုး ဒုက္ခသစ္စာတရားကို

ဖြစ်စေနိုင်သော နာနာက္ခဏိကကမ္မသတ္တိစွမ်းအင် အနေဖြင့် ထင်ရှားတည်ရှိနေခြင်းကြောင့် အကျိုးဒုက္ခသစ္စာ-တရား ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာရသဖြင့် – အကြောင်း သမုဒယသစ္စာတရားကသာ အလျင် ဖြစ်ပေါ်ရမည်, အကျိုး ဒုက္ခသစ္စာတရားက နောက်မှဖြစ်ပေါ်ရမည်ဟု လက်ခံနိုင်ငြားအံ့၊ အသင်သူတော်ကောင်းအတွက် နိဗ္ဗာန်သို့သွားရာ လမ်းကြောင်းပေါ်၌တည်ရှိနေသော ပိတ်ဆို့နေသည့် တံခါးပေါက်ကြီးတစ်ခု ပွင့်ထွက်သွားပြီဟုသာ မှတ်သားပါ။

ထိုသို့ စဉ်းစားရာ၌ အတိတ်အကြောင်းတရားငါးပါးတို့တွင် နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြုပေးနိုင်သည့် ကံကို ပဓာနထား၍ စဉ်းစားပါ။ ထိုကံမှာ နာနာက္ခဏိကကံမျိုးဖြစ်သဖြင့် အကြောင်း သမုဒယ-သစ္စာတရားက အလျင်ဖြစ်၍ အကျိုးဒုက္ခသစ္စာတရားက နောက်မှဖြစ်သည်ဟူသော အယူကို လက်ခံနိုင်ပါလျှင် ဤဘဝတွင် ဒုက္ခသစ္စာတရားနှင့် သမုဒယသစ္စာတရားတို့တွင် မည်သည့်တရားက အလျင်စ၍ဖြစ်သည်ကို ထပ်မံ စဉ်းစားကြည့်ပါ။

ဤဘဝတွင် လူသားတစ်ဦးကို ဦးတည်၍ ပြောဆိုရမူ အမိဝမ်းတွင်းဝယ် ပဋိသန္ဓေ ကလလရေကြည် တည်စခိုက်၌ ကာယဒသကကလာပ် ဘာဝဒသကကလာပ် ဟဒယဒသကကလာပ်ဟူသော ရုပ်ကလာပ် အမျိုး အစားသုံးမျိုး ရုပ်အမျိုးအစား (၃၀)တို့နှင့် တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဖြစ်၍ သောမနဿဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၍ ပဋိ-သန္ဓေနေသူဖြစ်မူ စိတ်စေတသိက်နာမ်တရား (၃၄)လုံးရှိမည် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း နာမ်တရား (၃၄)လုံးတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ကြ၏။ —

၁။ အသိစိတ် = ဝိညာဏ် = သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာဝိပါက်စိတ် (၁)လုံး,
၂။ အညသမာန်း အမည်ရသည့် (အကောင်း အဆိုး နှစ်ဘက်ရ) စေတသိက် (၁၃)လုံး,
၃။ သောဘဏစိတ်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသည့် သောဘဏသာဓာရဏ စေတသိက် (၁၉)လုံး,
၄။ ပညိန္ဒြေ စေတသိက် (၁)လုံး,
အားလုံးပေါင်းသော် (၃၄)လုံး ဖြစ်သည်။

ယင်း (၃၄)မျိုးတို့တွင် ပါဝင်သော —

၁။ ဝေဒနာကား ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။
၂။ သညာကား သညာက္ခန္ဓာတည်း။
၃။ ကျန်စေတသိက် (၃၁)လုံးတို့ကား သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။
၄။ အသိစိတ် = ဝိညာဏ်ကား ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

ရုပ်အမျိုးအစား (၃၀)က ရူပက္ခန္ဓာ, နာမ်တရား (၃၄)မျိုးက နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါး - နှစ်ရပ်ပေါင်းသော် ခန္ဓာ ငါးပါးတည်း။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ပင်တည်း။ ယင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကား - **သံခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ** (သံ-၃-၃၆၉။) ဟူသော ဓမ္မစကြာဒေသနာတော်မြတ်၏ အဆိုအမိန့်နှင့် အညီ ဒုက္ခသစ္စာတရားစုတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် လူသားတစ်ဦးအတွက် ဤဘဝတွင် ဒုက္ခသစ္စာတရားကသာ ဦးစွာ စ၍ ဖြစ်ပွားလာရ-ပေသည်။

ထိုဒုက္ခသစ္စာတရားသည် သမုဒယသစ္စာကြောင့်ဖြစ်သည်ဟူသော ဒေသနာအဆိုအမိန့်နှင့် ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာဟူသော အကြောင်းတရားအကျိုးတရားနှစ်မျိုးတို့တွင် နာနာက္ခဏိကကမ္မသဘောအရ အကြောင်း သမုဒယသစ္စာကသာ အလျင်ဖြစ်ရသည်, အကျိုး ဒုက္ခသစ္စာက နောက်မှ ဖြစ်ရသည်ဟူသော အဆိုအမိန့်တို့ကို လက်ခံနိုင်ပါမူ ယခုဘဝ ဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်း သမုဒယသစ္စာတရားမှာ ဤ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ဖြစ်နေသော

သမုဒယသစ္စာ မဟုတ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း, အတိတ်ဘဝတစ်ခုခုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော သမုဒယ-သစ္စာကြောင့်သာ ဤ ဘဝတွင် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပေါ်လာရကြောင်းကိုလည်းကောင်း အသင်သူတော်ကောင်းသည် လွယ်ကူစွာပင် လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရာ ရှိပါလိမ့်မည်။

အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဉပါဒါန်တို့ ခြံရံ၍ ပြုစုပျိုးထောင်ထားအပ်သော သမုဒယသစ္စာသည် အတိတ်ဘဝက ဖြစ်ခဲ့လျှင် မည်သည့် အတိတ်ဘဝက ဖြစ်ခဲ့ပါသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေမှာ —

၁။ ဉပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ,

၂။ အပရာပရိယဝေဒနီယကံ —

ဤ ကံနှစ်မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုး ဖြစ်နိုင်၏။

ထိုကံသည် အကယ်၍ ဉပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ ဖြစ်အံ့၊ ပထမအတိတ်ဘဝ၌ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံပင် ဖြစ်၏။ ထိုကံသည် အကယ်၍ အပရာပရိယဝေဒနီယကံမျိုး ဖြစ်ငြားအံ့၊ ထိုကံမှာ လွန်ခဲ့သော ဒုတိယအတိတ်-ဘဝ၌သော်လည်းကောင်း, လွန်ခဲ့သော တတိယအတိတ်ဘဝ စသည့် ဘဝတစ်ခုခု၌သော်လည်းကောင်း ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ ဉပပဇ္ဇဝေဒနီယကံပင် ဖြစ်ချင်ဖြစ်ပါစေ, အပရာပရိယဝေဒနီယ-ကံမျိုးပင် ဖြစ်ချင်လည်း ဖြစ်ပါစေ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ထို သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသော ကံကို တစ်နည်း ထို သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသော ကံကြောင့် ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ပဋိသန္ဓေ ဉပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး အစရှိသည့် ဒုက္ခသစ္စာတရား ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို သိအောင် မြင်အောင်သာ ရှုရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းသို့ သိပါမှ ယင်းသို့ မြင်ပါမှသာလျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိနိုင်ကြောင်းကို **ဉပနိသသုတ္တန် အာသဝက္ခယသုတ္တန်**တို့တွင် ဘုရားရှင်က ဟောကြားတော်မူလျက် ရှိပေ-သည်။

အကယ်၍ ထိုသမုဒယသစ္စာအမည်ရသော ကံတရားမှာ အပရာပရိယဝေဒနီယကံမျိုး ဖြစ်နေအံ့၊ ထို ကံကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ရေးအတွက် ထိုကံကို ထူထောင်ခဲ့ရာ ဒုတိယ အတိတ်ဘဝစသည့် ဘဝသို့တိုင်အောင် ယင်းကံကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုရ မည်သာ ဖြစ်သည်။ ရှုကွက် အကျယ်ကို **နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါကျမ်း တတိယတွဲ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း** အာဟာရ သုတ္တန်ကို ရှင်းလင်းတင်ပြသည့်အပိုင်း စာမျက်နှာ (၄၅) စသည်တို့၌ ကြည့်ပါ။

အကယ်၍ အတိတ်ဘဝတစ်ခုခုက ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးခဲ့သော ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသည့် ကံကြောင့် ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါးအစရှိသော ဒုက္ခသစ္စာတရားစု၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ် လာမှုကို အသင်သူတော်ကောင်းသည် အာဒါနဂ္ဂါဟီဟူသော မိမိ၏ အယူဝါဒကို လက်မလွှတ်နိုင် မစွန့်လွှတ် နိုင်၍ စွဲမြဲစွာ ဆုပ်ကိုင်ထားခြင်းကြောင့် လက်မခံနိုင်သည် ဖြစ်ငြားအံ့၊ ယင်းသို့ လက်မခံနိုင်ခဲ့သော် —

၁။ သမ္မာသမ္ဗောဓိ အလောင်းလျာကြီးများအဖို့ လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း,

၂။ ပစ္စေကဗောဓိ အလောင်းလျာကြီးများအဖို့ နှစ်သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း,

၃။ အဂ္ဂသာဝကဗောဓိ အလောင်းလျာကြီးများအဖို့ တစ်သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း,

၄။ မဟာသာဝကဗောဓိ အလောင်းလျာကြီးများအဖို့ ကမ္ဘာတစ်သိန်း —

ဤကဲ့သို့သော ကာလ အသီးအသီးတို့ပတ်လုံး မိမိတို့ လိုလားတောင့်တနေသည့် ဗောဓိဉာဏ်ဘက်သို့ ရှေးရှုသယ်ဆောင်ပေးနေသည့် အဘိနီဟာရ အမည်ရသော ပါရမီအပေါင်း တရားကောင်းတို့ကို ဖြည့်ကျင့်

ဆည်းပူးနေဖွယ်ရာ လို-မလိုကိုပါ ထပ်မံစဉ်းစားရပေတော့မည်။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ — အတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သည့် သမုဒယသစ္စာအမည်ရသော ကံကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်တွင် ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဖြစ်မှုကို လက်မခံနိုင်သောကြောင့်ပင် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ လက်မခံနိုင်ခြင်းမှာ ကံ-ကံ၏အကျိုးတရားကို လက်မခံနိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ကံ-ကံ၏အကျိုးတရားကို လက်မခံဘဲ ပစ်ပယ်လိုက်မိပါက အဟေတုကဒိဋ္ဌိ အကိရိယဒိဋ္ဌိ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ ဟူသည့် ဒိဋ္ဌိဘေးဆိုးကြီး တွင်းကြီးထဲသို့ ကျွံကျသွားခြင်းပင် ဖြစ်၏။ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ တည်းဟူသော ချောက်ကမ္ဘားကြီးထဲသို့ ကန္တေရရနှင့် သက်ဆင်းသွားခြင်းပင် ဖြစ်၏။

တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာဖြစ်သည်ကား မှန်၏၊ သို့သော် ပစ္စုပ္ပန်တဏှာဟူသည့် သမုဒယသစ္စာသည် ပစ္စုပ္ပန်ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါး အစရှိသည့် ပစ္စုပ္ပန်ဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်းကား မဟုတ်ပေ။ (ဣဒါနိ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ အာယတိံ ဖလပဉ္စကံ။) ဟူသည်နှင့် အညီ အနာဂတ် ဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်းသာ ဖြစ်၏။ အလားတူပင် ပစ္စုပ္ပန်တွင် ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ပစ္စုပ္ပန်ကံသည်လည်း ပစ္စုပ္ပန် ပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာငါးပါး အစရှိသည့် ပစ္စုပ္ပန် ဒုက္ခသစ္စာ၏ အကြောင်းရင်းကား မဟုတ်ပေ။ နောင်အနာဂတ် ခန္ဓာငါးပါး၏ အကြောင်းရင်းသာ ဖြစ်ပေသည်။

အကယ်၍ ပစ္စုပ္ပန်သမုဒယသစ္စာကြောင့် ပစ္စုပ္ပန် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်မှုကို လက်ခံပါမူ၊ အထက်တွင် တင်ပြခဲ့-သော ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုထားသည့် အတိုင်း အသင်သူတော်ကောင်းသည် နတ်ပြည်ရောက်ကြောင်း ကောင်းမှုကုသိုလ်တစ်ခုကို ပြုလုပ်၍ နတ်ဘဝကို ဆုတောင်းကြည့်ပါ။ ပစ္စုပ္ပန်သမုဒယသစ္စာကြောင့် ပစ္စုပ္ပန် ဒုက္ခသစ္စာ ဖြစ်ရိုးမှန်ပါက ချက်ချင်း နတ်သား ဖြစ်သွားရမည်။ သို့သော် ဖြစ်ကား မဖြစ်ပေ။ အလားတူပင် ကောင်းမှုကုသိုလ် တစ်ခုကို ပြုလုပ်၍ မအိုရအောင် မနာရအောင် မသေရအောင် ဆုတောင်းပန်ထွာကြည့်ပါ။ ပစ္စုပ္ပန်သမုဒယသစ္စာကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ဒုက္ခသစ္စာ ဖြစ်ရိုးမှန်ပါက မအို မနာ မသေသည့်ဘဝကို ချက်ချင်း လက်ငင်း ရရှိရမည် ဖြစ်၏။ သို့သော် ရကား မရဖြစ်ခဲ့၏။ အလားတူပင် အသက် (၆၀)အရွယ်တွင် တည်နေသော အသင် သူတော်ကောင်းသည် အချောဆုံး အလှဆုံး (၁၆)နှစ်အရွယ်ဖြစ်အောင် ဆုတောင်းပန်ထွာကြည့်ပါ။ ပစ္စုပ္ပန် သမုဒယသစ္စာကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ဒုက္ခသစ္စာ ဖြစ်ရိုးမှန်ပါက အချောဆုံး အလှဆုံး (၁၆)နှစ်အရွယ် ချက်ချင်း ဖြစ်သွား-ရမည် ဖြစ်၏။ သို့သော် မည်သို့ပင် ကောင်းမှုကုသိုလ် ပြု၍ ဆုတောင်း ပန်ထွာသော်လည်း ချက်ချင်း လက်ငင်း အချောဆုံးလည်း ဖြစ်မလာ၊ အလှဆုံးလည်း ဖြစ်မလာ၊ (၁၆)နှစ်အရွယ်လည်း ဖြစ်မလာ၊ အရုပ်ဆိုးမြဲသာ အရုပ်ဆိုးနေရ၏၊ အကျည်းတန်မြဲသာ အကျည်းတန်နေရ၏၊ နောက်ဆုတ်၍ ပြန်မပျိုဘဲ အိုမြဲသာ အိုနေရ၏။ အကယ်၍ ပစ္စုပ္ပန်သမုဒယသစ္စာကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ဒုက္ခသစ္စာ ဖြစ်ရိုးမှန်ပါက = ကောင်းမှုကုသိုလ် ပြု၍ ဆုတောင်း ပန်ထွာသည့်အတိုင်း ပစ္စုပ္ပန်တွင်ပင် ချက်ချင်းဖြစ်နေပါက လောကဝယ် အကျည်းတန်အရုပ်ဆိုးသူ အိုသူ နာသူ အသက်တိုသူသည်ပင် မရှိနိုင်တော့လေရာ။

ဆိုလိုသည့် သဘောမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏၊ — ပစ္စုပ္ပန် သမုဒယသစ္စာသက်သက်ကို သိရုံမျှဖြင့်၊ ပစ္စုပ္ပန် ဒုက္ခသစ္စာသက်သက်ကို သိရုံမျှဖြင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သမုဒယသစ္စာကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကို မသိနိုင်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ - အတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော သမုဒယသစ္စာကြောင့်သာလျှင် ပစ္စုပ္ပန်တွင် ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါး အစရှိသော ဒုက္ခသစ္စာတရား၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပစ္စုပ္ပန်တွင် ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော သမုဒယသစ္စာတရားကြောင့် နောင်အနာဂတ်တွင် ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါး အစရှိသော ဒုက္ခသစ္စာတရား၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း — ဖြစ်ပေသည်။ သမုဒယသစ္စာကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် မသိပါကလည်း အရိယမဂ်ဉာဏ်ကို မရရှိနိုင်ကြောင်းကို အထက်တွင် ရေးသားတင်ပြထားသော **ဥပနိသသုတ္တန် အာသဝက္ခယ သုတ္တန်**တို့တွင် ဘုရားရှင်က ဟောကြားတော်မူလျက်ရှိပေသည်။

အကယ်၍ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အတိတ်ကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် လှမ်း၍ မရှုပါက အတိတ်ဘဝတစ်ခုခုတွင် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ခြံရံလျက် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော သင်္ခါရ ကံတည်းဟူသော သမုဒယသစ္စာကို မည်-သည့်နည်းနှင့်မျှ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိရှိခွင့်ရရှိနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်း – မရှုသောကြောင့်ပင်ဖြစ်၏။ အတိတ်ဘဝတစ်ခုခုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော သမုဒယသစ္စာကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် မသိပါက ယင်းအတိတ်သမုဒယသစ္စာကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကိုလည်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိရှိခွင့် ရရှိနိုင်တော့မည်မဟုတ်ပေ။ အတိတ်က သမုဒယသစ္စာကြောင့် ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါး အစရှိသည့် ပစ္စုပ္ပန် ဒုက္ခသစ္စာတရား ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် မသိပါကလည်း အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိနိုင်၏ဟု ဘုရားရှင်က ဟောတော်မမူပေ။

အလားတူပင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နောင်အနာဂတ်ကို မရှုပါကလည်း ပစ္စုပ္ပန်သမုဒယသစ္စာကြောင့် အနာဂတ်ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် မသိနိုင်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ – အနာဂတ်ကို မရှုသောကြောင့်ပင်ဖြစ်၏။ ပစ္စုပ္ပန်သမုဒယသစ္စာကြောင့် အနာဂတ်ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်မသိပါကလည်း အာသဝေါ-တရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို ရရှိနိုင်၏ဟု ဘုရားရှင်က ဟောတော်မမူပေ။

ထို့ကြောင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် အတိတ်သမုဒယသစ္စာကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကို လည်းကောင်း, ပစ္စုပ္ပန်သမုဒယသစ္စာကြောင့် အနာဂတ်ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်တည်း-ဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ရေးအတွက် အတိတ်ခန္ဓာ အနာဂတ်ခန္ဓာ တို့ကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ရှေးဦးစွာ သိမ်းဆည်း ရှုပွားရတော့မည် ဖြစ်ပေသည်။

အတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော သမုဒယသစ္စာဟူသည်မှာလည်း အတိတ်ခန္ဓာတို့၏ အစိတ်အပိုင်း တို့သာ ဖြစ်၏။ အတိတ်သမုဒယသစ္စာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြသည့် ပစ္စုပ္ပန်ဒုက္ခသစ္စာတို့ဟူသည်မှာလည်း ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာတို့၏ အစိတ်အပိုင်းတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ပစ္စုပ္ပန်တွင် ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော ပစ္စုပ္ပန်သမုဒယသစ္စာ ဟူသည်မှာလည်း ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာတို့၏ အစိတ်အပိုင်းတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ပစ္စုပ္ပန်သမုဒယသစ္စာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်-လာမည့် အနာဂတ်ဒုက္ခသစ္စာဟူသည်မှာလည်း အနာဂတ်ခန္ဓာတို့၏ အစိတ်အပိုင်းတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။

ဤ စကားရပ်များ နားရှင်းသွားအောင် ထပ်မံ၍ ရှင်းလင်း တင်ပြပါရစေ — အတိတ်အကြောင်းတရား-တို့တွင် တစ်နည်း အတိတ်ကပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော သမုဒယသစ္စာတရားတို့တွင် - အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ကား ကိလေသဝဋ်တည်း။ သင်္ခါရ-ကံတို့ကား ကမ္မဝဋ်တည်း။ လူသားတို့၏ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါးစသည့် ကုသလဝိပါကဝဋ် တရားနှင့် ကမ္မဇရုပ်တရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော သင်္ခါရ ကံတို့မှာ ကုသိုလ်သင်္ခါရ ကံတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။

ထိုတွင် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့သည် အဝိဇ္ဇာချည်းသက်သက် တဏှာချည်းသက်သက် ဥပါဒါန်ချည်း သက်သက် ဖြစ်နိုင်သည့် တရားတို့ကား မဟုတ်ကြပေ။ ယှဉ်ဖက် စိတ်စေတသိက်တို့နှင့် အတူယှဉ်တွဲ၍သာ ဖြစ်ကြရ၏။ ပုထုဇန်များအတွက် ယေဘုယျအားဖြင့် လောဘဒိဋ္ဌိဦးဆောင်သည့် လောဘမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်အနေဖြင့်သာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိကြ၏။ အကယ်၍ လောဘမူ သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်ပါမူ ယင်း အကုသိုလ်ဇော အသီးအသီး၌ စိတ်စေတသိက် နာမ်တရားစု အလုံး (၂၀) ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ကြ၏။

သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် လောဘမူ အသင်္ခါရိကစိတ်	–	၁
အညသမာန်းစေတသိက်	–	၁၃
မောဟ အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ ဥဒ္ဓစ္စ ဟူသော အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်	–	၄
လောဘ + ဒိဋ္ဌိ	–	၂
အားလုံးပေါင်းသော်	–	၂၀

ဇောစိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌ စိတ်-စေတသိက် အလုံး (၂၀)စီ အသီးအသီး ရှိမည်ဖြစ်သည်။ ပဋိသန္ဓေ-ကျိုးကို ပေးနိုင်သော အားပေးထောက်ပံ့နိုင်သော စွမ်းအားရှိသော တရားများ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဒွါရိက ဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်များသာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်း စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရားတို့တွင် —

၁။ ဝေဒနာကား ဝေဒနာက္ခန္ဓာ,
၂။ သညာကား သညာက္ခန္ဓာ,
၃။ ကျန်စေတသိက် (၁၇)လုံးကား သင်္ခါရက္ခန္ဓာ,
၄။ (လောဘမူ) အသိစိတ် ဝိညာဏ်ကား ဝိညာဏက္ခန္ဓာ,
အားလုံးပေါင်းသော် နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးတည်း။
၅။ ယင်းနာမ်တရားတို့၏ မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုနှင့် တကွသော သသမ္ဘာရဟဒယအမည်ရသည့် (၅၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကား ရူပက္ခန္ဓာ - အားလုံးပေါင်းသော် ခန္ဓာငါးပါးတည်း။ (၅၄-မျိုးသော ရုပ်ရေတွက်ပုံကို ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ကြည့်ပါ။)

ကိလေသဝဋ္ဋအမည်ရသည့် ယင်းအတိတ်နာမ်ခန္ဓာ(၄)ပါးတို့မှာ ယင်းအတိတ်ဘဝက တည်ရှိခဲ့သော မနောဒွါရဟူသော ဘဝင်ခန္ဓာငါးပါး အစရှိသည့် ဝိပါကဝဋ္ဋအမည်ရသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို အစွဲပြု၍သာ ဖြစ်ပေါ်လာကြရသော အတိတ်ခန္ဓာတို့၏ အစိတ်အပိုင်းတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။

တစ်ဖန် သင်္ခါရ-ကံတို့မှာလည်း လူသားတစ်ဦးအတွက် ကွက်၍ ဆိုရမူ – တိဟိတ်သောမနဿပဋိသန္ဓေ တည်နေခဲ့သော သူတော်ကောင်းတစ်ဦး၏ တိဟိတ်သောမနဿပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အကြောင်းရင်း-စစ်ဖြစ်သော သင်္ခါရ-ကံတို့မှာလည်း အတိတ်ဘဝ တစ်ခုခုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော တိဟိတ် သောမနဿ-ကာမာဝစရ မဟာကုသိုလ် သင်္ခါရ-ကံတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းကံတို့မှာ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံသော်လည်း ဖြစ်ချင် ဖြစ်မည်၊ အပရာပရိယဝေဒနီယကံသော်လည်း ဖြစ်ချင် ဖြစ်မည်။

စေတနာဟံ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ ဝဒါမိ၊ စေတယိတွာ ကမ္မံ ကရောတိ ကာယေန ဝါစာယ မနသာ။

(အံ-၂-၃၆၃။ အဘိ-၄-၂၉၀။)

ဤသို့သော ဒေသနာတော်တို့၌ စေတနာကို ပဓာနထား၍ ကံ ဟု ဘုရားရှင်က ဟောကြားထားတော် မူခဲ့၏။ ထိုကြောင့် သင်္ခါရ-ကံတို့အရ စေတနာကို ပဓာနထား၍ ပဓာနနည်းအားဖြင့် အရကောက်ယူရ၏။

စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ပန ကမ္မဘာဝေါ ကမ္မစတုက္ကေန ဒီပိတော။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၁၃၁။)

ဤ အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် အညီ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မဖြစ်သည့် စေတနာနှင့် ယှဉ်ဖက် စိတ်စေတသိက် သမ္ပယုတ်တရားစုတို့ကိုလည်း အင်္ဂုတ္တိုရ်၏ စတုက္ကနိပါတ် **မောဠျင်္ဂသုတ္တန်** (အံ-၁-၅၅၉။)တွင် ကံ ဟု ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ ယင်းသုတ္တန်တွင် ဘုရားရှင်သည် - ကမ္မံ ကဏှံ ကဏှဝိပါကံ စသည်ဖြင့် ကံလေးမျိုးကို ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ (အကျယ်ကို ယင်းသုတ္တန်တွင် ကြည့်ပါ။)

သို့အတွက် သင်္ခါရ-ကံအရ စေတနာကိုလည်းကောင်း, စေတနာနှင့် ယှဉ်ဖက် စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို လည်းကောင်း ကောက်ယူရ၏။ တိဟိတ်သောမနဿပဋိသန္ဓေ တည်နေသူ သူတော်ကောင်းတစ်ဦး၏ တိဟိတ် သောမနဿပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အကြောင်းရင်းစစ်ဖြစ်သော ယင်း သင်္ခါရကံတို့မှာလည်း သောမနဿ သဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာကုသိုလ်စေတနာနှင့် စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ကုသိုလ်-စေတနာနှင့် တကွ စိတ်စေတသိက် (၃၄)လုံး ရှိကြ၏။ ယင်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ကြ၏။

သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာကုသိုလ်စိတ်	–	၁
အညသမာန်းစေတသိက်	–	၁၃
သောဘဏသာဓာရဏစေတသိက်	–	၁၉
ပညိန္ဒြေစေတသိက်	–	၁
အားလုံးပေါင်းသော်	–	၃၄

ယင်း (၃၄)မျိုးသော နာမ်တရားတို့တွင် —

၁။ ဝေဒနာကား ဝေဒနာက္ခန္ဓာ,
၂။ သညာကား သညာက္ခန္ဓာ,
၃။ ကျန်စေတသိက် (၃၁)လုံးတို့ကား သင်္ခါရက္ခန္ဓာ,
၄။ သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာကုသိုလ်စိတ်ကား ဝိညာဏက္ခန္ဓာ,
၅။ ယင်း နာမ်တရားစုတို့၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကား ရူပက္ခန္ဓာ,
အားလုံးပေါင်းသော် ခန္ဓာငါးပါးတည်း။

ယင်း သင်္ခါရ-ကံတို့ကား ပစ္စုပ္ပန်ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါး အစရှိသည့် ဝိပါကဝဋ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သော စွမ်းအားရှိသော တရားတို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဒွါရိက ဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်တို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ဇောစိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌ နာမ်တရား (၃၄)လုံးစီ ရှိ၏။

ကာမာဝစရဿ ကုသလဿ ကမ္မဿ ကတတ္တာ ဥပစိတတ္တာ (အဘိ-၁-၁၀၄။)

ဤသို့စသော ဒေသနာတော်များနှင့် အညီ ယင်းမနောဒွါရိက ဇောဝီထိမှာလည်း တစ်ကြိမ်တစ်ခါသာ ဖြစ်ခဲ့သည် မဟုတ်ဘဲ ဇောဝီထိပေါင်းများစွာ ဖြစ်ခဲ့သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ကမ္မဝဋ်တရားစုတို့ပင်တည်း။ ယင်း ကမ္မဝဋ်တရားတို့သည်လည်း အတိတ်ဘဝတွင် ဖြစ်ခဲ့ကြသော ဝိပါကဝဋ် အမည်ရသည့် ဘဝင်ခန္ဓာငါးပါး အစရှိသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ကို စွဲမှီ၍သာ အစွဲပြု၍သာ ဖြစ်ပေါ်လာကြရသော အတိတ်ခန္ဓာတို့၏ အစိတ်အပိုင်းတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။

အထက်ပါ ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ် ဖြစ်သည့် အတိတ်ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးဦးစွာ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းထားပြီး ဖြစ်ရမည်။ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူထားပြီး ဖြစ်ရမည်။ တစ်ဖန် ယင်း ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါး အစရှိသည့် ဝိပါကဝဋ်တရား-တို့ကိုလည်း ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူထားပြီး သိမ်းဆည်းထားပြီး ဖြစ်ရမည်။

ယင်းသို့ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပြီး သိမ်းဆည်းပြီးသောအခါမှ အတိတ်ကိလေသဝဋ်ကြောင့် အတိတ် ကမ္မဝဋ်ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း, ယင်း အတိတ်ကမ္မဝဋ်ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါး အစရှိသော ဝိပါကဝဋ် ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း တစ်ဆင့်တက်၍ ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်မည် သိမ်းဆည်းနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

သို့သော် ပစ္စုပ္ပန်ဝိပါကဝဋ်၏ အကြောင်းရင်းစစ်ဖြစ်သော အတိတ်ကိလေသဝဋ်ခန္ဓာ , အတိတ်ကမ္မဝဋ် ခန္ဓာ, ယင်းတို့၏စွဲမှီရာ အတိတ်ဝိပါကဝဋ်ခန္ဓာတို့ကို လုံးလုံးမသိမ်းဆည်းခဲ့သော် လုံးလုံးမရှုခဲ့သော် ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် မသိမမြင်ခဲ့သော် ယင်းသို့ မသိမှုတွေ တစ်ပုံကြီးထမ်းထားသော ယောဂါ-ဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အတိတ်ကိလေသဝဋ်ကြောင့် အတိတ်ကမ္မဝဋ် ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း, အတိတ်ကမ္မဝဋ်ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ဝိပါကဝဋ် ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခွင့်ကို လုံးလုံး ရရှိတော့မည်ကား မဟုတ်ပေ။ ယင်းသို့ အတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော သမုဒယသစ္စာကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာငါးပါးအစရှိသည့် ဝိပါကဝဋ် ဒုက္ခသစ္စာတရား၏ ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် မသိပါကလည်း အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ခန်းကြောင်း အရိယမဂ်ကို မရရှိနိုင်ကြောင်းကို ဘုရားရှင်ကလည်း ဟောကြားတော်မူလျက်ပင် ရှိပေသည်။

တစ်ဖန် ပစ္စုပ္ပန်တွင် ပြုစုပျိုးထောင်လျက်ရှိကြသော ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် အမည်ရကြသည့် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ တို့လည်း ရှိကြ၏၊ ယင်း ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ်တို့မှာ အနာဂတ်ဝိပါကဝဋ်တရားစု၏ အကြောင်းတရားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အနာဂတ်ဘဝဝယ် ရဟန်းဘဝကို ရည်ရွယ် တောင့်တ၍ ကာမာဝစရ မဟာကုသိုလ် သင်္ခါရ-ကံတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်နေသည် ဖြစ်အံ့။

၁။ ရဟန်းဟု အသိမှားမှုသဘောကား အဝိဇ္ဇာ,
၂။ ယင်း ရဟန်းဘဝကို တွယ်တာတပ်မက်မှုသဘောကား တဏှာ,
၃။ ယင်း ရဟန်းဘဝသို့ စိတ် ကပ်ရောက် စွဲနေမှုသဘောကား ဥပါဒါန်,

ဤကား ကိလေသဝဋ် သုံးပါးတည်း။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည်လည်း တိဟိတ်ပုထုဇန် အဆင့်တွင်သာ တည်ရှိနေသေးသည် ဖြစ်အံ့ - ယင်းကိလေသဝဋ်တို့မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စုတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြင့် ဆုတောင်းပန်ထွာခဲ့သော် သောမနဿဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သဖြင့် စိတ်စေတသိက် အလုံး(၂၀) ရှိမည် ဖြစ်၏။ နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ပင်တည်း။ ယင်းနာမ်ခန္ဓာတို့၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကား ရူပက္ခန္ဓာတည်း။ အားလုံးပေါင်းသော် ခန္ဓာငါးပါးတည်း။

တစ်ဖန် ကမ္မဝဋ် အမည်ရသည့် သင်္ခါရ ကံတို့မှာလည်း သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် တိဟိတ် ကာမာဝစရကုသိုလ်မျိုးဖြစ်လျှင် စိတ်စေတသိက် (၃၄)လုံး ရှိမည်ဖြစ်၏။ နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ပင်တည်း။ ယင်းတို့၏ မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်တို့ကား ရူပက္ခန္ဓာတည်း။ အားလုံးပေါင်းသော် ခန္ဓာငါးပါးတို့ပင်တည်း။

ဣမေ ပရိပက္ကတ္တာ အာယတနာနံ။ (ပဋိသံ-၅၀။) ဟူသော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်နှင့် အညီ ယင်းကိလေသ ဝဋ်နှင့် ကမ္မဝဋ်တို့မှာ ဣန္ဒြေရင့်ကျက်သည့် အချိန်က စ၍ ဖြစ်ခွင့်ရှိကြသော တရားစုတို့ ဖြစ်ကြ၏။ အနာဂတ် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်သော စွမ်းအားရှိကြသော ယင်း ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဇောစိတ်တို့မှာ မနောဒွါရိက ဇောဝီထိ စိတ်အစဉ် အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ဇောနာမ်တရားစုတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အသက် (၆၀) အရွယ်တွင် တည်ရှိနေသည် ဆိုပါစို့။ ဘဝတစ်-လျှောက်၌လည်း ကြိမ်ဖန်များစွာ ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုကာ ယင်း ရဟန်းဘဝကို ဆုတောင်းပန်ထွာနေသည်လည်း ဆိုပါစို့။ ယင်းသို့ ဖြစ်သော် ယင်း ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ်တို့မှာ အသက် (၆၀) သို့ မတိုင်မီကလည်း ဖြစ်ခဲ့ကြ၍ အသက် (၆၀) ၏ နောက်ပိုင်းတွင် ဆက်လက်၍ ဆုတောင်း ပန်ထွာနေသည်လည်း ဖြစ်ခဲ့ပါမူ အသက် (၆၀)၏ နောက်ပိုင်းတွင်လည်း ဖြစ်ခွင့်ရှိသော တရားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းတရားတို့မှာလည်း မနောဒွါရ အမည်ရသော ဘဝင်ခန္ဓာငါးပါး အစရှိသည့် ဝိပါကဝဋ်တို့ကို စွဲမှီခွင့် ရရှိပါမှသာလျှင် ဖြစ်နိုင်ခွင့် ရှိကြပေသည်။

ယင်း ကိလေသဝဋ္ဋ ကမ္မဝဋ္ဋတို့မှာ နောင်အနာဂတ် ဝိပါကဝဋ္ဋ၏ အကြောင်းတရားဖြစ်ရာ ယင်း ကံမှာ အာစိဏ္ဏကံသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ အာသန္နကံသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဈာနလာဘီပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ နောင်အနာဂတ်တွင် ရဟန်းဘဝကို ဆုမတောင်းဘဲ ဗြဟ္မာဘဝကိုသာ လိုလားတောင့်တ-နေသည် ဖြစ်အံ့၊ သို့မဟုတ် ဆုတောင်းပန်ထွာနေသည် ဖြစ်အံ့၊ အသင်သူတော်ကောင်း ရရှိထားသော ဈာန်-သည်လည်း သေသည့်တိုင်အောင် မလျှောကျခဲ့သည် ဖြစ်အံ့၊ အနာဂတ် ဗြဟ္မာဘဝ ဗြဟ္မာခန္ဓာ၏ အကြောင်းရင်း ကံမှာ ဂရုကကံသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။

အကယ်၍ အာစိဏ္ဏကံ ဖြစ်အံ့၊ ယင်း အာစိဏ္ဏကံမှာ အသက် (၆၀) မတိုင်မီက လေ့ကျက်ထားအပ်သော အာစိဏ္ဏကံသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ အသက် (၆၀) ၏ နောက်ပိုင်း မသေမီ အချိန်ကာလအတွင်း ပြုစုပျိုးထောင်မည့် အာစိဏ္ဏကံသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ရုပ်နာမ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူတတ် သိမ်းဆည်းတတ်သော နာမရူပပရိစ္ဆေဒ-ဉာဏ်, အတိတ်အကြောင်းကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးဖြစ်ပုံ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းကြောင့် အနာဂတ်အကျိုးဖြစ်ပုံ စသည့် ကြောင်းကျိုး ဆက်နွယ်မှုသဘောကို သိမ်းဆည်းတတ်သော ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်, အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ယင်းဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် – ဤ ဉာဏ်တို့နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော စေတနာကို ဝိပဿနာစေတနာဟု ဆို၏။ ယင်း ဝိပဿနာစေတနာတည်းဟူသော ဝိပဿနာကံ = အာစိဏ္ဏကံသော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။

ဧတ္ထ စ "နော စေ ဘိက္ခဝေ စေတေတိ နော စ ပကပ္ပေတိ၊ အထ ခေါ အနုသေတီ"တိ ဧဝံ ဘဂဝတာ ဒုတိယနယေ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဘဝနိဗ္ဗတ္တက ကုသလာကုသလာယူဟနံ, ပကပ္ပနဥ္စ ဝိနာပိ ဘဝေသု ဒိဋ္ဌာဒီနဝဿ ယောဂိနော အနုသယပစ္စယာ ဝိပဿနာစေတနာပိ ပဋိသန္ဓိဇနကာ ဟောတိ . . . (သံ-ဋီ-၂-၈၃။)

စေတနာသုတ္တန်ကို ကိုးကား၍ ဖွင့်ဆိုထားသော ဤ သံယုတ်ဋီကာအဖွင့်နှင့် အညီ ဝိပဿနာစေတနာ = ဝိပဿနာကံတို့ကလည်း ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေနိုင်သော စွမ်းအား ရှိပေသည်။

အာယတိံ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယော ဟောတီတိ သင်္ခါရုပေက္ခာသမ္ပယုတ္တကမ္မဿ ဗလဝတ္တာ တေနေဝ သုဂတိပဋိသန္ဓိယာ ဒီယမာနာယ အဘိနန္ဒနသင်္ခါတော လောဘကိလေသော အနာဂတေ ကာမာဝစရသုဂတိ-ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယော ဟောတိ။ ယသ္မာ ကိလေသသဟာယံ ကမ္မံ ဝိပါကံ ဇနေတိ၊ တသ္မာ ကမ္မံ ဇနကပစ္စယော ဟောတိ၊ ကိလေသော ဥပတ္ထမ္ဘကပစ္စယော။ (ပဋိသံ-ဋ-၁-၂၅၀။)

အာယတိံ ပဋိသန္ဓိယာ ပစ္စယော ဟောတိ = ပုထုဇန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်ကို နှစ်သက်သော စိတ်သည် နောင်အနာဂတ်၌ ပဋိသန္ဓေ၏ အကြောင်းတရားဖြစ်၏ ဟု ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော် (ပဋိသံ-၆၀။) ၌ ဟောကြားထားတော်မူသော စကား၏အဓိပ္ပါယ်မှာ ဤသို့ဖြစ်၏။ — သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ဝိပဿနာစေတနာကံသည် အားကောင်းသောကြောင့် ထို ဝိပဿနာစေတနာကံကပင် သုဂတိပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးလတ်သော် သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်ကို နှစ်သက်သော အဘိနန္ဒနတရားဟုခေါ်ဆိုအပ်သော လောဘကိလေသာ-သည် နောင်အနာဂတ်၌ ကာမာဝစရ သုဂတိ ပဋိသန္ဓေ၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်ကို နှစ်သက်တတ်သော လောဘကိလေသာ အပေါင်းဖော်ကို ရရှိသော ဝိပဿနာကံသည် အကျိုးဝိပါက်ကို တိုက်ရိုက် ဖြစ်စေ၏။ ထိုကြောင့် ဝိပဿနာကံသည် အကျိုးကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေတတ်သော ဇနက အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ ကိလေသာက အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္ထမ္ဘက အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ (ပဋိသံ-ဋ-၁-၂၅၀။)

ထိုကြောင့် ယင်း အကျိုးပေးတော့မည့် အာစိဏ္ဏကံမှာ ဣန္ဒြေများ ရင့်ကျက်သည့် အချိန်မှစ၍ မသေမီ စပ်ကြား ဘဝတစ်လျှောက်၌ အလေ့အကျက်များသော ကံမျိုးဖြစ်သဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်သုံးမျိုးတို့တွင် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် အမည်-

ရသော တရားမျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းအာစိဏ္ဏကံက အနာဂတ်တွင် အကျိုးပေးမည်မှန်လျှင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်း ကံကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိအောင် မြင်အောင် ရှေးဦးစွာ သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်သည်။ ဣန္ဒြေရင့်ကျက်သည့် အချိန်မှစ၍ ဘဝတစ်လျှောက် မည်သည့်အချိန်၌မဆို ဖြစ်ပေါ်သွားသော ကံမျိုး ဖြစ်သည်ကိုကား သတိပြုပါလေ။

တစ်ဖန် သေခါနီးကာလတွင် ကပ်၍ ပြုစုပျိုးထောင်အပ်သော အာသန္နကံက အကျိုးပေးဖို့ရန် အခါအခွင့် သင့်၍ အနာဂတ်ပဋိသန္ဓေအစရှိသော ဝိပါကဝဋ်ကို ဖြစ်စေမည်ဧကန်မှန်ပါက ယင်းကံကိုလည်း သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ် တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ကြိုးပမ်းရမည်သာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ယင်းအာသန္နကံမှာ သေခါနီးကာလတွင်မှ ကပ်၍ ပြုစုပျိုးထောင်အပ်သော ကံမျိုး ဖြစ်သဖြင့် ယခု လောလောဆယ် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းနေသည့် အချိန်ကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ပစ္စုပ္ပန်ဆတ်ဆတ် ကံမျိုး မဟုတ်သည်ကိုကား သတိပြုပါလေ။

တစ်ဖန် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာနလာဘီပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကံတည်းဟူသော ဂရုကကံက အကျိုးပေးတော့မည် မှန်လျှင်လည်း ယင်းကံကို သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်ပေသည်။

ယင်းသို့ အကျိုးပေးမည့်ကံကို သိမ်းဆည်းပြီးသောအခါ အနာဂတ်ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါး အစရှိသည့် ဝိပါကဝဋ်တရားတို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်အောင် သိမ်းဆည်းရ၏။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းပြီးသောအခါမှ —

ပစ္စုပ္ပန်တွင် ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သည့် သမုဒယသစ္စာအမည်ရသော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ခြံရံလျက် ပြုစုပျိုးထောင်ထားအပ်သော သင်္ခါရ ကံကြောင့် အနာဂတ်ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါး ဝိပါကဝဋ်တရားတည်းဟူသော ဒုက္ခသစ္စာတရားစု၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ပုံကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်တည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်အောင် သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်ပေသည်။ (သိမ်းဆည်းပုံ အကျယ်ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းတွင် ကြည့်ပါ။)

ထိုသို့ ပစ္စုပ္ပန်သမုဒယသစ္စာကြောင့် အနာဂတ်ဒုက္ခသစ္စာ ဖြစ်ပုံကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်း၍ ရ-နိုင်သည်ဟူသော အဆိုကို အသင်သူတော်ကောင်း အနေဖြင့် ရင်တမမနှင့် ဘဝင်မကျ ဖြစ်နေသေးပါလျှင် အောက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာ အဖွင့်တို့ကို ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။ —

ဉာဏသမင်္ဂီ ပုဂ္ဂလော စက္ခုမာ ဝိယ စက္ခုနာ ရူပါနိ, ဉာဏေန ဝိဝဋ္ဋေ ဓမ္မေ ပဿတိ။

(သံ-၃-၂-၄၉။ ဥပနိသသုတ္တန်။)

ဒဿနပဝ္ဘာဝံ ဟိ ဥပါဒါယ ဉာဏသမင်္ဂီ ပုဂ္ဂလော စက္ခုမာ ဝိယ ပုဂ္ဂလော စက္ခုနာ ရူပါနိ, ဉာဏေန ဝိဝဋ္ဋေ ဓမ္မေ ပဿတိ။ (ဣတိဝုတ္တက-၃-၃၁၀။ အာသဝက္ခယသုတ္တန်။)

ဇာနတောတိ ဝါ ဝတွာ န ဇာနနံ အနုဿဝါကာရပရိဝိတက္ကမတ္တဝသေန ဣစ္ဆာမိပ္ပေတံ၊ အထ ခေါ ရူပါနိ ဝိယ စက္ခုဝိညာဏေန ရူပါဒီနိ တေသံ စ သမုဒယာဒိကေ ပစ္စက္ခေ ကတွာ ဒဿနန္တိ ဝိဘာဝေတုံ **“ပဿတော”**တိ ဝုတ္တန္တိ ဇဝံ ဝါ ဋ္ဌေ အတ္ထော။ (သံ-ဋီ-၂-၆၃။)

= မျက်စိအမြင်ရှိသော ယောက်ျားသည် စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် ရူပါရုံ အမျိုးမျိုးတို့ကို တွေ့မြင်ရသကဲ့သို့, ဝိပ-ဿနာဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည်, ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝအာရုံကို ဟုတ်တိုင်း

မှန်စွာ မြင်တတ်သော ဉာဏ်၏ စွမ်းအားရှိန်စော်အာနုဘော်ကို အစွဲပြု၍ ယင်း ရှုနေသော ဝိပဿနာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဉာဏ်အရောင်အလင်းဖြင့် တွေ့ထိမိသဖြင့် ဟင်းလင်းပွင့်နေသော —

၁။ ရုပ်-ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ်ဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကိုလည်းကောင်း,

၂။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း = ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့် အကျိုးခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း သမုဒယသဘောကိုလည်းကောင်း, ယင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဥပါဒ် အနေအားဖြင့် ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာ ဟူသော သမုဒယသဘောကိုလည်းကောင်း,

၃။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့၏ အရဟတ္တမဂ်အခိုက်၌ အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် = နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်း၍သွားခြင်းကြောင့် အကျိုး ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့၏ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ၏ နောက်ဆွယ်တွင် နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းခြင်း အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောကိုလည်းကောင်း, ယင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ဟူသော ဝိပရိဏာမလက္ခဏာဟူသော နိရောဓသဘောကိုလည်းကောင်း (= ဥပ္ပါဒနိရောဓဟူလို။)

ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း ဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြု၍ သိမြင်ပါ၏ ဟူပေ။ ဆရာ့အပြောနှင့်သာ မျက်ရမ်းမှန်းဆ၍ အလွမ်းကြီးလွမ်းနေရသည့် အနုဿဝအသိ = တစ်ဆင့်ကြားသိမျိုးလည်း မဟုတ်။ “ဤကဲ့သို့ ဖြစ်လေရဲ့” ဟု အခြင်းအရာ အာကာရကို ကြံဆ၍သိလာသော အတွေးအခေါ်သိ = အာကာရပရိဝိတက္ကအသိမျိုးလည်းမဟုတ် ဟူလိုသည်။ (သံ-၄-၂-၄၉။ ဣတိဝုတ္တက-၄-၃၁၀။ သံ-ဋီ-၂-၆၃။)

တစ်ဖန် အတိတ်အကြောင်းတရား ငါးပါးဟု သတ်မှတ်ထားအပ်သော ကိလေသဝဋ္ဋ ခန္ဓာငါးပါး, ကမ္မဝဋ္ဋ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်လည်းကောင်း, ယင်း ကိလေသဝဋ္ဋ ကမ္မဝဋ္ဋတို့၏ စွဲမှီ၍ဖြစ်ရာ ဘဝင်ခန္ဓာငါးပါး အစရှိသော အတိတ်ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်လည်းကောင်း,

ယင်း အတိတ်အကြောင်းတရားငါးပါးကြောင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ပစ္စုပ္ပန်ပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာငါးပါး ဘဝင်ခန္ဓာငါးပါးအစရှိသော ပစ္စုပ္ပန် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်လည်းကောင်း, ယင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားငါးပါးဟု သတ်မှတ်ထားအပ်သော ကိလေသဝဋ္ဋ ခန္ဓာငါးပါး ကမ္မဝဋ္ဋ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်လည်းကောင်း,

ယင်းပစ္စုပ္ပန် ကိလေသဝဋ္ဋ ကမ္မဝဋ္ဋတည်းဟူသော အကြောင်းတရားကြောင့် နောင်အနာဂတ်တွင် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလတ္တံ့ ဖြစ်ကြကုန်သော အနာဂတ်ပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာငါးပါးအစရှိသော အနာဂတ်ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့သည်လည်းကောင်း,

ယင်း အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိကြကုန်သော အကျိုးခန္ဓာ အကြောင်းခန္ဓာဟု သတ်မှတ်ထားအပ်ကုန်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့မှာလည်း ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရမည့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။ (အတိတ်သံသရာတစ်လျှောက်ရှိ အတိတ်တရားအားလုံး, အနာဂတ်သံသရာတစ်လျှောက်ရှိ အနာဂတ်တရားအားလုံးကို မဆိုလိုပေ။)

ဤအဆိုကိုလည်း အသင်သူတော်ကောင်းသည် ရင်တမမဖြင့် ဘဝင်မကျဖြစ်နေပါသေးလျှင် အောက်ပါ ကျမ်းဂန်အဆိုအမိန့်များကို ဆက်လက်၍ ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။